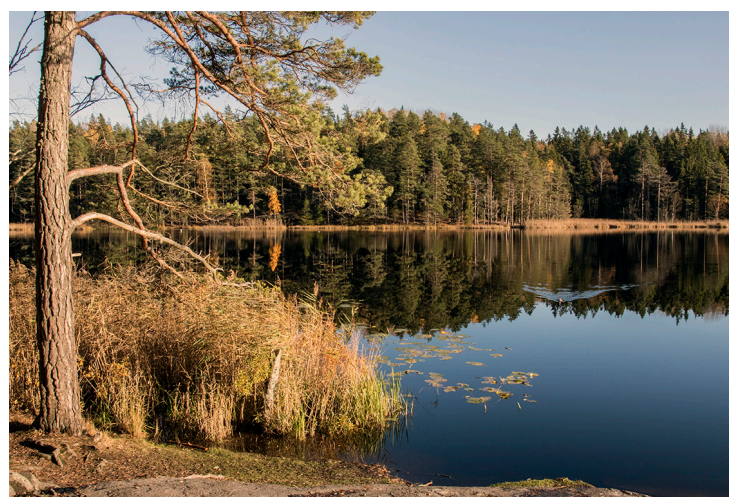

Årsredovisning 2022

Naturvårdsverkets årsredovisning 2022

NATURVÅRDSVERKET

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

E-post: natur@cm.se

Postadress: Arkitektkopia AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-8900-9

© Naturvårdsverket 2023

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 2023

Omslagsfoto: Naturvårdsverket

Generaldirektören har ordet

Naturvårdsverkets verksamhet 2022 har på många sätt varit unik i sitt slag. Naturvårdsverket har hanterat cirka 10 miljarder kronor, vilket är den största miljöbudgeten hittills. Myndigheten har arbetat med ett sjuttiototal regeringsuppdrag och vi har lämnat förslag om allt från att förebygga avfallsbrottslighet och en mer hållbar batterivärdekedja till en plan för att utveckla landets vandringsleder samt utveckling av modeller och bedömningar av Sveriges klimatpolitik.

2022 var också året då vi planerade att återgå till "det nya normala" efter en lång pandemi. Men den 24 februari 2022 inleddes det ryska anfallskriget mot Ukraina, ett krig som påverkar samhället och de svenska myndigheterna på många olika sätt. Säkerhetsläget har skärpts och från och med 1 oktober 2022 är Naturvårdsverket beredskapsmyndighet med särskilt ansvar för avfall och avlopp inom sektorn för hållbar livsmedelsförsörjning och dricksvatten. Under året har risken för bristsituationer för flera reningskemikalier varit överhängande. Samverkan mellan Sveriges myndigheter har stärkts som förberedelse inför en eventuellt förvärrad situation.

Även om en fred i Ukraina kan verka avlägsen har Naturvårdsverket förberett och lämnat förslag till regeringen om hur myndigheten kan bidra till återuppbyggnaden av Ukraina. Bland våra förslag kan nämnas expertstöd dels för att återställa nödvändig infrastruktur, dels för utsläppskontroll inom områdena avfall, avloppsrening, dagvattenhantering och förorenad mark. På längre sikt kan stöd även ges för att förbereda Ukraina som kandidatland i EU. Vi drar erfarenhet från de aktiva insatser vi gjort för att stödja kandidatländer på Västra Balkan, bland annat genom uppbyggnad av luftövervakningssystem i Bosnien och nationalparksutveckling i Nordmakedonien.

Såväl klimatkrisen som säkerhetsläget och energikrisen skärper motiven för en grön omställning. Sverige behöver snabbt minska beroendet av fossila bränslen och främja industrins gröna omställning och nyindustrialiseringen, inte minst i norra Sverige. Naturvårdsverket har en viktig roll att vara pådrivande, stödjande och samlande i arbetet med att utveckla miljöbalken som ett effektivt verktyg i genomförandet av miljöpolitiken. Det gäller att ta vara på möjligheterna och samtidigt säkerställa att nya miljöproblem inte uppstår. Miljöprövningen ska effektiviseras och tillsynen stärkas. För att möta dessa behov bildades i mitten av året en ny avdelning för planering, prövning och tillsyn på Naturvårdsverket.

Klimatklivet har gett stöd till rekordmånga laddstationer. Sammanlagt har 1,9 mdkr under året satsats på klimatinvesteringar som minskar utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser. Förutom fler laddstationer har investeringsstöd också lämnats till vätgasproduktion, elektrifiering av sjöfart, elektrobränslen, biogasproduktion och åtgärder för att skapa mer cirkulära flöden av plast, betong och textil. Investeringarna stärker även Sveriges försörjningstrygghet.

Naturvårdsverket har förberett för nya producentansvar och genomförandet av engångsplastdirektivet. Den 1 september flyttade Delegationen för cirkulär ekonomi in på myndigheten. Det ger nya synergier i arbetet för ökad resurseffektivitet.

Vi har säkrat cirka 29 800 hektar för skydd av värdefull natur, vilket är en minskning jämfört med året innan. För att skydda fjällnaturskogarna träffade vi en rad överenskommelser med ett antal allmänningsskogar i Västerbotten. Mot slutet av året har vi också tecknat en överenskommelse med Sveaskog AB som innebär

att 108 områden med en total areal av cirka 102 000 hektar fjällnaturskogar nu kan få ett långsiktigt skydd.

Den skyddade naturen bidrar både till att bevara biologisk mångfald och till landsbygdsutveckling. Den ger också möjlighet för markägare att få ersättning eller ersättningsmark som kan användas för skogsbruk. Under året satsades 1,7 mdkr på skötsel av värdefull natur, vilket bland annat gynnar hotade arter och ger arbetstillfällen spridda över hela landet. Våtmarkssatsningen har kommit i gång både i skyddade områden och inom åtgärdsprogram för hotade arter. Bidrag har fördelats till 104 nya våtmarksprojekt i 84 kommuner.

Precis som i stora delar av världen är tillståndet allvarligt för flera arter och naturtyper i vårt land, bland annat för fjärilar och välhävdade gräsmarker. I många fall går utvecklingen dessutom åt fel håll. I december enades världens länder om nya mål och åtaganden inom ramen för FN-konventionen för biologisk mångfald (CBD). Till 2030 ska 30 procent av alla områden, på land och till havs, skyddas och 30 procent av de skadade områdena återställas. Förlusten av biologisk mångfald ska stoppas och vändas.

Sveriges EU-ordförandeskap inleddes vid årsskiftet. Många viktiga miljöfrågor förhandlas och Naturvårdsverkets medarbetare deltar i en rad ordförandeteam på uppdrag av Regeringskansliet. Nu väntar ett spännande år för myndigheten och för Sverige.

Stockholm 20 februari 2023

A handwritten signature in blue ink, which appears to read "Björn Risinger". The signature is fluid and cursive, written over a white background.

Björn Risinger
Generaldirektör

Innehåll

Generaldirektören har ordet	3
1. Om årsredovisningen	7
2. Verksamhetens intäkter och kostnader	8
3. En effektiv myndighet	9
Resultatbedömning	9
4. Kunskapsuppbyggnad	12
Resultatbedömning	12
Miljöövervakning och annan datainsamling	13
Miljö- och viltforskning	19
Miljömålsuppföljning, utvärderingar och andra kunskapsunderlag	23
Internationell rapportering	24
Miljöinformationsförsörjning och kommunikation	26
Officiell statistik	27
5. Samordning och utveckling av styrmedel	29
Resultatbedömning	29
Utveckling och tillämpning av miljörätten	30
Samordning och utveckling av miljömålsystemet	36
6. EU- och internationellt arbete	39
Resultatbedömning	39
Övergripande internationellt samarbete	39
Horisontellt arbete	40
Tematiskt arbete	41
EU:s forskningsramprogram	45
7. Naturmiljö, friluftsliv och vilt	47
Resultatbedömning	47
Naturmiljö	48
Friluftsliv	57
Viltförvaltning	60
8. Klimat och luft	66
Resultatbedömning	66
Klimatkommunikation	67
Utsläppshandel	67
Kväveoxidavgift	68
Vägen till klimatmålen	69
Styrmedelsanalys	69
Investeringsstöd	71

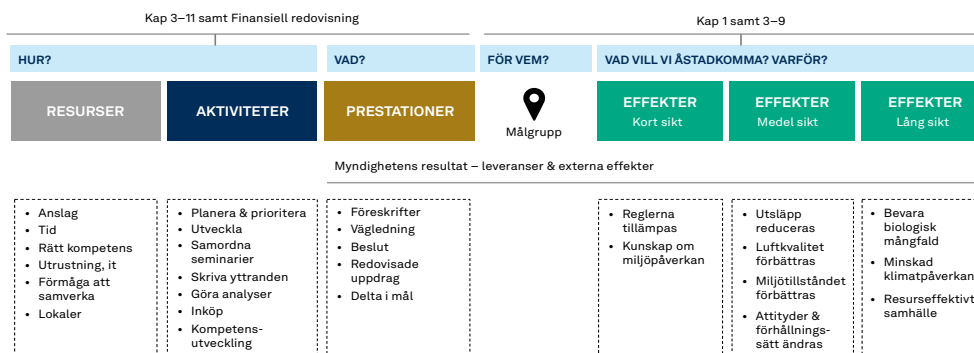
9. Hållbart samhälle	76
Resultatbedömning	76
Giftfria kretslopp	76
Efterbehandling av förorenade områden	79
Hållbar avloppsvattenhantering och dagvatten	83
Avfall och cirkulär ekonomi	84
Avfallsbrottslighet	90
Hållbar planering och god bebyggd miljö	91
10. Avgiftsfinansierad verksamhet och investeringsbudget	94
Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras	94
Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras	95
Investeringsbudget	96
11. Medarbetare och kompetensförsörjning	97
12. Åtterrporteringskrav, uppdrag och instruktionen	100
Finansiell redovisning	107
Intern styrning och kontroll	141
Årsredovisningens undertecknande	142

1. Om årsredovisningen

Årsredovisningen är disponerad utifrån kraven i förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Verksamheten redovisas i ett antal resultatområden och för majoriteten av områdena finns ett antal mål uppsatta på myndighetsnivå. Målen är inte heltäckande för Naturvårdsverkets hela verksamhet, men pekar ut riktningen i ett antal strategiskt viktiga frågor. Resultatområdena utgår från vårt uppdrag och sorterar de huvudsakliga uppgifter som Naturvårdsverket utför för att bidra till att miljö- och friluftsmålen uppnås.

Varje resultatområde och dess mål beskrivs och bedöms i var sitt eget kapitel (3–9). I kapitel 12 finns en nyckel för varje aktivitet som antingen är kopplad till Naturvårdsverkets instruktion, ett återrapporteringskrav i Naturvårdsverkets regleringsbrev eller regeringsbeslut. I kapitel 12 finns också en lista över de regeringsuppdrag vi har levererat.

Vi använder oss av verksamhetslogik för att på ett systematiskt sätt beskriva verksamhetens förutsättningar, genomförande och förväntade resultat.

Figur 1. Illustration av hur våra resurser, aktiviteter, prestationer och effekter bedöms hänga ihop.

I årsredovisningen redovisar vi endast information om volym och kostnad för ärenden av större omfattning hos myndigheten. Urvalet har gjorts bland ärenden som rör enskilda och där handläggningen inom ärendeslaget är av liknande karaktär, detta för att volym och styckkostnad ska vara meningsfull. Kostnaden för respektive ärendeslag är beräknad utifrån uppskattad nedlagd tid, schablonkostnad inklusive overhead för denna tid samt direkta kostnader. Fokus ligger dock på att redovisa och bedöma verksamhetens resultat.

Där det varit möjligt har vi använt oss av resultatindikatorer som underlag för redovisning och bedömning. Jämförande siffror för 2020 och 2021 anges där så varit möjligt, i annat fall kommenteras det.

Resultat för vår direkta miljöpåverkan redovisas i Naturvårdsverkets miljöledningsrapport 2022.

2. Verksamhetens intäkter och kostnader

Verksamhetens intäkter och kostnader är fördelade på våra resultatområden. Ekonomimodellen innebär att kostnader för administration och overhead för resultatområdet effektiv myndighet, fördelas på de resultatområden som utgår från vårt uppdrag i instruktion och regleringsbrev.

I och med att en ny avdelning bildades under året har myndighetens arbete med miljöprövning och tillsyn samlats under ett och samma resultatområde, Samordning och utveckling av styrmedel, istället för att som tidigare år redovisats under olika resultatområden. Detta innebär att resultatområdets kostnader och intäkter har ökat under året. Vi har inte justerat jämförelsetalen för tidigare år.

Tabell 1. Verksamhetens intäkter och kostnader per resultatområde, tkr.

Resultat område	2020			2021			2022		
	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kostnader
Kunskapsuppbyggnad	326 672	16 648	348 152	289 189	17 569	310 750	303 048	19 483	324 188
Samordning och utveckling av styrmedel	38 440	1 448	43 903	44 932	3 342	49 762	120 382	3 464	125 545
EU- och internationellt arbete	24 632	41 904	69 620	28 584	39 653	69 733	34 196	42 999	79 877
Klimat och luft	151 160	10 240	160 788	168 318	11 402	183 951	159 059	8 794	166 445
Naturmiljö, friluftsliv och vilt	1 046 213	24 443	1 030 859	1 879 892	23 545	1 926 970	2 129 622	44 279	2 201 246
Hållbart samhälle	149 932	6 449	147 962	135 555	6 355	134 010	117 841	7 715	123 363
Summa	1 737 048	101 133	1 801 285	2 546 469	101 864	2 675 177	2 864 148	126 734	3 020 664

Tabell 2. Uppbörd och Lämnade bidrag per resultatområde, tkr.

Resultat område	2020		2021		2022	
	Uppbörd	Lämnade bidrag	Uppbörd	Lämnade bidrag	Uppbörd	Lämnade bidrag
Kunskapsuppbyggnad	0	277 475	0	263 345	0	254 388
Samordning och utveckling av styrmedel	0	0	0	1 684	0	165 103
EU- och internationellt arbete	0	50 049	0	38 738	0	36 930
Klimat och luft	3 851	1 392 949	0	2 269 971	650	2 671 979
Naturmiljö, friluftsliv och vilt	12	969 385	20	1 645 626	0	1 825 476
Hållbart samhälle	26 369	788 966	32 656	1 818 394	33 707	1 681 900
Summa	30 232	3 478 824	32 675	6 037 757	34 357	6 635 777

3. En effektiv myndighet

En förutsättning för att genomföra vårt uppdrag och nå myndighetsmålen inom övriga resultatområden är att myndigheten drivs och utvecklas på ett effektivt sätt. En effektiv myndighet kännetecknas av enkelhet och leveranser av god kvalitet, väl utvecklad samverkan internt och externt, engagerade och kompetenta medarbetare, nytänkande samt hållbar och miljömedveten utveckling. Det övergripande syftet är att säkerställa att myndigheten fullgör sina uppgifter, når verksamhetens mål och uppfyller verksamhetskraven i myndighetsförordningen (2007:515).

Resultatbedömning

Utifrån de aktiviteter vi genomför och som beskrivs nedan är vår bedömning att vi har goda förutsättningar att nå de tre-åriga målen till 2025 även om vi har en del utmaningar. Målet om att ha hela Sverige som rekryteringsbas kräver till exempel utveckling av såväl arbetssätt som ledarskap och medarbetarskap.

Myndighetsmål (tre-åriga)	Bedömning
Naturvårdsverket har möjlighet att använda hela Sverige som rekryteringsbas.	På god väg
Alla avgifter och bidrag som Naturvårdsverket behandlar hanteras i gemensamma generiska processer.	På god väg
Processen för "En väg in" är införd i hela Naturvårdsverket senast 1 januari 2023. (Ett-årigt)	Uppfyllt
Vi har stärkt vår förmåga att hantera och säkra vår information.	På god väg

Naturvårdsverket bedömer att det ett-åriga målet är uppfyllt.

Vad gäller övriga mål bedömer Naturvårdsverket att vi har bidragit väl till måluppfyllnad på ett flertal sätt under året.

Säkerhet och beredskap

Vi har stärkt vår säkerhets- och beredskapsförmåga på flera olika sätt, exempelvis inom it- och informationssäkerhet, fysisk säkerhet och säkerhetsskydd. Vi har också samlat säkerhets- och beredskapsfrågorna på en säkerhetsenhet med stärkt kompetens. Vi har tagit fram en risk- och sårbarhetsanalys och en säkerhetsskyddsanalys, med tillhörande säkerhetsskyddsplan. I rollen som ny beredskapsmyndighet, från och med den 1 oktober, pågår fortsatt arbete med att skapa en god förmåga att kunna hantera fredstida kriser och fortsatt sköta våra uppgifter i ett läge av höjd beredskap. Detta arbete bedrivs både internt och i samverkan med andra berörda aktörer, främst i avlopps- och avfallsfrågor.

I oktober drabbades Naturvårdsverket av ett dataintrång. Vi stängde då skyndsamt ned våra it-system för att skydda informationen och förhindra ytterligare risker. Säkerhetsåtgärder genomfördes och systemen kunde öppnas upp igen efter sju arbetsdagar. I syfte att utreda vad som inträffat har händelsen polisanmälts och en intern utredning genomförts. Vår hantering av dataintrånget utvärderas, i syfte att dra lärdomar för framtiden som ytterligare kan stärka vår motståndskraft.

Arbetsätt

För att säkerställa att vi alltid har rätt kompetens för att genomföra Naturvårdsverkets uppdrag är vårt mål att kunna rekrytera medarbetare över hela landet. Vi arbetar nu med att rigga verksamheten för att målet ska kunna realiseras. Majoriteten av våra medarbetare (cirka 600 stycken) har möjlighet att arbeta upp till 50 procent av sin arbetstid hemifrån när deras arbetsuppgifter så medger. Vi har även avtal med tretton medarbetare som arbetar mer än 50 procent av sin arbetstid från hemmet då den kompetensen inte finns inom pendlingsavstånd till våra kontor. Vi deltar i Samverket, ett pilotprojekt för att etablera, testa och utvärdera värdet av en gemensam plats för kreativt och innovativt nytänkande inom offentlig sektor. Det gör vi för att få erfarenhet av så kallade coworking-ytor. Vi har också stärkt vår förmåga till digital kommunikation genom att ställa i ordning en studio där vi kan producera och sända webinarier.

Arbetsättet ”En väg in”, som är en enhetlig, effektiv och enkel helhetslösning för hantering av inkommande frågor till Naturvårdsverket, är nu infört i stora delar av myndigheten. Den förväntade effekten är högre kvalitet på våra svar på externa frågor samt kortare svarstider.

Under året har arbetet fortskridit för att ensa vårt sätt att hantera olika typer av bidrag som Naturvårdsverket ska betala ut. Vi har nu en processledare på plats för att öka takten i arbetet och förbättra samverkan på tvären inom Naturvårdsverket. Flera förstudier inom bidragsområdet pågår för att effektivisera hanteringen av bidrag, bland annat om ett utökat it-stöd och för uppgraderingar och effektiviseringar av de it-stöd vi redan använder. Även för avgiftsverksamheten har en processledare tillsatts. Inom ramen för PRODA (PRODucentAnsvar) pågår utveckling av ett effektivare ärendehanteringssystem för att möta den stora ökningen av ärenden och avgifter kopplade till området producentansvar. Flera ärendegrupper och avgifter kommer att implementeras i ärendehanteringssystemet i takt med att nya regelverk införs de kommande åren.

Inom ramen för vårt arbete med jämställdhetsintegrering har vi gjort en systematisk genomgång av Naturvårdsverkets verksamhet som visar att myndigheten i viss utsträckning tar fram eller använder könsuppdelad statistik. Könsuppdelad statistik är relevant i de fall Naturvårdsverkets arbete påverkar individer direkt eller indirekt genom att det påverkar samhället. Samhällsekonomiska konsekvensanalyser eller andra breda analyser, uppföljning och utvärdering samt finansiering via anslag är andra exempel på där individbaserad och könsuppdelad statistik kan bidra till att Naturvårdsverkets arbete blir mer träffsäkert och upplevs som rättvist.

Naturvårdsverket har påbörjat en genomgång av jämställdhetsperspektivet i anslagsmedlen. I dagsläget används till exempel inte jämställdhetsbudgetering, och användningen av anslagen styr inte medvetet mot jämställdhet. En förutsättning för jämställdhetsbudgetering är tillgång till individbaserade och könsuppdelade data samt statistik.

Förtroendet för myndigheten

Naturvårdsverket genomför också en årlig kundundersökning som mäter förtroende för myndigheten och uppfattningen om ett antal viktiga leveranser under året.

I år har vi undersökt Klimatklivet, tillsynsvägledning och vägledning för naturbaserade lösningar för klimatanpassning.

Årets resultat visar att 82 procent av de tillfrågade har ganska stort eller mycket stort förtroende för hur Naturvårdsverket sköter sitt arbete.

Den årliga mätningen som Kantar Sifo genomför visar att Naturvårdsverket har gott anseende hos allmänheten. Vårt anseendeindex är 45, genomsnittet för de myndigheter som ingår i 2022 års mätning är 38. Kännedomen om Naturvårdsverket har ökat jämfört med 2021, särskilt i de yngre åldersgrupperna och bland personer utanför storstäderna.

4. Kunskapsuppbyggnad

Kunskap är en nyckelfaktor för handling och transformativ förändring. Det finns behov av att under perioden 2022–2024 utveckla, integrera och använda olika typer av kunskap för ett effektivt arbete mot miljömålen och Agenda 2030.

Genomförandet av den europeiska gröna given kräver nytt fokus i vår kunskapsförsörjning. Strategier och initiativ behöver ha ett brett systemperspektiv som integrerar olika politikområden. Miljömål behöver samspela med sociala och ekonomiska mål, inklusive ambitioner om finansiella investeringar, social rättvisa och beteendeförändringar.

Genom att tillgängliggöra, digitalisera, målgruppsanpassa och kommunicera gör vi kunskapen användbar för olika aktörer i samhället. Det övergripande syftet är att kunskap om miljön, hur den mår och hur miljöarbetet går ska omsättas i åtgärder för en bättre miljö.

Resultatbedömning

Vi har börjat ringa in vilken miljöinformation som myndigheten ska ansvara för och vad som i stället bör vara andras ansvar. Naturvårdsverket har fortsatt att utveckla data, analyser och andra förutsättningar för att möta våra målgruppers behov av kunskapsunderlag för regleringar samt nationell och internationell samverkan med en mängd aktörer. Vi har utsett 45 svenska experter till det europeiska nätverket för miljöinformation och miljöövervakning, Eionet. En ny struktur som Naturvårdsverket aktivt bidragit till att implementera i Europeiska miljöbyråns (EEA:s) medlemsländer ger länderna och därmed Sverige större möjlighet att påverka kunskapsutvecklingen, samt bidrar till uppföljning av den europeiska gröna given och EU:s åttonde miljöhandlingsprogram på ett mer effektivt sätt.

Vi har fortsatt att effektivisera och prioritera miljöövervakningsarbetet med fokus på klimat, luft och avlopp samt stöd till länsstyrelserna och den regionala miljöövervakningen. Vi har genom forskning bidragit till att ny kunskap utvecklas som kan tillämpas i det nationella klimat- och miljöarbetet samt i internationellt förhandlingsarbete. Myndighetens genomslag i media har ökat igen efter att ha varit lägre under pandemin.

Myndighetsmål (tre-årigt)	Bedömning
Vi har ökat förståelsen för hur Naturvårdsverket tar ett samordnande ansvar för miljöinformationsförsörjningen.	Lång väg kvar

Naturvårdsverket bedömer att vi under året utvecklat verksamheten i riktning mot målet.

Miljöövervakning och annan datainsamling

Övergripande samordning

Naturvårdsverket samordnar och driver nationell miljöövervakning och samordnar länsstyrelsernas arbete med den regionala miljöövervakningen i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten (HaV). Samordningen innebär bland annat att driva ett gemensamt arbete avseende kvalitetssäkring och övervakningsmanualer, där vi samarbetar med bland andra länsstyrelserna och HaV. En skillnad under året, jämfört med tidigare år, är att länsstyrelserna har disponerat medel för regional miljöövervakning själva. Det innebär att Naturvårdsverket och HaV inte har administrerat fördelning av anslaget till länsstyrelserna. Under början av året arbetade vi tillsammans med HaV och länsstyrelser för att ändra arbetssätt utifrån denna förändring.

Krav och förväntningar på miljöövervakningen ökar, samtidigt som anslagen för miljöövervakning minskar. Det kräver ett löpande utvecklingsarbete och en ansvarsfull prioritering. Under året har vi fortsatt att effektivisera arbetet med miljöövervakningsmanualer samt att implementera det gemensamma kvalitetsledningssystem som tagits fram.

År 2022 minskade anslaget något jämfört med år 2021. Samtidigt har kostnaderna ökat på alla områden och det har dessutom kommit ökade krav på rapportering och digitalisering. Vi har prioriterat områdena klimat, luft och avlopp, där nästan alla behov styrs av internationella åtaganden eller krav. Vi har också prioriterat stöd till länsstyrelserna för finansiering av projektledning av gemensamma delprogram – program som säkerställer att övervakningsmetoder, datalagring och utvärderingar samordnas mellan berörda länsstyrelser och centrala myndigheter. Neddragningen under året har inneburit mindre resurser till hälsorelaterad miljöövervakning och avfallsstatistik, se vidare kapitel 9.

Vi har påbörjat arbetet med förbättrad kunskap om PFAS, en grupp av högfluorerade ämnen som är mycket svårnedbrytbara och många av dem har visat sig vara toxiska och ansamlas i människa och djur, i livsmedel och miljö. Vi har fortsatt att utveckla våra processer för fördelning av medel som ger bättre förankrade beslut om hur resurser används. Vi har deltagit i Miljöövervakningsdagarna i Umeå, dels för att sprida kunskap om våra prioriteringar, dels för att själva ta del av både utförarens och användares erfarenheter.

Hälsorelaterad miljöövervakning

Hälsorelaterad miljöövervakning (HÄMI) av luftföroreningar och buller samt miljögifter i humanprover syftar till att öka kunskapen om människans exponering för miljöfaktorer. Resultaten utgör viktiga underlag både för flera myndigheters arbete med riskreducerande åtgärder och för att följa upp redan genomförda åtgärders effekt.

Humanprover från förstföderskor i Uppsala samlas årligen in för att mäta exponeringen för organiska miljögifter och metaller. Tidsserien har använts för att ta fram kunskap om PFAS som grupp. Detta ger underlag till KemI:s fortsatta arbete med en bred PFAS-begränsning inom EU. HÄMI finansierar kemiska analyser i Livsmedelsverkets matvaneundersökningar. Resultaten från bland annat Riksmaten ungdom har använts i framtagandet av ett svenskt gränsvärde för PFAS i dricks-

vatten som är betydligt lägre än dagens åtgärdsgräns. Resultaten har också ingått i EU-projektet HBM4EU, se kapitel 6. Riksmaten riktat till små barn har under året startat med hjälp av finansiering från HÄMI. Blodprover från barn i Skåne samlas in vart annat år för att mäta tungmetaller. Tidsserien har använts inom arbetet med översynen av riktvärdet för bly i förorenad mark.

En särskild satsning har genomförts gällande hur ett förändrat klimat kan påverka exponeringen för kemikalier i vår befolkning. Detta arbete används av flera myndigheter som underlag för arbete med klimat- och sårbarhetsanalys samt i arbetet med att förebygga och upptäcka nya kemikalierisker.

Studien om nedstängningens effekter på luftkvaliteten under coronapandemin visar att minskade trafikflöden ledde till lägre kvävedioxidhalter, men högre ozonhalter, vilket medförde att påverkan för vissa hälsoutfall blev positiv och för andra negativ. Kartläggningen om nationell exponering för luftföroreningar visar att 6700 personer dör i förtid varje år på grund av luftföroreningarna. Hälsoeffekterna beräknas kosta samhället motsvarande 168 mdkr varje år. Resultaten används som underlag för åtgärdsarbete.

Årets stora HÄMI-konferens, med fokus på samverkan, utveckling och jämlikhet, har bidragit till utformning av Miljömålsrådets kommande program Hälsa som drivkraft.

Under året har 24 uppdrag finansierats inom HÄMI. Av dessa har 58 procent haft kvinnliga projektledare hos utföraren och de fick sammanlagt motsvarande 63 procent i utbetalda medel. För undersökningar av allmänbefolkningen som genomförs inom HÄMI där humanprover samlas in, är målsättningen att könsfördelningen ska vara jämn.

Miljögifter och främmande ämnen i terrestra och akvatiska miljöer

Undersökningarna av miljöföroreningar i terrestra och akvatiska miljöer omfattar både miljögifter och mikrokräp. De syftar till att ge kunskap om miljötillståndet, bland annat för statusbedömningar, uppföljning av åtgärder samt till upptäckter av nya risker för hälsa och miljö. Under de kommande sju åren har svenskt deltagande i forskningsplattformen PARC prioriterats då policyutveckling inom EU är beroende av en samordnad och harmoniserad screening av miljögifter, se vidare kapitel 6. PARC är ett forskningsprogram inom EU där myndigheter och forskare samarbetar. Ett urval av årets insatser beskrivs nedan.

Under året har den senaste undersökningen av farliga ämnen i utsjösediment avslutats. PFAS förekommer i höga halter i sediment i norra delen av Östersjön, med i genomsnitt 14 gånger högre PFAS-halter jämfört med i andra svenska havsområden. Orsaker till skillnaderna är dock okända. En screeningundersökning av sediment utanför pappers- och massaindustrier visar att dessa verksamheter har varit en betydande källa för spridning av PFAS. Stora mängder avfall från pappersindustrin har historiskt lagts på deponi, använts och används för deponitäckning samt komposteras och används till jordprodukter. Resultaten från undersökningen kan användas inom arbetet med avfallshantering och cirkulära kretslopp.

Naturvårdsverket har bidragit med underlag och analysarbete till Helcoms och Ospar's holistiska statusbedömningar. Bedömningarna färdigställs under våren 2023 och visar att miljögifter fortsatt är ett stort miljöproblem för Östersjön och Nordostatlanten.

En kartläggning av akvatiska miljögiftsdata som inte är tillgänglig i nationella datavärdskap och en insats för att tillgängliggöra denna data har genomförts av SMED-konsortiet på uppdrag av Naturvårdsverket. Tillgängliggörandet bidrar till ökad användning och mer sammanhållna data, vilket stärker arbetet med vattenförvaltning. Det underlättar prioritering av insatser och möjliggör mer välriktad miljöövervakning framöver, vilket resulterar i bättre statusklassificeringar samt identifiering av påverkanskällor och åtgärdsbehov, se även kapitel 9.

Naturvårdsverket har beslutat om uppdaterade riktvärden för växtskyddsmedel, vilket ger en mer aktuell och harmoniserad utvärdering av indikatorn ”växtskyddsmedel i ytvatten” för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Hittills har riktvärden för 76 växtskyddsmedel och 10 transformationsprodukter uppdaterats, vilket motsvarar cirka 60 procent av de ämnen som följs inom den nationella miljöövervakningen av växtskyddsmedel. Arbetet med att uppdatera återstående riktvärden pågår.

Under året har 44 uppdrag finansierats inom den nationella miljöövervakningen av miljögifter i terrestra och akvatiska miljöer. Av dessa hade 70 procent kvinnor som projektledare hos utförarna. Dessa uppdrag erhöll 74 procent av de utbetalda medlen.

Övervakning av luft

Programområde Luft bidrar med ökad kunskap om miljötillståndet i luft. All övervakning i programområdet styrs av krav och åtaganden i direktiv och konventioner. Rapportering av data är en central uppgift och flera så kallade delprogram rapporterar till en gemensam aktör (datavärden), som lagrar och tillgängliggör data för intresserade användare. I programområdet finns tolv delprogram med löpande, vanligtvis årligen, återkommande övervakning. Stommen i programområdet utgörs av fyra så kallade supersites där övervakning av de flesta parametrarna sker, bland annat kväve, svavel, baskatjoner, partiklar, marknära ozon, metaller, organiska miljögifter och pesticider. Utöver dessa finns ett antal stationer med månadsmätningar av försurande och övergödande ämnen i luft och nederbörd för att ge kunskap om den regionala fördelningen av föroreningsbelastningen.

Resultaten från övervakningen bidrar till miljömålsuppföljningen på både läns- och nationell nivå. Utöver dessa mätningar ingår även stratosfärisk övervakning, samt metaller i mossa och modellering av svavel, kväve och ozon. Modelleringen görs i MATCH-Sverigesystemet som utvecklas kontinuerligt. MATCH (Multi-scale Atmospheric Transport and Chemistry) är en atmosfärskemisk spridningsmodell som används för att studera konsekvenserna av luftföroreningar inom en rad områden. I år har bland annat ett projekt genomförts som innebär att MATCH-data kan visas i flera enheter i datavärdskapet för atmosfärskemikemi, vilket underlättar uppföljning såväl nationellt som för länen. Även ett projekt om att öka den geografiska upplösningen i de modellerade dataseten pågår för närvarande och kommer att vara till nytta vid den regionala uppföljningen.

En stor del av luftövervakningen i Sverige görs av kommuner i tätort, mot bakgrund av kraven kring miljö kvalitetsnormer i luftkvalitetsförordningen (2010:477). Naturvårdsverket och datavärden har under året arbetat intensivt med att utveckla ett nytt webbaserat rapporteringsgränssnitt som ska underlätta för kommunerna och Naturvårdsverkets utförare vid rapporteringen. Särskilda träffar har anordnats med användarna för att få input som leder arbetet framåt. Systemet har genomgått testning och kommer att öppnas upp för bred användning vid kommande rapporteringstillfälle då 2022 års data rapporteras.

Under året har arbete pågått med en ny rapport i temaserien Luft & miljö, nu på temat partiklar. Arbetet har involverat ett stort antal skribenter bland forskare, myndigheter och utförare. Temat har inneburit ett fokus på partiklar som aktuellt luftförorenings- och hälsoproblem, som bland annat orsakas av den ökade vedeldningen, användningen av biobränslen och elektrifieringen. Rapporten kommer att publiceras i svensk och engelsk version i februari, strax innan den internationella luftkonferensen Saltsjöbaden VII.

Naturövervakning

Naturvårdsverket driver naturövervakning inom miljöövervakningens programområden Landskap, Fjäll, Skog, Jordbruksmark och Våtmark. Genom biogeografisk uppföljning och viltövervakning får vi kompletterande kunskap om tillståndet för vissa arter och naturtyper med den upplösning eller exakthet som krävs för EU-rapportering och viltförvaltning. Vi utvecklar naturövervakningen bland annat för bättre kunskap om genetisk variation och vilda pollinatörer. Resultaten från övervakningen används både av oss och andra, till exempel av Jordbruksverket och länsstyrelserna, som underlag till miljömålsuppföljning, olika typer av rapporteringar och naturvården i stort.

Prioriterat inom naturövervakningen är att följa upp arters och naturtyperas bevarandestatus och därmed tillgodose kraven på rapportering enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Efter rapportering till EU 2019 gjordes en bristanalys som visar att informationen som tas in bara är tillräcklig för de vanligaste naturtyperna och att det saknas kunskap om många arter. Utvecklingsinsatser genomförs därför bland annat för att få bättre underlag inför nästa rapportering 2025. Vi har till exempel fortsatt arbetet för att förändra designen för Nationell inventering av landskapet i Sverige (NILS-programmet) i samarbete med Terrester habitatuppföljning (THUF-programmet) för att åstadkomma bättre dataunderlag för att följa art- och habitatdirektivets mer ovanliga naturtyper. I år har fokus legat på att införa den nya undersökningsdesignen i fjällen ovan skogsgränsen. Metodiken för gräsmarker, lövskogar och havsstränder har också utvecklats.

Översynen av metodiken för den satellitbaserade övervakningen av våtmarker har fortgått. I arbetet ingår bland annat en detaljerad kartering av våtmarksklasser i nationella marktäckedata (NMD). Vi har även fortsatt att utveckla eDNA-metoder, såsom ny metod för övervakning av ovanliga och/eller svårbestämda arter.

Naturvårdsverket har inlett ett samarbete med Riksantikvarieämbetet och Stockholms universitet med syfte att öka samverkan och kunskaperna om kulturmiljöer i våtmarker, bland annat för att utveckla uppföljningen av miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker.

Till stöd för implementeringen av EU:s biodiversitetsstrategi har Horisont Europaprogrammet Biodiversa+ gått in i sitt första operativa år, med syfte att stödja och harmonisera naturövervakningen inom EU. Naturvårdsverket är partner i detta samarbete. Vi har bland annat utformat pilotstudier om miljöövervakning av invasiva främmande arter, samt förvaltning, samordning och datahantering. Biodiversa+ har även forskningsutlysningar och Naturvårdsverket deltar i en utlysning om Uppgraderad och gränsöverskridande miljöövervakning av biologisk mångfald och ekosystemförändringar.

ÖVERVAKNING AV VILDA POLLINATÖRER

Implementeringen av regeringens särskilda satsning på övervakning av vilda pollinatörer har fortsatt. Vårt fokus har varit att fortsätta att i fält testa de metoder som togs fram under 2020, grundade på EU:s koncept för pollinatörsövervakning (EU-POMS). Slutrapportering av detta, och av parallellt bedrivna regionala projekt, förväntas våren 2023. Två projekt inriktade på bekämpningsmedelspåverkan respektive modellering av vildbihabitat med fjärranalys- och GIS-data, har genomförts. Medlen för pollinatörsövervakning har också gått till att konsolidera och stärka de existerande miljöövervakningsprogrammen Svensk Dagfjärilsövervakning och NILS.

GENETISK MÅNGFALD

Vi har i samverkan med HaV fortsatt att utveckla miljöövervakning för genetisk mångfald i enlighet med tidigare etappmål inom miljömålssystemet. Detta bidrar till synergieffekter avseende rapporteringsmallar och andra åtgärder som effektiviserar rapporteringen av insamlade data. Genom nya uppdrag till Uppsala universitet, Naturhistoriska riksmuseet, Sveriges lantbruksuniversitet, Lunds universitet samt Stockholms universitet har sex pilotprojekt startats, samtliga med syfte att ta fram dataunderlag och förslag på övervakningsdesign för Naturvårdsverkets fortsatta arbete. De pilotprojekt som startats 2022 ger viktiga underlag för representativa arter av däggdjur, fåglar, groddjur, mossor och vilda pollinatörer, såsom humlor och bin, för fortsatt utveckling av miljöövervakning av genetisk mångfald under 2023. Sådana underlag har levererats från två pilotprojekt, ett fokuserat på älg och ett på fjällhumlor. Resultaten bidrar även med underlag till biogeografisk uppföljning, åtgärdsprogram för hotade arter, förvaltning av vilt samt uppföljning av preciseringar om genetisk mångfald inom flera miljö kvalitetsmål.

VILTÖVERVAKNING

De årliga inventeringarna av rovdjursstammarnas storlek och utbredning, liksom uppföljning och analys av rovdjurens genetiska status, är en central del av en effektiv och hållbar viltförvaltning. Resultaten från inventeringarna används som kunskapsunderlag för att följa upp politiska mål och internationella åtaganden. Inventeringarna fungerar dessutom som underlag vid beslut om licens- och skydds-jakt samt som underlag för ersättning till samebyarna för förekomst av rovdjur.

Som en effekt av vargpopulationens spridning i södra rovdjursförvaltningsområdet har inventeringar av de stora rovdjuren inklusive fjällräv har genomförts i utökad omfattning jämfört med de två senaste åren. Extra insatser har gjorts för att utöka inventeringen av järv i skogslandet, framför allt genom DNA-analyser av spillning. Även björnstammen övervakas i stor utsträckning med genetiska metoder, där Dalarnas, Gävleborgs och angränsande län söderut, varit i fokus i år. Arbetet med att utveckla inventeringsmetodiken för kungsörn har fortsatt, bland annat genom en studie av så kallade ljudboxars lämplighet för att inventera häckningar. Instruktioner och faktablad för inventering av kungsörn har reviderats.

Naturvårdsverket har i samverkan med Sametinget fortsatt arbetet med att undersöka alternativa underlag för rovdjursersättningar för björn och järv. Arbetet inkluderar vidareutveckling av verktyg, metoder och förslag på nya ersättningsmodeller. I syfte att underlätta förståelsen för inventeringsmetodiken för stora

rovdjur har Naturvårdsverket tillsammans med norska myndigheter reviderat och förenklat befintliga faktablad. Samarbetet med Finland och Norge har fördjupats ytterligare avseende inventeringen av fjällräv.

Naturvårdsverket har tillsammans med Jord- och skogsbruksministeriet i Finland och Miljødirektoratet i Norge enats om ett gemensamt ramverk för samarbete kring forskning och förvaltning av järvpopulationen. Ramverket ska bidra till att förbättra järvstammens möjligheter att överleva och på lång sikt till stammens gynnsamma bevarandestatus i de tre länderna. Den fennoskandiska samarbetsgruppen kring DNA-analyser har fortsatt sitt arbete, bland annat med syftet att harmonisera ländernas metodik och om möjligt använda en gemensam databas för genetiska prover från stora rovdjur. Fennoskandia är namnet på den nordeuropeiska halvön som består av Finland (*Fenno-*) och den skandinaviska halvön (*-skandia*) samt Karelen och Kolahalvön.

Förutsättningarna för inventering av de stora rovdjuren förändras genom ett förändrat klimat, som leder till kortare tid med goda spårningsförhållanden och förändrad utbredning av rovdjursstammarna. Detta ställer krav på utveckling av ny teknik och nya metoder som kräver nya kompetenser. Under året har uppdrag för att undersöka möjligheter och konsekvenser av att övergå till en DNA-baserad inventering för varg och järv påbörjats.

Naturvårdsverkets modell för att årligen skatta älgpopulationernas storlek inom enskilda älgförvaltningsområden baserat på utpekade basmetoder har konsoliderats och används nu inom älgförvaltningen på regional nivå.

Under sensommaren och hösten genomförde Lunds universitet en utökad inventering av gäss jämfört med tidigare år. Utökningen innefattar fler arter och ger en tydligare bild av åldersfördelningen inom populationerna. Den utökade inventeringen skapar synergieffekter som uppnås genom koordinering av olika resurser till nytta för förvaltningen.

UTVECKLING AV NATIONELLA MARKTÄCKEDATA

Nationella marktäckedata (NMD) är ett viktigt underlag för en mängd olika användningsområden och tillämpningar, både hos Naturvårdsverket och en rad andra aktörer. Exempel på användningsområden är i samband med grön infrastruktur, kommunal och regional planering, brandbränsleklassificering och habitatmodellering samt som underlag i flera skogliga regeringsuppdrag.

Projektet "Agenda för landskapet, steg 2", som fått innovationsmedel från Vinnova, avslutades i början av 2022. Inom projektet har vi i samarbete med åtta andra myndigheter vidareutvecklat NMD och jobbat för att säkerställa en långsiktig förvaltning och finansiering. Resultaten från projektet möjliggör en övergång till digital produktion av marktäckedata baserad på tidsserier av satellitdata, vilket medger både högre upplösning i tid och fler tematiska klasser. Innovativa metoder med automatisering, tidsserieanalyser och maskininlärning möjliggör effektiv ajourhållning och bättre resultat. Utvärderingen av de testprodukter som togs fram inom projektet visar att de nya metoderna både förbättrar befintliga klasser och karterar nya klasser med hög noggrannhet. Därmed får NMD högre relevans för fler användargrupper. Efter projektavslut har Naturvårdsverket och flera andra myndigheter under året arbetat vidare med kompletterande utvecklingsarbete som förberedelse inför ajourhållningen av NMD med start 2023. I samarbete med Miljødirektoratet i Norge har även en testkartering genomförts i Norge för att påvisa nyttan av ett harmoniserat marktäckedata.

För den långsiktiga förvaltningen är huvudinriktningen att NMD får status som nationella grunddata enligt det ramverk som Myndigheten för digital förvaltning tagit fram.

Miljö- och viltforskning

Naturvårdsverket fördelar totalt cirka 120 mnkr ur anslag 1:5 *Miljöforskning* och Viltvårdsfonden. Som en del av vårt uppdrag finansierar Naturvårdsverket forskning vid universitet, högskolor och forskningsinstitut samt vid myndigheter som bedriver forskning, vilket ger stöd både i vårt eget och i HaV:s arbete. Vi arbetar genom utlysningar av forskningsmedel och bedömningar med interna och externa granskare. Vi följer de finansierade projekten under arbetets gång, till exempel genom årsmöten och granskningsmöten vid projektens slut. Detta ger goda möjligheter för myndigheterna att ta del av aktuell forskning och ger samtidigt forskarna värdefull inblick i förvaltningens kunskapsbehov. Kunskapen används i förvaltning av naturmiljön, uppföljning och utvärdering av miljömålen, utveckling av åtgärder samt i rapportering till internationella organ. Tillsammans med HaV inventerar vi forskningsbehoven inom myndigheterna.

Naturvårdsverkets medel för forskningsfinansiering ur Viltvårdsfonden har utlysts och fördelats enligt prioriteringarna i ”Vilt, miljö och samhälle – forskningsstrategi för perioden 2021–2026 för Naturvårdsverkets medel för forskningsfinansiering ur Viltvårdsfonden”. Strategin kommer att vara utgångspunkten för Naturvårdsverkets årliga utlysningar till och med år 2026. Forskningen ger framför allt stöd till myndighetens egen verksamhet, samt länsstyrelsernas och i Svenska Jägareförbundets arbete, men även till andra viltförvaltande myndigheter och organisationer. Forskningen levererar kunskap som bland annat kommit till användning vid revideringen av de nationella förvaltningsplanerna för björn, varg, järv och lodjur. Inom viltforskningen följer myndigheten de finansierade projekten under arbetets gång, bland annat genom en årlig konferens till gagn för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan forskare och viltförvaltning.

Miljöforskning

Årets utlysning av medel inom miljöforskning omfattade totalt 83 mnkr inom fyra olika områden:

- Programmet Hållbar klimatomställning och klimatanpassning omfattade 44 mnkr och fick elva ansökningar. Av dessa gick fyra vidare till nästa bedömningssteg. Beslut om vilken ansökan som finansieras planeras att tas i april 2023.
- Syntesutlysningen Dagvatten omfattade 3 mnkr. Av fyra ansökningar beviljades två projekt.
- Utlysningen Vattenkraftens miljöpåverkan omfattade 24 mnkr, varav 12 mnkr från *miljöforskningsanslaget* och 12 mnkr från HaV:s villkorsmedel för fiskevårdsrelaterad forskning. Denna utlysning fick nio ansökningar varav sex beviljades, varav tre finansieras med Miljöforskningsanslaget. Syftet med satsningen är att öka kunskapen om vattenkrafts- och fiskevårdsrelaterade frågor för att underlätta genomförandet av Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften.

- Den fjärde utlysningen, Minskat matsvinn, omfattade 12 mnkr. Av fem ansökningar beviljades tre projekt. Denna utlysning avser att öka kännedomen om hur matsvinn kan minskas, särskilt genom att identifiera beteenden hos aktörer i livsmedelskedjan som orsakar matsvinn i senare led.

Tabell 3. Utbetalade medel miljöforskningsanslaget.

	2020	2021	2022
Utbetalade medel av miljöforskningsanslaget, tkr	93 203	98 033	96 821
Antal öppna utlysningar	4	3	4
Antal inkomna hanterade forskningsansökningar	77	25	29
Antal beviljade forskningsansökningar	21	10	9

Av beviljade medel från *miljöforskningsanslaget* har 59 procent delats ut till kvinnor och 41 procent till män, exkluderat det stora program om Multifunktionalitet i landskapet, som utlystes 2021 och som beslutades i april 2022, och som har en kvinnlig programledare. Under året har 15 forskningsresultat från fem forskningssatsningar publicerats som rapporter.

Forskningsatsningen Hållbara transporter avslutades under hösten. Bakgrunden till satsningen är att inrikes transporter svarar för nästan en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser och målet är att öka takten i omställningen. De sex forskningsrapporterna ger en samlad bild av hindren i omställningen av transportsektorn och hur dessa skulle kunna undanröjas. Forskningen har omfattat alla led av transportplanering från nationell nivå till lokal infrastrukturplanering, identifiering av institutionella faktorer som har betydelse, hur regionala skillnader påverkar effektiviteten av styrmedel och även hur användarnas attityder påverkar val av transporter.

Under hösten presenterades slutrapporter från forskningssatsningen Indikatorer för biologisk mångfald vid IPBES seminarium i oktober. Resultaten från de fyra rapporterna ska användas i uppföljningen av myndigheters arbete med skydd och bevarande av biologisk mångfald, samt ge underlag om utveckling av indikatorer. Fragmenteringen av landskap orsakar förlust av biologisk mångfald, därför behöver metoder utvecklas för att kunna övervaka och minska effekterna av fragmentering.

Resultaten från satsningen Digitalisering som stöd för en hållbar förvaltning presenterades vid ett webinarium i december. De sex synteserna omfattar bland annat miljöövervakning och hur digitala metoder och teknik kan användas för innovativ datainsamling. Användning av stora datamängder, långsiktig datahantering, kostnader och informationssäkerhet adresserades av forskarna. Två av synteserna visade på problem med och möjligheter för hur allmänheten kan engageras digitalt.

Slutrapporten från påbyggnaden av forskningsprogrammet PRINCE publicerades på svenska samt på engelska. PRINCE tog fram en datamodell och indikatorer för att beskriva miljö- och klimatpåverkan från svensk konsumtion. Påbyggnaden PRINCE 2 har gett experimentella tidsserier för konsumtionsbaserade indikatorer för avskogningsrelaterade utsläpp av växthusgaser, bekämpningsmedel och veterinära antibiotika, som bedöms uppfylla kriterierna för officiell statistik.

Den första publicerade rapporten i forskningssatsningen om mikroplaster behandlade miljöpåverkan av nanoplaster från nedbrutna, vanliga plastartiklar. Resultaten visade bland annat att nanoplasterna bryts ner snabbare än man trott i naturen och att de med tiden kan försvinna.

Naturvårdsverket låter granska slutrapporter som finansieras med *miljöforskningsanslaget* med hänsyn till både relevans och vetenskaplig kvalitet. Externa experter granskar den vetenskapliga kvaliteten, och representanter för användarna på Naturvårdsverket och HaV granskar relevansen. Som en uppskattad del i vår kunskapsinhämtning deltar forskningssekreterare och handläggare i forsknings-satsningarnas årsmöten. Detta ger deltagare i forskningsprojekt inom samma tematiska utlysning möjlighet att utbyta erfarenheter och interagera med de handläggare som följer projekten.

Naturvårdsverkets miljöforskningsråd har haft tre arbetsmöten. Under dessa har rådet bland annat kvalitetssäkrat granskningsprocessen inom olika forsknings-satsningar. Detta för att se till att granskningsgrupperna har levt upp till standarden för god forskningsfinansiering. Rådet har stöttat med strategiska val, exempelvis angående omvärldsbevakning och behovsanalys.

Det tidigare EDA-systemet har arkiverats och avvecklats då Naturvårdsverket sedan 2019 använder Vetenskapsrådets tjänst Prisma för handläggning av ansökningar av forskningsmedel. Avvecklingen har gett minskade förvaltningskostnader och ökad it-säkerhet.

Viltforskning

Syftet med Naturvårdsverkets uppdrag att finansiera forskning med medel ur Viltvårdsfonden är att utveckla vetenskapligt baserad kunskap till stöd för en långsiktigt hållbar förvaltning av vilt. Den vetenskapliga kommittén för viltforskning, Viltkommittén, är Naturvårdsverkets rådgivande expertkommitté för fördelning av forskningsmedel ur Viltvårdsfonden. Kommittén värderar och prioriterar forskningsansökningar med utgångspunkt från syftet med Viltvårdsfondens medel och aktuell forskningsstrategi.

Tabell 4. Fördelade medel från viltforskningsanslaget.

	2020	2021	2022
Viltvårdsfonden disponeras, av Naturvårdsverket för viltforskning, tkr	18 000	23 000	23 000
Fördelade medel tkr	17 809	23 211*	17 622
Antal inkomna hanterade ansökningar	30	10	13
Antal beviljade ansökningar	6	16**	4***

* I utfallet ingår kvarvarande medel från tidigare år som får sparas och användas till forskningsbidrag.

** 16 finansierade projekt av 30 inkomna ansökningar.

*** 4 finansierade projekt av 10 inkomna ansökningar.

Naturvårdsverket har fått 23 mnkr för finansiering av viltforskning. Av dessa medel har cirka 17,6 mnkr fördelats till forskningsprojekt. Förutom forskningsprojekt finansieras bland annat Naturvårdsverkets viltforskningskansli och forskningskommunikation av medel från Viltvårdsfonden. Fyra nya projekt beviljades medel av de ansökningar som gavs in under 2021, bland annat Effekter av skogsskötsel, klimat och klövviltets bete på bärrisens näringssammansättning och Effekter av jakt och populationstäthet på beteende och livshistoriekaraktärer hos varg. Totalt pågår 18 forskningsprojekt finansierade av Viltvårdsfonden. Kunskap från forskningen används bland annat vid genomförandet av Naturvårdsverkets regeringsuppdrag, exempelvis om nationella rovdjurs-förvaltningsplaner och nationell förvaltnings-

plan för älg och kronhjort, samt som beslutsunderlag för genomförandet av vår strategi för svensk viltförvaltning. Forskningsresultaten kommer också till användning inom länsstyrelsernas viltförvaltning, till exempel vid beslut om förvaltning av klövvilt, stora rovdjur och gäss. Resultaten från forskningen nyttiggörs också till exempel bland jägare genom Svenska Jägareförbundets rådgivnings- och utbildningsverksamhet.

Samverkan för utveckling

Naturvårdsverket samverkar med andra finansiärer och aktörer inom forskningen. Det bidrar till att forskningen kan utformas så att den skapar synergier och ger resultat som är lätta att tillämpa och snabbt kan komma till användning i miljöarbetet. Utöver de nationella utlysningarna deltar myndigheten i forskningsfinansiering koordinerad genom EU. I Biodiversa+, EU:s forskningsprogram om biologisk mångfald, deltar vi i utlysningen Uppgraderad och gränsöverskridande miljöövervakning av biologisk mångfald och ekosystemförändringar för forskning, förvaltning och samhälle (BiodivMon) som erhållit 266 ansökningar varav 53 med svenskt deltagande.

Naturvårdsverkets vetenskapliga råd för biologisk mångfald och ekosystemtjänster har till syfte att stödja Naturvårdsverkets arbete i den mellanstatliga forskarpanelen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES) och FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD). Rådet har haft två möten under året.

Naturvårdsverket har bidragit med 1,5 mnkr till IPBES och ger möjlighet för svenska experter att arbeta i olika arbetsgrupper. Vi deltog tillsammans med externa experter på IPBES:s plenarmöte den 9 i juli, vars viktigaste beslut var att godkänna följande rapporter:

- *Summary for policymakers of the thematic assessment of the sustainable use of wild species of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem services*, som behandlar hållbart nyttjande.
- *Summary for policymakers of the methodological assessment regarding the diverse conceptualization of multiple values of nature and its benefits, including biodiversity and ecosystem functions and services*, som behandlar hur olika värderingar av naturen kan tas hänsyn till i beslutsprocesser.

En viktig rapport från en förstudie beslutades också, *Scoping report for a methodological assessment of the impact and dependence of business on biodiversity and nature's contributions to people*, i vilken arbetsplanen för en kommande rapport om näringslivets påverkan på och beroende av biologisk mångfald presenteras. I oktober organiserade vi den årliga öppna IPBES-konferensen som genomfördes i både fysisk och digital form. Konferensens tema var värdering av ekosystemtjänster kombinerat med att fyra forskningsprojekt finansierade av miljöforskningsanslaget presenterade sina slutresultat inom området utveckling av indikatorer för biologisk mångfald. I konferensen deltog 160 personer på plats och 270 i realtid digitalt, samt 983 genom efterföljande visningar.

Naturvårdsverket har fördelat 17 mnkr till IVL Svenska Miljöinstitutet genom Stiftelsen IVL. Medlen används till forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet samt till nationell finansiering av EU-projekt. Under året har Naturvårdsverket deltagit i IVL:s tre verksamhetsråd.

Forskningsprogrammet Vindval, ett samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket, avslutade den fjärde etappen vid årsskiftet 2022/2023. Effektmålet är att resultat från programmet ska bidra till en hållbar vindkraftutbyggnad och att vindkraftens miljöeffekter kan sättas i relation till andra verksamheters miljöpåverkan. Under året publicerades tre rapporter om havsbaserad vindkraft. Rapporten Effekter av havsbaserad vindkraft på marint liv – en syntesrapport om kunskapsläget 2021, samlar befintlig kunskap om effekter av vindkraft på marina organismer och föreslår åtgärder för att minska påverkan. Ekologiskt hållbar vindkraft i Östersjön visar att det finns stora ytor lämpliga för vindparker med bottenfasta fundament. I egentliga Östersjön har en stor del av dessa någon form av restriktion för att säkerställa hållbarhet. I Bottenhavet och Bottenviken finns även stora ytor utan föreslagna restriktioner. I detta projekt ingick även en delrapport, Rättsliga förutsättningar för havsbaserad vindkraft. Den innehåller beskrivningar och analyser av juridiska frågor, såväl nationella som EU-rättsliga, kopplade till havsbaserad vindkraft.

Miljömålsuppföljning, utvärderingar och andra kunskapsunderlag

De av riksdagen beslutade svenska miljömålen samt FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030 utgör ryggraden i det svenska miljöarbetet. För att kunna arbeta effektivt med insatser och åtgärder behöver vi veta vilka åtgärder som har vidtagits och vilka resultat de har lett till. Naturvårdsverket har ett specifikt ansvar för uppföljningen av generationsmålet samt 7 av Sveriges 16 miljökvalitetsmål.

Samverkan

Naturvårdsverket ansvarar för att samordna uppföljning och utvärdering av Sveriges miljömål. Myndigheten genomför aktiviteter för att vägleda och underlätta samverkan mellan de 26 myndigheter som har ett ansvar i uppföljningsarbetet. Naturvårdsverket redovisar årligen en samlad nationell uppföljning och minst vart fjärde år en fördjupad utvärdering av miljömålen.

Ett långsiktigt arbete med att utveckla och förenkla miljömålsuppföljningen har initierats. Vi har genomfört åtta samverkansmöten med andra myndigheter och organisationer, varav fem med de myndigheter som har ett särskilt ansvar för uppföljningen av ett eller flera miljökvalitetsmål (se sverigesmiljomal.se). Förbättrad samordning av arbetet har lett till väl genomarbetade och avstämde underlag till både årlig uppföljning av miljömålen och målvisa fördjupade utvärderingar av dem. För samarbetet i Årlig uppföljning av miljömålen 2022 fick Naturvårdsverket det genomsnittliga betyget 4.5 (på en femgradig skala) av deltagande myndigheter.

Den årliga miljömålsuppföljningen redovisar resultatet av det närmast föregående årets statligt initierade satsningar och deras bidrag till måluppfyllelse. Besökare på sverigesmiljomal.se kan följa miljöarbetet via indikatorer som speglar utvecklingen för miljökvalitetsmålen och generationsmålet.

I syfte att synliggöra mer av miljöarbetet i kommuner och näringsliv har Naturvårdsverket låtit ta fram en rapport om näringslivets arbete med biologisk mångfald.

Uppföljning och utvärdering av miljömålen

Naturvårdsverket har levererat den årliga nationella uppföljningen av miljömålen, som är ett underlag för Regeringskansliets arbete med budgetpropositionen. Arbetet med att utveckla och förenkla anvisningarna har fortsatt. Vårt fokus har varit ökad tydlighet i bedömning av förutsättningarna att nå etappmålen och enhetlig redovisning under miljö kvalitetsmålen preciseringar. Redovisningen har samordnats med underlaget till regeringens årliga klimatredovisning.

Naturvårdsverket ansvarar för att samordna, följa upp och utvärdera 7 av de 16 miljö kvalitetsmålen, generationsmålet samt ett antal etappmål. Under året har vi publicerat målvisa fördjupade utvärderingar av dessa sju miljö kvalitetsmål samt en underlagsrapport om generationsmålet. Vi följer, analyserar och utvecklar kunskapsunderlag i samverkan med internationella aktörer, forskare och andra myndigheter för dessa specifika mål. I första hand använder vi, i enlighet med de så kallade målmanualerna, befintliga analyser och data från miljöövervakningen och andra inventeringar som tas fram av oss och andra myndigheter.

Internationell rapportering

Genom vårt medlemskap i EU och deltagande i många internationella konventioner har Sverige rapporteringskrav inom flera områden. Det handlar om olika uppgifter, till exempel om tillståndet i miljön eller vidtagna åtgärder. Naturvårdsverket genomför rapporteringar inom de flesta av myndighetens ansvarsområden, såsom klimat och luft, utsläpp och miljöskydd, naturvård samt om allmänhetens tillgång till miljöinformation enligt Århuskonventionen.

Naturvårdsverket har arbetat för att etablera den nya funktionen Data Flow Coordinator (samordnare för internationell rapportering) inom nätverket Eionet. Vi har deltagit i att skapa en ny arbetsgrupp som består av EEA:s medlemsländers samordnare för internationell rapportering som fokuserat på effektivisering av rapportering. Sveriges representant har varit ordförande i gruppen under året.

I EEA:s årliga ranking över medlemsstaters internationella rapportering om datakvalitet och deras förmåga att rapportera enligt deadline har Sverige för fjärde året i rad placerats i topp, som ett av fyra länder. Nedan följer en beskrivning av ett urval av våra leveranser inom olika tematiska områden.

Klimat

Naturvårdsverket har rapporterat underlag om utsläpp och upptag av växthusgaser till EU, klimatkonventionen och Kyotoprotokollet. Vi har tagit fram och rapporterat approximativa utsläpp och upptag enligt EU:s styrningsförordning. Vi samordnar och ansvarar även för att rapporteringen av finansiella flöden, tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad i utvecklingsländer sker enligt styrningsförordningen. Denna rapportering sker årligen i slutet av september. Naturvårdsverket har hållit samman och även producerat vissa kapitel i Sveriges åttonde nationalrapport samt Sveriges femte Biennial Report.

Luft

Naturvårdsverket har tagit fram utsläppsinventering, metodikbeskrivning och emissionstrender för de årliga utsläppen av luftföroreningar som ska rapporteras till luftvårdskonventionen (CLRTAP/UNECE) och till EU för takdirektivet (2016/2284/EU). Vi har fortsatt arbetet med metodutveckling och förbättringar av aktivitetsdata och emissionsfaktorer, vilket resulterat i fortsatt förbättrad kvalitet i rapporterade data. En viktig del i kvalitetsarbetet är den årliga granskningen av medlemsstaternas utsläppsdata, metodikbeskrivning och emissionstrender, som EU-kommissionen och CLRTAP genomförde under 2022. Granskningsexperterna anser att Sveriges arbete är av mycket god kvalitet när det gäller fullständighet, noggrannhet och transparens.

Vi har även tagit fram kunskapsunderlag och rapporterat utsläpp och andra parametrar avseende data för åren 2018–2021 gällande stora förbränningsanläggningar (LCP) till EU-kommissionen, i enlighet med industriemissionsdirektivet (IED, 2010/75/EU). I enlighet med EU:s nya rapporteringskrav har rapporteringen skett integrerat med Europeiska utsläppsregistret (E-PRTR).

Avfall

Naturvårdsverket har rapporterat enligt fem EU-gemensamma avfallsdirektiv samt EU:s avfallsstatistikförordning. Rapportering har också skett för den egna medelposten inom ramen för EU:s långtidsbudget baserat på icke materialåtervunna plastförpackningar. För att bidra till en mer harmoniserad rapportering till EU har Naturvårdsverket även deltagit i expertgrupps- och inventeringsmöten med EU-kommissionen.

Naturvårdsverkets arbete med att utveckla avfallsstatistikområdet har fortsatt, inte minst kopplat till att tillgodose de ökade kvalitets- och detaljkraven på rapporteringarna till EU-kommissionen. Datahanteringen av de uppgifter om avfall som inkommer via företagens miljörapporter har effektiviserats. För att förbereda för rapporteringar enligt de nya producentansvar som träder i kraft 2022–2025 har vi sett över databasen för uppgifter kopplade till producentansvaren. Det finns dock utvecklingsbehov inom flera områden av avfallsstatistiken som inte är tillgodosedda. Konsekvensen kan bli uppgifter av undermålig kvalitet, vilket i sin tur leder till att styrmedelsanalyser, både externa och interna, inte blir tillräckligt träffsäkra och därmed utgör sämre beslutsunderlag för styrmedelsutveckling.

Rapporteringarna som genomförts bidrar bland annat till kunskapsunderlag till uppföljningen av EU:s genomförande av avfallspaketet och på nationell nivå till utveckling av styrmedel och uppföljning av etappmål.

Biologisk mångfald

EU-kommissionen har, i dialog med medlemsländerna och experter på EU-nivå (EEA, European Topic Centre on Biological Diversity, DG Environment), sett över rapporteringsformaten för den kommande rapporteringsperioden 2019–2024 för fågeldirektivet respektive art- och habitatdirektivet. Rapporteringsformaten förväntas antas i slutet av året.

Ett arbete har även påbörjats för att förnya EU:s rapporteringssystem för Natura 2000-områden (Standard data form). I arbetet ingår att samordna Standard data form med rapporteringsformaten för perioden 2019–2024 och att därmed undvika dubbel rapportering för Natura 2000-områden.

Det övergripande syftet med arbetet är en mer harmoniserad datainsamlings- och bedömningsprocess, och att rapporteringarna levererar all information som behövs för bedömning av hur genomförandet av direktiven och EU:s strategi för biologisk mångfald går. Naturvårdsverket har deltagit i arbetet via EU:s expertgrupper för rapportering och övriga frågor kopplade till naturvårdsdirektiven.

Miljöinformationsförsörjning och kommunikation

Informationshantering och tillgängliggörande

Myndigheten har under hösten etablerat en öppna data-grupp som börjat arbeta med hanteringen av öppna data och dess koppling till redan befintliga roller och processer. Ett forum för öppna data och tillgängliggörande för vidareutnyttjande är under uppbyggnad.

Samverkan om miljöinformationsförsörjning

Miljöinformationsrådet har haft ett möte under året. Även det inrättade koordineringsforumet har haft en träff. Arbeta har pågått med att föra aktiviteter i en fastlagd handlingsplan framåt. I handlingsplanen finns initiativ som skapar förutsättningar för digitalisering inom offentlig sektor, till exempel samverkan inom metadata. Initiativet för metadatahantering har blivit klart och övergått i förvaltning. Handlingsplanen innehåller även initiativ som syftar till att skapa nytta för fokuserade målgrupper, såsom miljöinformation i samhällsbyggnadsprocessen och informationshantering kopplad till invasiva främmande arter. De nyttorealiserande initiativen går enligt plan. I det initiativ som rör företagets/framtidens miljörapportering pågår viktig samverkan, även om initiativet fortfarande har utmaningar som rör finansiering.

Naturvårdsverket deltar i Geodatarådet. Vi har

- bidragit till att etablera grunddatadomänen Fastighets- och geografisk information. Den innehåller till exempel data om marktäcke och riksintressen.
- deltagit i en utredning avseende bättre användning av geografisk information vid Sveriges uppfyllande av Agenda 2030-målen.
- deltagit i kartläggning av kvalitetssäkrad geografisk information med inriktning på skog och landsbygd som underlag för framtida digitalisering.
- bidragit i arbetet med att samordna och vidareutveckla infrastrukturen för tillgång till och utbyte av geografisk miljöinformation.

Naturvårdsverket äger en webbapplikation kallad Svenska Miljörapporteringsportalen, SMP. Där lämnar verksamhetsutövare årligen in cirka 6 000 miljörapporter. Under året har vi arbetat med att höja säkerheten i applikationen. Vi har också förberett för utökad rapportering om täkter.

Officiell statistik

Naturvårdsverket är statistikansvarig för officiell statistik om miljömässiga förhållanden i eller med koppling till Sverige. Ansvaret omfattar utveckling, produktion och publik spridning av officiell statistik, samt samverkan med övriga aktörer inom de olika statistiksystemen. Naturvårdsverket rapporterar regelbundet officiell statistik, ofta med tillhörande dataunderlag, till bland annat SCB, Eurostat, EEA, OECD och olika FN-organ. Naturvårdsverket har tillsammans med SCB, deltagit i OECD Working Party on Environmental Information – en tvärgående arbetsgrupp under OECD:s miljökommitté. Miljökommittén stödjer bland annat utvecklingen av ett uppföljnings- och indikatorramverk för den cirkulära ekonomin samt implementering av miljöräkenskaper. Vi har också deltagit i UNECE Joint Task Force on Environmental Statistics and Indicators, som bland annat genomför en översyn av UNECE:s Riktlinjer för användning av miljöindikatorer.

Naturvårdsverket har producerat och publicerat spridd officiell statistik inom statistikområdena utsläpp, avfall och miljötilstånd. Statistikområdet miljöbalkens tillämpning är dock fortsatt vilande. Vi har genomfört årlig rapportering till SCB och lämnat data- och statistikunderlag till andra myndigheters statistikproduktion.

Vi har samverkat inom såväl det nationella som det europeiska statistiksystemet, till exempel avseende aktiviteter för att nå målbilden för svensk officiell statistik och genom att lämna uppgifter till Eurostats kostnadsberäkningar för den europeiska statistiken.

Kommunikation och kommunikationskanaler

Naturvårdsverkets kommunikations syfte är att förmedla fakta och kunskap, göra miljöinformation mer känd samt skapa delaktighet och förtroende samt öka användningen av vår kunskap. Myndigheten har fortsatt sitt arbete med planerad kommunikation i en rad utvalda frågor till exempel: klimat, vilt och plast, för att skapa tydlig effekt hos målgrupperna.

Vi har prioriterat vidareutveckling och optimering av Naturvårdsverket.se, som nylanserades hösten 2021. Webbplatsens övergripande mål är att öka kunskapen inom miljöområdet hos våra prioriterade målgrupper och ge Naturvårdsverkets professionella målgrupper effektivt stöd i miljöarbetet. I år har fokus legat på innehållsutveckling, sökmotoroptimering och fortsatt utveckling av webbplatsens funktionalitet. Naturvårdsverket.se hade 4,5 miljoner besök och 8,2 miljoner sidvisningar under 2022. Bland de ämnesområden som genererat mest trafik finns allemansrätten, invasiva främmande arter och klimat.

Syftet för Naturvårdsverkets Facebooksida är att öka kunskapen om och förståelsen för miljöfrågor. Facebooksidan, hade en ungefärlig räckvidd på 1,1 miljon under året. Det är en nedgång på cirka 35,3 procent i jämförelse med samma period förra året. Facebook tappar följare till andra sociala medier som exempelvis TikTok. Under året har vi ökat synligheten och kommunikationen via LinkedIn där vi nu har drygt 18 000 följare och det ökar med cirka 500 per månad.

Världsmiljödagen, som hölls den 5 juni, uppmärksammades i 457 redaktionella artiklar. Det är en mycket kraftig uppgång jämfört med de föregående åren. Orsaken till den kraftiga ökningen 2022 i redaktionella medier ligger främst i uppmärksamheten kring konferensen Stockholm+50. En stor del av publiciteten handlade om miljö- och klimatfrågor i ett mycket brett och globalt perspektiv. Runt om i landet

deltog allmänheten i mer än 1900 evenemang i anslutning till Världsmiljödagen. Evenemangen arrangerades av 110 olika ideella organisationer, företag och myndigheter och engagemanget var stort. Samtliga evenemang marknadsfördes på den särskilt framtagna webbplatsen för Världsmiljödagen och i sociala medier.

Naturvårdsverkets arbete gentemot media präglas av öppenhet och en hög servicenivå. Servicenivån mättes via Demoskop och den är fortsatt hög, 92 procent av 190 tillfrågade journalister ansåg detta. Myndigheten ligger över genomsnittet i jämförelse med de myndigheter som medverkat i mätningen de senaste fem åren. Genomslaget i media börjar öka igen efter att ha gått ner succesivt under pandemi-perioden. Under mättiden december 2021 – november 2022 publicerades 7341 artiklar, jämfört med 6500 artiklar under 2021 års mätning. Jakt och vilt är de frågor som får mest publicitet, drygt 20 procent av totalen. Klimatomställning och fjällsäkerhet är andra frågor som får ganska mycket genomslag, 13 respektive 11 procent. Inkommande frågor från media fortsätter också att öka. Mediebilderna av Naturvårdsverket är en expertmyndighet som sprider kunskap. Och myndigheten figurerar mest i dagspress.

Myndighetens större konferenser genomfördes under året både fysiskt och digitalt. Miljöledning i staten och Miljöbalksdagarna är några av konferenserna. Miljöledning i staten genomfördes helt digitalt. Inspelningen lades sedan upp på Youtube. Antalet deltagare live var cirka 270 stycken. Miljöbalksdagarna var mycket välbesökta med cirka 500 deltagare på plats.

5. Samordning och utveckling av styrmedel

Det övergripande syftet med verksamheten är att skapa förutsättningar för att Sverige ska nå miljömålen. Vi driver utvecklingen framåt och samordnar miljöarbetet tillsammans med andra. Det gör myndigheten bland annat genom att ansvara för systemfrågor som utveckling av miljöretten, samhällsekonomiska analyser och miljöledning i staten. Andra exempel på systemfrågor är övergripande miljömålsarbete och styrmedel för att nå miljömålen. Vi lägger för närvarande särskilt fokus på att utveckla nya styrmedel, prioritera noggrant i mål och ärenden, effektivisera tillsynsvägledningen samt genomföra den nationella tillsynsstrategin.

Resultatbedömning

Vi har förstärkt den del av organisationen som arbetar med tillsynsvägledning, vilket har förbättrat kommunikationen med tillsynsmyndigheterna. Genom att prioritera den tillsynsvägledning som lyfts i den nationella miljötillsynsstrategin 2022–2024 blir tillsynsvägledningen mer relevant och förutsägbar för tillsynsmyndigheterna. Ett nyutvecklat digitalt forum för tillsynsvägledning inom den nationella tillsynsstrategin har lanserats under året. Syftet är att ge tillsynsmyndigheterna riktad tillsynsvägledning och förbättrade möjligheter till snabb kommunikation, tillsynsvägledning samt möjlighet att diskutera tillsynsstrategins fokusområden. Över 1000 användare hos tillsynsmyndigheter har på kort tid registrerats som medlemmar i forumet.

Vi har utvecklat arbetet med miljöprovning inom myndigheten. En ny avdelning för planering, provning och tillsyn har bildats för att samla kompetens och förbättra möjligheterna att arbeta strategiskt med frågorna. Vi har även utvecklat dialogen med länsstyrelserna, som är en central aktör i miljöprovningen, såväl på chefs- som handläggarnivå. Vi tog initiativet till ett digitalt seminarium om provning med länsstyrelserna. Ytterligare gemensamma aktiviteter planeras. Vid redovisningen av regeringsuppdraget om miljöprovningsstatistiken, sammanställd av Naturvårdsverket med underlag från Domstolsverket och länsstyrelserna, beskrev vi även provningen i sak för de journalister som deltog. Detta för att bidra till att den information som sprids är faktabaserad.

Myndighetsmål (tre-årigt)	Bedömning
Vår tillsynsvägledning bedöms som relevant och ändamålsenlig av tillsynsmyndigheterna.	På god väg

Naturvårdsverket bedömer att vi bidragit väl till måluppfyllnad på ett flertal sätt under året.

Utveckling och tillämpning av miljörätten

Effektivare tillståndsprovning

Naturvårdsverket bevakar det allmänna miljöintresset i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas. Vi lämnar synpunkter tidigt i processen och deltar i miljöprovningar som gäller frågor som är principiellt viktiga och/eller har stor betydelse för miljön. På så sätt bidrar vi till ändamålsenliga processer och kortare handläggningstider. Vi deltar i prövningsärenden för att öka möjligheten att uppnå Sveriges miljömål och uppfylla Sveriges internationella åtaganden.

Naturvårdsverket har under året utvecklat arbetet med miljöprovning inom myndigheten. En ny avdelning för planering, provning och tillsyn har bildats för att samla kompetens och förbättra möjligheterna att arbeta strategiskt med frågorna. I avdelningens uppdrag ingår bland annat att bevaka allmänna miljöintressen i mål och ärenden samt att ansvara för miljöprovningsfrågor. Avdelningen verkar för en grön omställning där påverkan på natur, miljö och hälsa begränsas och en långsiktigt god användning av mark och andra resurser inklusive vatten främjas. Genom att samla frågorna i den nya organisationen effektiviseras arbetet.

De tillförda medlen på förvaltningsanslaget för tillståndsprovning och tillsynsvägledning har inneburit att Naturvårdsverket har kunnat stärka arbetet med att bidra till en effektiv och ändamålsenlig provning. Vi har bland annat arbetat vidare med att utveckla vårt eget deltagande i provning och prioriterat ett tidigt deltagande i samråd. Vi har också tillsammans med Energimyndigheten tagit fram vägledning om energihushållning som kan användas som stöd exempelvis för villkorsskrivning i tillstånd enligt 9 kap miljöbalken. Genom att samråda med miljöprovningsutredningen (SOU 2022:33) har vi bidragit till väl underbyggda förslag om hur miljöprovningsprocessen kan effektiviseras för den gröna omställningen med bibehållet miljöskydd. Naturvårdsverket har också samrått med den pågående regeringsprovningensutredningen (M 2022:02). Vi har utvecklat dialogen med länsstyrelserna, som är en central aktör i miljöprovningen, bland annat genom att anordna en gemensam handläggartäff om provningsfrågor. I dialogen med länsstyrelserna har vi kommunicerat myndighetens prioriteringar i provning, vilket ökar effektiviteten eftersom dubbelarbete kan undvikas i större utsträckning.

Vi har också arbetat för att göra kunskap om miljöarbetet tillgänglig för allmänheten. Till exempel genom att anordna ett seminarium om miljöprovning för journalister i samband med redovisningen av regeringsuppdraget om provningsstatistik. Med ökad kunskap om hur provningsprocessen går till är det lättare att tillgodogöra sig statistiken om provning och att dra slutsatser utifrån den.

Prioriterad miljöprovningsverksamhet inom Hållbart samhälle, Klimat och luft samt Naturmiljö, friluftsliv och vilt

Tidsåtgången för yttranden och deltagande i huvudförhandlingar är stor och arbetet har hög komplexitet. Eftersom arbetet med tillståndsprovningar är resurskrävande har vi hårda prioriteringar av vilka ärenden som myndigheten engagerar sig i. Under året har vi deltagit med omkring 80 yttranden i mål och ärenden som rör miljöfarlig verksamhet. Liksom tidigare år är antalet överklaganden till Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) få. Naturvårdsverket har överklagat ett avgörande till MÖD under året.

Vi har deltagit i huvudförhandling och underrättat regeringen enligt 17 kap. 5 § miljöbalken om prövningen av en ansökan om tillstånd till uppförande och drift av ett nytt stålverk inom Svartbyns verksamhetsområde i Bodens kommun. Naturvårdsverket ser positivt på initiativ till en fossilfri stålproduktion. På grund av de stora mängder energi som krävs för den planerade verksamheten, förväntade utsläpp av koldioxid och annan miljöpåverkan som kan förväntas vid en produktion i den omfattning som ansökan avser, har vi bedömt att verksamheten, i betraktande av de intressen som miljöbalken ska främja, kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag. Naturvårdsverket har därför en skyldighet att underrätta regeringen och har prioriterat deltagande i prövningen för att bevaka allmänna miljöintressen.

För att begränsa och öka kunskapen om de faktiska utsläppen från respektive bransch har vi gjort följande:

- För pappers- och massaindustrin har vi fått igenom villkor för energihushållningsplaner och drivit frågan om ny teknik för att begränsa utsläpp av kväveoxid (NOx).
- I ärenden som rör metallindustrin har vi begärt att villkor ska föreskrivas om totala utsläpp från punktkällor till luft av bly samt att åtgärder ska vidtas och skärpta villkor föreskrivas för att begränsa utsläpp till vatten av bland annat kvicksilver, kadmium och zink.
- Rörande verkstadsindustrin har vi fått gehör för synpunkter om att utsläpp av PFAS behöver minska.
- Avseende kemiföretag och raffinaderier har vi yttrat oss i ärenden om koldioxid-avskiljning (CCS och CCU), elektrobränslen och batterifabriker.
- Vad gäller avfallsförbränningsanläggningar har vi drivit att kontinuerlig långtidsprovtagning av PCDD/F är bästa möjliga teknik.
- I fråga om återvinning av avfall har vi yttrat oss över en ansökan om tillstånd för utfyllnad i vattenområde och bedömt att det är olämpligt att använda avfall som utgörs av järnsand för att anlägga en konstruktion i vatten, givet järnsandens innehåll och lakegenskaper, och att det därför inte kan anses utgöra återvinning av avfall i anläggningsändamål.
- I mål om tillstånd till verksamhet vid avloppsreningsverk har vi yttrat oss om tillämpning av regelverket med miljö kvalitetsnormer för vatten.

Naturvårdsverket har tidigare ansökt om återkallelse av ett tillstånd till gruvverksamhet. Arbetet gav i år resultat då Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, delvis återkallade tillståndet och begränsade tillåten årlig produktion till sju miljoner ton bruten malm per år, detta eftersom tillståndet inte har följts och avvikelserna inte bedömdes vara av ringa betydelse. Avgörandet bidrar till tydliggörande av i vilken omfattning avsteg kan göras från ett tillstånd innan det finns grund för återkallelse.

Vi bidrar till en effektiv tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet genom att delta i samråd och lämna synpunkter tidigt i processen. Vi har exempelvis yttrat oss om en planerad ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid Malmberget, bland annat inklusive anläggningar för direktreduktion av järnmalm med vätgas. I samrådet har vi bland annat bevakat frågor om energihushållning samt utsläpp till luft och vatten. Vi har också deltagit i samråd inför en planerad ansökan om fortsatt och utökad täktverksamhet i Slite, Gotland. I samrådet har vi bland annat yttrat oss i frågor om artskydd och vilket hydrogeologiskt underlag som

krävs för prövningen. I mål rörande hamnar har vi i samråd påtalat att det finns ny vägledning om hamnar samt vikten av att beskriva exempelvis miljökonsekvenser av följdverksamheter och klimatanpassning eftersom vi sett att ansökningar ibland har brister i dessa avseenden.

Under året har Naturvårdsverket sett ett fortsatt stort intresse för att etablera vindkraft till havs, ofta i form av mycket stora anläggningar. De flesta av våra yttranden i vindkraftsärenden rör havsbaserade anläggningar. I fråga om havsbaserad vindkraft bevakar Naturvårdsverket i huvudsak frågor kopplade till fåglar och fladdermöss samt om områdesskydd på land kan komma att påverkas. Vi kompletterar därmed Havs- och vattenmyndigheten (HaV) som omhändertar frågor kopplade till naturvärden, livsmiljöer och arter i vattenmiljön. Vad gäller både havs- och landbaserade vindkraftsanläggningar har vi i huvudsak deltagit i ärenden där vi bedömt att lokaliseringen är olämplig på grund av risk för stor negativ påverkan på känsliga fågelarter och/eller fladdermöss.

I tabellen ger vi några exempel på resultat från större prövningsärenden där vi har agerat under året. De ärenden som redovisas är sådana där vi bedömer att vårt deltagande i störst utsträckning har kunnat leda till ökad miljönytta.

Tabell 5. Urval av prioriterade prövningsärenden inom resultatområde Hållbart samhälle, Klimat och luft samt Naturmiljö, friluftsliv och vilt.

Detta har vi gjort	Resultat	Miljö kvalitetsmål
Överklagat dom om villkor för tillstånd till verksamhet vid Svartlidengruvan i Lycksele och Storumans kommuner. Yrkat att villkoren om efterbehandling ska upphävas och målet återförvisas till MMD.	Vi fick gehör för våra yrkanden. MÖD bekräftade väsentligen Naturvårdsverkets inställning till vilket underlag som behövs, om genomförda och nödvändiga utredningar samt vilken status som behöver uppnås med åtgärderna. Därigenom förbättras möjligheterna att besluta villkor om efterbehandling så att det påverkade området kan återställas och användas utan att medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön och utan att äventyra möjligheterna att följa miljö kvalitetsnormer. Med ett bättre underlag förbättras också möjligheterna att fastställa en ekonomisk säkerhet utifrån en tillräckligt säker beräkning av kostnaderna för efterbehandlingsåtgärderna. (MÖD 2022-02-25 i mål nr M 10304–19)	Giftpfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt växt- och djurliv, Bara naturlig försurning
Naturvårdsverket har deltagit i huvudförhandling i mål om ansökan om tillstånd till gruvverksamhet. Naturvårdsverket har bland annat drivit frågor kopplat till miljökonsekvensbeskrivningen och anläggningarnas utformning, vattenhantering samt artskydd.	Tillståndet förenades med förhållandevis omfattande villkor till skydd för miljön och har även tidsbegränsats. När tillståndet tas i anspråk upphör nuvarande tillstånd från Gränsälvscommissionen, som varit föremål för en begäran om återkallelse, att gälla. (MMD Umeå dom 2022-12-01 i mål nr M 2090–19)	Myllrande våtmarker, Grundvatten av god kvalitet, God bebyggd miljö, Giftpfri miljö, Levande sjöar och vattendrag
Deltagit i huvudförhandling i mål om tidsbegränsat tillstånd för en tid om fyra år till brytning av kalk- och mangelsten samt bortledning av dag- och grundvatten på Gotland. Driver frågor om hydrogeologiskt underlag i Natura 2000-prövning, artskydd, behovsprövning m.m.	MMD meddelade tillstånd och delade inte vår bedömning att ansökan borde ha avisats på grund av bristande underlag. Domstolen har gjort samma tolkning som Naturvårdsverket av hur kumulativa effekter av historisk påverkan ska beaktas. Naturvårdsverket har beslutat att inte överklaga domen, bl.a. för att tillståndet är tidsbegränsat till fyra år, en ny tillståndsprocess avseende en mer omfattande verksamhet kommer att påbörjas inom kort och att de allmänna miljöintressena bästa kan tas tillvara genom att vi koncentrerar resurserna till det kommande målet. Naturvårdsverkets inställning i fråga om vilket underlag som krävs kvarstår. (MMD Nacka dom 2022-12-13 i mål nr M 2724–22)	Myllrande våtmarker, Ett rikt växt- och djurliv, Grundvatten av god kvalitet m.fl.

Detta har vi gjort	Resultat	Miljökvalitetsmål
I mål om tillstånd till befintlig och utökad verksamhet vid raffinaderi efter överklagande vidhållit att tillståndet ska tidsbegränsas på visst sätt.	MÖD begränsade tillståndet i den del som avser årlig genomströmning av råolja till den 31 december 2036. Utfallet innebär att tillståndet såvitt det avser merparten av de fossila råvarorna tidsbegränsas. (MÖD dom 2022-06-01 i mål nr M 11764–21)	Frisk luft, Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans, Levande kust och skärgård, Bara naturlig försurning
Deltagit i huvudförhandling i mål om ändringstillstånd för ombyggnation av Synsat-anläggning samt verksamhet med samprocessing av förnybar råvara vid raffinaderi. Vi drev bland annat att ändringstillståndet skulle tidsbegränsas eftersom grundtillståndet är från 2004 och det finns flera ändringstillstånd. Detta medför ett behov av uppdaterade villkor för hela verksamheten.	MMD tidsbegränsade ändringstillståndet till den 31 december 2032. (MMD Vänersborg deldom 2022-06-20 i mål nr M 5514-20)	Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Hav i balans, Levande kust och skärgård, Bara naturlig försurning
Deltagit i huvudförhandling i mål om tillstånd till fortsatt drift vid pappersbruk. Vi drev bl.a. frågor om energihushållning.	Vi fick framgång då bolaget ålades att installera anaerob reningsteknik, vilket har fördelar ur energisynpunkt eftersom biogas kan utvinnas. Domen har inte vunnit laga kraft. (MMD Växjö deldom 2022-06-17 i mål nr M 5293–20)	Frisk luft, Bara naturlig försurning, Levande sjöar och vattendrag, Gifrfri miljö
Yttrat oss som remissinstans i mål om komplettering av miljörapport över frågan om både CWW-BATC och LVOC-BATC ska utgöra huvudslutsatser för en viss industriutsläppsverksamhet.	MMD bedömde liksom Naturvårdsverket att en industriutsläppsverksamhet kan omfattas av flera huvudslutsatser och att CWW-BATC kan utgöra en huvudslutsats. Domen har inte vunnit laga kraft. (MMD Nacka dom 2022-12-05 i mål nr M 8319–21)	Frisk luft, Gifrfri miljö
Ansökan om tillstånd till Hälsingeskogens vindkraftpark. Efter begäran från MMD angående frågan om verksamhetens tillåtlighet i förhållande till fåglar har Naturvårdsverket lämnat remissyttrande.	MMD gör motsvarande bedömning som Naturvårdsverket att lokaliseringen inte är lämplig med hänsyn till den påverkan på kungsörn, orre och smålom som vindkraftparken riskerar ge upphov till. (MMD Nacka dom 2022-07-05 i mål nr M 5201–20)	Begränsad klimatpåverkan, Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Myllrande våtmarker

Effektivare tillsynsvägledning

Naturvårdsverket har under året fortsatt arbetet med att förbättra förutsättningarna för en effektiv och enhetlig miljötillsyn och en mer samlad tillsynsvägledning enligt miljöbalken. De tillförda medlen på förvaltningsanslaget för tillståndsprövning och tillsynsvägledning har inneburit att flera olika initiativ har kunnat tas för att utveckla arbetet och göra tillsynsvägledningen mer effektiv framför allt för kommunala och regionala tillsynsmyndigheter.

Vi har bland annat förstärkt organisationen med totalt fem tillsynssamordnare för att få genomslag för den nationella tillsynsstrategin 2022–2024 och göra det möjligt att ta fram tillsynsvägledning utifrån de tillsynsområden som lyfts både i strategin och annan tillsynsvägledning. Inom ramen för förstärkningen leds arbetet inom sju av Naturvårdsverkets tretton fokusområden i miljötillsynsstrategin, bland annat illegal avfallshantering, energihushållning, naturvärden i grunda havsvikar och uppdaterade miljöbalkstillstånd. Förstärkningen har inneburit nya arbetssätt där kommunikationen med tillsynsmyndigheterna har förbättrats och kontakt tas i ett tidigt skede för att tillsynsvägledningen ska svara upp till målgruppernas behov i så stor utsträckning som möjligt.

Flera fokusområden i tillsynsstrategin drivs i samverkan med andra centrala myndigheter och strategin har lett till ett ökat myndighetssamarbete. Förstärkningen har även inneburit en utvecklad samverkan med tillsynsmyndigheter

i arbetet som tillsynsvägledare. Vi har medverkat vid ett flertal olika digitala och fysiska handläggarträffar, såsom träffar med kommunernas miljöinspektörer, deltagit i olika miljösamverkan samt träffat flera länsstyrelser för att där informera och tillsynsvägleda, men också för att ge tillsynsmyndigheterna möjlighet till direkt dialog med oss.

Förstärkningen av förvaltningsanslaget för tillsynsvägledning har även inneburit att vi har kunnat utveckla ett digitalt forum för miljötillsynsstrategin. Detta har utvecklats tillsammans med Jordbruksverket och syftar till att tillsynsmyndigheterna lätt ska kunna ta del av stödmaterial, som tillsynsvägledning, manualer och checklistor. Forumet är öppet för handläggare och inspektörer inom miljötillsynen och ger utöver tillgång till stödmaterial möjlighet till diskussioner, direktkontakt med de centrala myndigheterna och erfarenhetsutbyte på kollegial nivå. Forumet är ett pilotprojekt och en del i arbetet med regeringsuppdraget att främja en mer effektiv och enhetlig tillsyn enligt miljöbalken (M2020/01034/Me). För närvarande är det avgränsat till de fokusområden som Naturvårdsverket ansvarar för, men möjlighet finns att expandera till andra områden. Forumet lanserades den 1 november 2022. Antalet registrerade användare, från centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner, uppgick vid årets slut till mer än 1 000 personer.

För att underlätta samverkan och skapa förutsättningar för ett bättre samarbete kring miljöbrott har Nationella miljöbrottsrådet bildats på initiativ av Naturvårdsverket. Rådets arbete har bidragit till att stärka en gemensam lägesbild av miljöbrott med fokus på det brottsförebyggande arbete som sker nationellt och regionalt. Rådet är en frivillig samverkan på nationell nivå i syfte att stärka samordningen mellan den miljöbrottsamverkan som sker nationell och regionalt i enlighet med 1 kap. 17 § miljötillsynsförordningen (2011:13). Rådets medlemmar representerar Naturvårdsverket (ordf.), Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Brottsförebyggande rådet och länsstyrelserna.

Vi fortsätter uppföljningen av miljöbalkstillsynen och Naturvårdsverket har, i enlighet med 3 kap. 21 § miljötillsynsförordningen, i april lämnat en redovisning till regeringen om kommuners och länsstyrelser tillsyn under 2021.

Prioriterade tillsynsvägledningsinsatser

Naturvårdsverket ger tillsynsvägledning inom många sakområden, och har ett allmänt tillsynsvägledningsansvar för frågor om tillämpningen av miljöbalkens kap. 26 och 30. Tillsynsvägledning ingår som en del i arbetsuppgifterna för tretton enheter. Den främsta kanalen för tillsynsvägledning är Naturvårdsverkets externa webbplats och en stor del av arbetet med tillsynsvägledning genomförs i löpande insatser för att uppdatera webbsidor och kontinuerligt ge råd och stöd per mejl och telefon. I vår tillsynsvägledningsplan återfinns 35 särskilt prioriterade riktade insatser. Nedan beskriver vi ett urval av dessa, och redogör för ytterligare ett axplock i kapitel 9.

TILLSYNSVÄGLEDNING OM BESTÄMMELSER FÖR INDUSTRIUTSLÄPP

För att samla kunskap och främja en enhetlig tillämpning i prövning och tillsyn arbetar vi kontinuerligt med att uppdatera och ta fram ny tillsynsvägledning om EU:s branschvisa krav på bästa möjliga teknik (BAT-slutsatser) och bestämmelserna om industriutsläppsverksamheter. Under året har vi uppdaterat vägledningen om BAT-slutsatser för avfallsbehandling (WT BAT) och stora förbränningsanläggningar (LCP BAT). Vi har också tagit fram en ny vägledning om BAT-slutsatser för

avfallsförbränning (WI BAT). I början av året publicerade vi en uppdaterad version av Naturvårdsverkets rapport 2703, Vägledning om industriutsläppsbestämmelser. Vägledningen kompletterades med uppdaterad och fördjupad vägledning inom flera områden. Vägledning om dispenser enligt 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen (2013:250) lyftes ut från den generella vägledningen till ett separat vägledningsdokument. I vägledningen om dispenser redogör vi bland annat för relevanta och vägledande avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen, men även relevanta avgöranden från underinstanser.

ENERGIHUSHÅLLNING

Naturvårdsverket och Energimyndigheten har tillsammans tagit fram tillsynsvägledning som beskriver vad en energihushållningsplan bör innehålla och dess roll i tillsynen. Vägledningen ska bidra till ökad tydlighet, minskad administration för företag och myndigheter samt undvika dubbelarbete gällande tillsyn enligt miljöbalken och lagen om energikartläggning i stora företag (EKL). Ytterligare vägledning om energihushållning kommer att publiceras under 2023.

VÄGLEDNING OM HAMNVERKSAMHET

Naturvårdsverket har publicerat en vägledning om prövning och tillsyn av hamnverksamhet. Hamnverksamhet ger upphov till ett flertal olika miljökonsekvenser, såsom buller, utsläpp till luft och vatten, avfallshantering med mera. Inom hamnområdet finns många aktörer vilket gör verksamheten särskilt komplex. Naturvårdsverkets vägledning är avgränsad till miljöfarlig verksamhet, men vi beskriver även kort andra regelverk som ofta behöver beaktas, såsom vattenverksamhet och frågor kopplade till risker och farligt gods. Vägledningen ersätter Naturvårdsverkets handbok och allmänna råd om tillståndsprövning av hamnar (NFS 2003:11).

TILLSYNSVÄGLEDNING OM FLÖDESMÄTNING OCH PROVTAGNING PÅ AVLOPPSRENINGSVÄRK

Kvalitetssäkrad kontroll av utsläpp till vatten, är ett av strategins fokusområden. Effektmålet för fokusområdet är ökad kunskap om och förbättrad kvalitet på provtagningen vid avloppsreningsverk. Fokusområdet ska också bidra till god egenkontroll och ökad lagefterlevnad.

Naturvårdsverket har tagit fram en kortfattad webbaserad tillsynsvägledning för tillsyn kopplad till flödesmätning och provtagning på avloppsreningsverk. Naturvårdsverket har tillsammans med länsstyrelserna också tagit fram en webbaserad FAQ kopplad till avloppsreningsverk och krav avseende flödesmätning och provtagning.

UPPDATERAD VÄGLEDNING OM FÖRESKRIFT SKYDD MOT MARK- OCH VATTENFÖRORENINGAR VID HANTERING AV BRANDFARLIGA VÄTSKOR OCH SPILLLOLJOR, NFS 2021:10

Med anledning av nya föreskrifter om skydd mot mark- och vattenföreningar vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor har Naturvårdsverket publicerat tillsynsvägledning i form av ett stöd vid tillämpning av föreskriften samt en FAQ med svar på några av de vanligaste frågorna från tillsynsmyndigheter. Tillsynsvägledningen är framtagen i samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), HaV samt Swedac.

Samordning och utveckling av miljömålsystemet

Miljömålsrådet – utveckling av arbetssätt mot åtgärdsprogram

Miljömålsrådet har bedrivit arbete i sju gemensamt prioriterade och angelägna programområden, vilket bland annat har resulterat i åtta förslag som lämnades till regeringen den 1 mars. Naturvårdsverket har bistått Miljömålsrådet genom att ansvara för rådets kansli. Vi har varit drivansvarig myndighet för programområdet Insatser för grön infrastruktur, samt deltagit i fem andra programområden. Under 2022 har Miljömålsrådet påbörjat arbetet med att ta fram nya programområden för perioden fram till 2026.

Vägledning av myndigheter som enligt sin instruktion har uppdrag att verka för att miljömålen uppnås

Naturvårdsverket vägleder inom miljömålsystemet genom de insatser som genomförs inom myndighetens samtliga resultatområden. Genom samverkan, stöd och inspiration ska myndigheternas bidrag till att nå miljömålen öka.

I arbetet med den fördjupade utvärderingen av Sveriges miljömål, som lämnas till regeringen i början av 2023, har Naturvårdsverket utvecklat samarbetet och dialogen med Tillväxtverket och Folkhälsomyndigheten. Syftet är att ytterligare stärka möjligheterna till synergier i arbetet med förslag på styrmedel och åtgärder för att tillgodose flera hållbarhetsaspekter.

Sammanlagt har ett tiotal myndigheter varit aktiva i arbetet med att ta fram förslag till effektiva styrmedel och åtgärder. Tack vare tidigare arbete med checklistor och vägledningar inom styrmedelsrelaterad konsekvensanalys kunde även bakomliggande samhällsekonomiska problemanalys för de målövergripande styrmedelsförslagen tas fram. Det innebär att styrmedelsförslagen har stor potential att ge önskad effekt och mycket små oönskade konsekvenser.

Två möten har genomförts med Samverkansgruppen för miljömålen, där myndigheter med ansvar för att verka för att nå målen ingår tillsammans med andra berörda aktörer. Syftet med mötena är att effektivisera och höja kvaliteten i det gemensamma arbetet för att nå målen och att söka gemensamma lösningar för detta.

Elva nummer av nyhetsbrevet Miljömålsnytt har getts ut och distribuerats till nära 3500 prenumeranter.

Naturvårdsverket genomförde Miljömålsdagarna den 7–8 september tillsammans med Länsstyrelsen Västernorrland och Regional Utveckling och Samverkan i miljömålsystemet (RUS), i samarbete med Sundsvalls kommun, Region Västernorrland, Svenskt Näringsliv och Mittuniversitetet konferensen. Cirka 150 personer från länsstyrelser, myndigheter och kommuner deltog. Tema för konferensen var hållbar grön omställning. Konferensen har bidragit till kompetensutveckling, samverkan och erfarenhetsutbyte. Utvärderingen av konferensen visade att 94 procent av de svarande skulle rekommendera Miljömålsdagarna till en kollega inom området.

Utvecklat arbetssätt för genomförande av Agenda 2030

Naturvårdsverket har under året fortsatt att utveckla det integrerade hållbarhetsarbetet enligt Agenda 2030 som verktyg för att nå miljömålen. Syftet har varit att öka samverkan med andra myndigheter för att gemensamt uppnå viktiga samhällsmål, till exempel inom arbetet med den fördjupade utvärderingen av miljömålen.

Vi har deltagit aktivt i GD-Forum, Svenska myndigheter i samverkan för Agenda 2030, bland annat genom att vara samordningsansvarig myndighet för GD-Forums samverkansplan. Planen har bidragit till ökad samverkan mellan myndigheterna inom utpekade områden exempelvis i utveckling av Hållbarhetsbarometern, genomförandet av nätverksträffen och metodstöd i form av delade erfarenheter och goda exempel kring hur redovisning av hållbarhetsarbetet genomförs på myndigheter. Naturvårdsverket har drivansvar för området FN:s nya globala strategi för hållbar konsumtion och produktion. Vi har tillsammans med myndigheter och andra aktörer även deltagit i flera breda samverkansaktiviteter för att ta tillvara synergier mellan olika samhällsmål. Exempel på detta är vårt fortsatta arbete inom programmet Mistra Sport and Outdoor och inom projektet Geodata för genomförandet av Agenda 2030, inom ramen för Geodatarådet.

Innovation för miljö kvalitetsmålen

Naturvårdsverket har fortsatt att utveckla arbetet med innovation som ett strategiskt verktyg för att nå miljömålen. Flera innovationsprojekt sker i samverkan med andra myndigheter. Tillsammans med Livsmedelsverket deltar Naturvårdsverket i Vinnovas missionsarbete Ett nytt recept för skolmåltider. I samverkan med Vinnova genomför Naturvårdsverket utlysningen Policyutveckling för hållbar industri. Fokus för Naturvårdsverket är ökad spårbarhet av plast. Vi har tillsammans med HaV genomfört innovationsprojektet Producentansvar för fiskeredskap, vars syfte är att utveckla dialogformerna med producenterna inför införandet av den nya förordningen om plast i fiskeredskap. Projektets resultat har skapat förutsättningar för effekter på längre sikt i form av bättre efterlevnad av förordningen samt effektivare och mer cirkulär avfallshantering inom ramen för producentansvaret. Dessa effekter kan sin tur bidra till att färre fiskeredskap blir avfall i vattenmiljön.

Målgruppsanpassad vägledning om miljöledning

Våren 2022 redovisade Naturvårdsverket till regeringen en sammanfattning av 2021 års miljöledningsarbete vid de 187 myndigheter som omfattas av förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Koldioxidutsläppet från flygresor, bil, buss och tåg minskade med knappt 30 procent jämfört med året innan. Utsläppen från flygresor nära nog halverades och den digitala mötes-volymen ökade med cirka 50 procent. Orsaken till den snabba minskningen av utsläpp är coronapandemin, som gjort att myndigheterna ställt om hur verksamheten bedrivs.

Som en del i uppdraget att vägleda myndigheterna genomförde Naturvårdsverket i oktober den årliga miljöledningskonferensen med cirka 200 deltagare från statliga myndigheter. Temat var att stärka arbetet med cirkulär ekonomi inom staten. Konferensen syftade till att inspirera, öka kunskapen om styrmedel samt främja samverkan och erfarenhetsutbyte. Utvärderingen av konferensen visade att en majoritet av respondenterna tyckte att programmet var bra eller mycket bra och skulle rekommendera konferensen till andra inom området.

Miljöbalksdagarna 2022

I september genomfördes Miljöbalksdagarna på Skansen med 500 deltagare på plats. En majoritet av deltagarna var från kommun eller länsstyrelse, 11 procent näringsliv/verksamhetsutövare, 14 procent centrala myndigheter, 8 procent konsulter och därutöver forskare, civilsamhällesorganisationer med flera. Vissa pass sändes även digitalt varav inledningen av dagarna hade cirka 280 deltagare, gruppssessionerna hade 300 till 700 deltagare.

Det genomgående temat var att arbeta med miljöbalken som styrmedel för att navigera mot hälsosamma livsmiljöer. Av de som svarat på utvärderingen ansåg 75 procent att konferensen var mycket värdefull eller värdefull. Filosofen Jonna Bornemarks föreläsning var bland de mest uppskattade i utvärderingen. Hon tog upp några av omställningsarbetets viktiga frågeställningar; att professionellt agera under osäkerhet och att odla kollektivt omdöme. Andra pass som särskilt ofta har angivits som värdefulla var de om illegalt avfall och REPowerEU.

6. EU- och internationellt arbete

Miljöutmaningarna är till stora delar gränsöverskridande och många av Sveriges miljöproblem kan inte lösas enbart inom landet utan kräver samverkan med andra länder. En ambitiös miljöpolitik såväl inom Sverige och EU som internationellt är en förutsättning för att vi ska kunna nå våra nationella miljö kvalitetsmål. Dessutom bidrar vi genom både nationellt som internationellt miljöarbete till genomförandet av de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030.

EU-arbetet är en central uppgift för Naturvårdsverket eftersom svenska miljöregler oftast utvecklas inom EU-samarbetet. Vi deltar i det arbete som regeringen bedriver inom EU och internationellt. Vi bidrar med expertkunskap och har också en drivande roll i samarbeten med andra länder, i både utvecklingsländer och länder med stora ekonomier som är strategiskt viktiga för det globala miljöarbetet.

En prioriterad uppgift under året som gått har varit att förbereda det svenska EU-ordförandeskapet. Våra bilaterala utvecklingssamarbeten har påverkats av pandemin och det har varit en utmaning att genomföra planerade insatser. Med anledning av Ryssland anfallskrig i Ukraina har dessutom flera samarbeten där Ryssland varit part avbrutits.

Resultatbedömning

Naturvårdsverket har under året bidragit med underlag och förberedelser inför och deltagande i större förhandlingsmöten på flera områden och fått genomslag för svenska prioriteringar. Större insatser har gjorts under året för att förbereda EU-ordförandeskapet. Vi har deltagit i såväl bilaterala som multilaterala och globala samarbeten och då verkat för att på olika sätt höja miljö- och klimatambitionerna, stärka miljöförvaltningskapaciteten samt förbättra miljöprestandan. Våra internationella samarbeten bidrar även till ökad jämställdhet och ett ökat fokus på sambandet mellan mänskliga rättigheter och miljö.

Naturvårdsverket bedömer att vi bidragit väl till att uppfylla vad vi har planerat att åstadkomma inom vår tre-åriga verksamhetsplan på ett flertal sätt under året.

Övergripande internationellt samarbete

Naturvårdsverkets internationella samarbeten fokuserar på utvecklingsländer och på länder som har stor påverkan på miljön eller är av strategisk betydelse för det globala miljötillståndet. Naturvårdsverkets samarbete med andra länder syftar i huvudsak till att bygga upp kapaciteten hos samarbetsländernas miljöförvaltningar. Samarbetena ska leda till stärkt förvaltningskapacitet inom miljöförvaltningarna, och i vissa fall till ökad förmåga att leva upp till EU:s lagkrav på miljöarbetet för framtida medlemskap i unionen. Andra samarbeten har fokus på partnerskap och gemensamma kunskapsutbyten för att nå de globala hållbarhetsmålen och bidra till de svenska miljömålen.

Naturvårdsverket har bedrivit utvecklingssamarbete på miljöområdet med Serbien, Bosnien Hercegovina, Nordmakedonien, Kosovo, Palestina, Zambia och Tanzania. Dessutom samarbetar Naturvårdsverket tillsammans med FN:s utvecklingsprogram (UNDP) och andra svenska myndigheter inom två globala program med aktiviteter i Colombia, Ecuador, Peru, Liberia, Uganda, Rwanda, Namibia, Zimbabwe, Argentina, Kenya, Moçambique, Kirgizistan och Mongoliet.

Det biståndsfinansierade utvecklingssamarbete som Naturvårdsverket bedriver bygger på policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd samt strategier beslutade av regeringen. Arbetet tar stor hänsyn till grundläggande perspektiv om fattigdom, demokrati, mänskliga rättigheter konflikt och fredlig utveckling.

Naturvårdsverket har även bedrivit samarbeten med länder som har stor global miljöpåverkan, exempelvis Brasilien, Indien, Indonesien, Kina och Sydafrika samt USA. Förutsättningar för samarbeten med Kanada och Vietnam har kartlagts under året. Samarbetena ska generellt leda till stärkta miljöförvaltningar på lokal och regional nivå samt till att stärka policyarbetet inom miljö och klimat på nationell nivå. Stärkt förmåga att hantera miljöutmaningar i dessa länder får stora positiva effekter på det globala miljö- och klimatarbetet.

Samarbetet med Ryssland har avbrutits på grund av det ryska anfallskriget mot Ukraina. Naturvårdsverket har redovisat ett regeringsuppdrag vad gäller möjligt stöd inom miljöområdet till Ukraina och initierat dialog med Sida om möjligheter för ett framtida samarbete med Ukrainas miljöförvaltning. Samarbetet med Ukraina ska leda till hållbar återuppbyggnad av landet.

Naturvårdsverket har deltagit i multilateralt arbete inom Europeiska miljöbyrån (EEA) och dess nätverk, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), FN:s ekonomiska kommission för Europa (UNECE), Nordiska ministerrådet och Climate and Clean Air Coalition (CCAC). Multilateralt samarbete inom dessa organisationer bidrar till att stärka Sveriges roll globalt och till att tillsammans med andra stater lösa gränsöverskridande miljöproblem. Det bidrar även till starka nätverk och kunskapsutbyte mellan tjänstepersoner.

Samarbetet inom Barentsrådet och Arktiska rådet har avbrutits på grund av det ryska anfallskriget mot Ukraina.

Horisontellt arbete

Inom flera samarbeten på Västra Balkan finns ett övergripande mål om att stötta dessa länders EU-tillnärmning, samt även rätten till miljöinformation och jämställdhet. I exempelvis Serbien har Naturvårdsverket under året påbörjat en förlängning på ett mer än tioårigt samarbete som fokuserar på det kapitel av EU:s lagstiftning som främst rör miljön (kapitel 27). I Serbien har samarbetet bidragit till att förhandlingar med EU öppnats, att momentum skapats i den serbiska regeringen och bland olika aktörer i samhället kring EU-närmandeprocessen och till en förbättrad implementering av Green Agenda for the Western Balkans. I Kosovo har samarbetet med ett antal aktörer lett till att behoven i relation till EU-tillnärmningsprocessen inom miljöinformationssystem konkretiserats till exempel i form av en digital tjänst för att öka allmänhetens tillgång till öppna miljödata. Detta kommer vara en utvecklingsaktivitet under 2023. Riktlinjer för hur Kosovos miljömyndighet som myndighet ska kommunicera kring miljöfrågor och data har också utarbetats. Detta för att en bredare publik ska kunna ta del av miljöinformation.

Naturvårdsverket stod värd för flera bilaterala möten under Stockholm+50 vilket bidrog till att stärka myndighetens internationella samarbeten. Mötena bidrog till att lägga grunden till nya samarbeten och att vårda befintliga, vilket har en långsiktigt god påverkan på våra bilaterala relationer. I anslutning till Stockholm+50 anordnade Naturvårdsverket även flera aktiviteter för Världsmiljödagen, den 5 juni, som engagerade många medborgare. Vidare har Naturvårdsverket lett och samordnat förberedelser för Sveriges medverkan i den nionde Environment for Europe-konferensen inom FN:s ekonomiska kommissionens för Europa (UNECE). Temat för konferensen var hållbar infrastruktur, cirkulär ekonomi för hållbar turism och grön ekonomi. Naturvårdsverkets deltagande i konferensen bidrog även till att stärka bilaterala relationer inte minst med partnerländer på Västra Balkan.

Tematiskt arbete

Klimat och luft

Naturvårdsverket medverkar i Sveriges förhandlingsarbete inom ramen för FN:s klimatkonvention (UNFCCC) och Parisavtalet. Myndigheten leder arbetet i EU:s expertgrupp om utsläppsminskningar och expertgruppen om jämställdhet och klimat samt är nationell fokuspunkt för jämställdhet och klimatförändringar. Vi har under året haft en aktiv och pådrivande roll i EU:s klimatarbete, framför allt i förberedelserna och genomförandet av förhandlingsmötet i Bonn, i juni 2022, och partsmötet (COP27) i Sharm el-Sheikh, i november 2022. Vår medverkan i Sveriges förhandlingsdelegation har bidragit till att EU har haft en hög ambition i förhandlingarna av det nya arbetsprogrammet för utsläppsminskningar och i arbetet med den första globala översynen av genomförandet av Parisavtalet. Naturvårdsverket har även påverkat EU att anta ambitiösare positioner gällande jämställdhetsintegrering, klimatfinansiering och rättvis omställning.

I april 2022 presenterade EU-kommissionen förslag till två nya förordningar för striktare kontroll av fluorerade växthusgaser respektive ozonnedbrytande ämnen. Syftet med de nya förordningarna är att minska utsläppen av potenta växthusgaser och därigenom påskynda EU:s klimatomställning samt säkerställa att EU uppfyller sina åtaganden inom ramen för Montrealprotokollet och Kigalitillägget. Naturvårdsverket har bistått regeringen med expertkunskap i Sveriges deltagande i förhandlingarna av de nya förordningarna i EU:s ministerråd. Kopplat till detta arbete har vi även haft rollen som EU-ordförande i det tjeckiska EU-ordförandeteamet i de globala förhandlingarna om påfyllnad av den multilaterala fonden under Montrealprotokollet. Naturvårdsverket har också lett den svenska delegationen under Montrealprotokollets förhandlingsmöte, i november i Montreal, som bland annat resulterade i beslut om att genomföra en studie om påfyllnad av den multilaterala fonden för perioden 2024–2026.

I Västra Balkan har Naturvårdsverket under året initierat ett program med syfte att stötta länderna i genomförande av åtaganden på luftområdet inom kapitel 27 i EU:s lagstiftning. Programmet, som utförs tillsammans med SMHI och FN:s barnfond (UNICEF), syftar även till att lyfta fram barns och ungdomars perspektiv och stärka deras engagemang i luftkvalitetsfrågor.

I samarbetet med Bosnien Hercegovina, som avslutades under året, har Naturvårdsverket tillsammans med ett flertal andra svenska aktörer bidragit till att höja landets kapacitet att leva upp till EU:s krav på övervakning och rapportering av luft-

kvalitetsdata. Inom projektet har källor till luftföroreningar kartlagts för att skapa förutsättningar för landet att utforma strategiska insatser. Projektet levererade tillsammans med EEA det datavärdskap som bidrar till att Bosnien Hercegovinas experter bättre kan samla in, lagra och rapportera luftdata. I landets största städer har projektet kartlagt möjligheterna att införa miljözoner, trängselskattesystem och utöka cykelbanor och låncykelsystem för att minska utsläpp i de tyngst belastade miljöerna. I Nordmakedonien har Naturvårdsverket stärkt kompetensen hos anställda vid ministeriets luftavdelning i hantering av luftdata och med ett tekniskt verktyg, för att underlätta rapportering av data till EEA. I Kosovo har Naturvårdsverket arbetat med kvalitetssäkring av luft- och klimatdata. Detta har fört Kosovo ett steg närmare att vidare kunna arbeta fram förslag på åtgärder och styrmedel för att kunna förbättra luftkvalitetssituationen.

Naturvårdsverkets samarbete med Kalifornien har genom ömsesidigt kunskaps- och erfarenhetsutbyte givit mer kunskap och verktyg för att utforma respektive lands utsläppshandelssystemets åtgärder för minskning av växthusgasutsläpp.

Vidare bidrar Naturvårdsverket till att motverka globala metan- och sotutsläpp från avfallshantering genom arbetet i CCAC. Här skapas plattformar mellan länder, städer, icke-statliga organisationer och företag, för samarbete och utbildning och stärker genomförandet av det globala klimatarbetet. Via CCAC har Naturvårdsverket bidragit med svensk syn på jämställdhetsintegrering i en bredare krets.

Naturvårdsverket driver sju projekt inom ett kapacitetsutvecklingsprogram om klimat och hållbara städer med flera länder i Afrika för att stötta länderna i implementeringen av deras Nationally Determined Contributions (NDC:s). Under 2022 har det skett ett utökat samarbete skett kring informations- och datahantering. I Uganda pågår ett pilotprojekt om social planering, vilket ger underlag till utbildningsprogram för studenter och yrkesverksamma. I Kenya pågår en utbildning för utformning av planer för klimatanpassning. I Mocambique har intressenter kartlagts för utformning av projekt för att bättre kunna utforma ett behovsstyrt pilotprojekt.

Kemikalier, avfall och plast

Naturvårdsverket har medverkat aktivt i det arbete som ledde till att FN:s miljöförsamling i februari fattade beslut om att påbörja förhandlingar om ett globalt avtal mot plastföroreningar. Vi har bistått regeringen med expertkunskap, bland annat i form av underlagsrapporter om hur mikroplaster och kemikalier kan ingå i det globala avtalet. Naturvårdsverket ingår i Sveriges delegation för förhandlingarna av det globala avtalet. Under höstens tjeckiska EU-ordförandeskap har delegationen haft rollen som EU-ordförande inför och under det första globala förhandlingsmötet, som ägde rum i november, i Punta del Este.

I juni 2022 hölls det gemensamma partsmötet för Basel-, Rotterdam- och Stockholmskonventionerna i Genève. Naturvårdsverket medverkade i Sveriges förhandlingsdelegation som verkade för att EU intog en ledande roll i förhandlingarna. Detta ledde till att flera beslut fattades som är av stor betydelse för global handel och säkrare hantering av kemikalier och avfall. Inom ramen för Stockholmskonventionen enades parterna om ett globalt förbud mot en grupp av högfluorerade ämnen, som framför allt används i brandskum och textilier. Inom ramen för Baselkonventionen, om gränsöverskridande avfallstransporter, fattade parterna beslut om att stärka reglerna för kontroll av export av el-avfall. I juli tog Sverige över ordförandeskapet för EU:s förhandlingar inom Baselkonventionen vilket även har medfört att Naturvårdsverket har utökat sitt engagemang i konventionens olika arbetsgrupper.

När det gäller EU:s förordning om långlivade organiska föroreningar har Naturvårdsverket genom expertstöd i regeringens arbete medverkat till att Sverige har varit pådrivande i EU:s ministerråds beslut om nya, striktare avfallsgränsvärden för ett flertal ämnesgrupper, bland annat dioxin och bromerade flamskyddsmedel. De nya gränsvärdena kommer att öka möjligheterna att fasa ut farliga ämnen och åstadkomma en säkrare materialåtervinning.

I april 2022 presenterade EU-kommissionen ett förslag till ett reviderat industriutsläppsdirektiv. Förslaget har, enligt regeringen, bland annat som målsättning att direktivet ska bli mer effektivt i att begränsa industrins utsläpp av föroreningar, stödja omställningen till en giftfri och cirkulär ekonomi och utfasningen av fossilt bränsle samt minska utsläppen av växthusgaser. Vi har på uppdrag av regeringen genomfört en utredning av vilka ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser förslagen i det reviderade direktivet får för Sverige. Myndigheten har även bidragit med expertstöd till regeringen i förhandlingarna om Industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU) (IED) i EU:s ministerråd.

Inom Nordiska ministerrådet deltar Naturvårdsverket aktivt i tio visionsprojekt. Ett av projekten har tagit fram tekniska riktlinjer för säker hantering av biobärare, särskilt utformade plastpartiklar vilka används i avloppsrening, och transporterar bakterien för den sekundära reningsfasen (biologisk), för att förebygga spridning av dessa plastartiklar till den marina miljön. Detta ska bidra till minskad förekomst av mikroplaster i Norden. Naturvårdsverket har bidragit till en rapport om hur mikroplaster kan ingå i det globala avtalet om plastföroreningar. Ett annat resultat 2022 är en ministerdeklaration om naturbaserade lösningar, som innebär en plattform för samarbete mot visionen.

Inom EU-tillnärningen har Naturvårdsverket i samarbete med den serbiska motsvarigheten och Kommunförbundet stärkt Serbiens förmåga att rapportera avfallsdata genom att utveckla ett rapporteringssystem för kommunalt avfall, inklusive förpackningsavfall.

Naturvårdsverket har under året tillsammans med den palestinska miljömyndigheten utvecklat, lanserat och genomfört en efterfrågad kurs om miljö och journalistik, med fokus på avfall, för unga miljöjournalister. Detta har bidragit till att öka deras kapacitet att bevaka dessa frågor och informera allmänheten om miljösituationen i landet.

I Indien har Naturvårdsverket bidragit med utbildningar, i form av inspelade föreläsningar, interaktiva sessioner om granskning av vattenhantering i industrier och miljökonsekvensbedömningar. Kurserna hade över 200 deltagare både från den offentliga och den privata sektorn samt från akademien. Arbetet i Indien stärker lokala miljöförvaltningars kapacitet, och bidrar till en starkare implementering och tillsyn av miljölagstiftning i Indien.

I det globala programmet för en hållbar förvaltning av naturresurser har utförare av småskalig gruvverksamhet i Kenya fått bättre kunskap om gruvlagstiftning och en tätare dialog med myndigheter. Programmet anordnade tillsammans med partner ett sidoevent vid det första partsmötet för Escazu-konventionen. Vid diskussionen om hur konventionen kan bidra till åtgärder för biodiversitet och mänskliga rättigheter på landnivå deltog 240 personer från 68 länder. Naturvårdsverket har bidragit till utbildningsprogrammet ITP308 för hanteringen av avfall och kontaminerat vatten från gruvverksamhet, med deltagare från flera afrikanska stater.

Inom samarbetet med:

- Sydafrika stödjer Naturvårdsverket genomförandet av en nationell strategi för farligt hushållsavfall. Kunskap från Naturvårdsverkets pilotprojekt i landet presenterades vid en stor avfallskonferens. Arbetet ska bidra till mer hållbar och säkrare hantering av farligt hushållsavfall, med minskad exponering av hälsofarliga kemikalier för boende i staden East London.
- Indonesien har Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket börjat formulera innehållet för ett samarbete om utsläppsregister och påbörjat utformningen av ett samförståndsavtal. Samarbetet ska bidra till att förbättra Indonesiens förmåga att hantera utsläppsregister och allmänt stärka kapaciteten i genomförande av åtgärder för bättre kunskap om nationella utsläpp.
- Kina finns nu en ny femårig avsiktsförklaring undertecknad med China Council for International Cooperation on Environment and Development, vilket bidrar till att klimat- och hållbarhetsfrågor lyfts till agendan.
- Brasilien har Naturvårdsverket ökat kunskapen om hur kommuner kan minska matsvinn, bland annat genom att göra analyser och ta fram idéer till nya projekt. En kurs genomfördes för 400 kommuner i att vidareutbilda den egna och andra kommuner om avfallsplanering. Naturvårdsverket har även skapat förutsättningar för en plattform för att motverka marin nedskräpning av plast. Samarbetet stärker brasilianska kommuners förmåga att arbeta matsvinnsförebyggande och stärkt kapaciteten inom avfallsplanering. Detta ska bidra till en mer hållbar resursanvändning i Brasilien och minskade utsläpp av växthusgaser.

Biologisk mångfald

Arbetet med att ta beslut om en ny strategisk plan och nya globala mål för perioden 2021–2030 för konventionen om biologisk mångfald fullbordades under det femtonde partsmötet (COP15), i december i Montreal. Naturvårdsverket har medverkat aktivt i Sveriges förhandlingsdelegation och under delar av förhandlingarna även fört EU:s talan. Insatserna har bidragit till att åstadkomma en hög ambitionsnivå i det globala arbetet.

Naturvårdsverket har lett den svenska delegationen under det tekniskt-vetenskapliga förhandlingsmöte (SBSTTA24) som avslutades i mars i Genève. Mötet resulterade i rekommendationer till partsmötet om innehållet i det uppföljningssystem som ska säkerställa ett effektivt genomförande av den nya strategiska planen.

Myndigheten representerar Sverige i våtmarkskonventionens (Ramsar:s) arbete. Genom att ta initiativ till möten i den stående kommittén har vi direkt medverkat till att en ny generalsekreterare kunde installeras under konventionens fjortonde partsmöte i november. Sverige har under partsmötet arbetat pådrivande och bidragit till beslut som ökar effektiviteten i konventionens arbete med att bevara och restaurera våtmarker.

Vi har deltagit i arbetsgruppen om en vision och strategisk plan för Bernkonventionen om artbevarande, vilket har möjliggjort antagande av åtgärdsplan till 2030 för konventionen. Sverige har under året deltagit konstruktivt i dialoger inom EU och i Europarådet om att hitta en ny finansieringslösning för att säkerställa en permanent obligatorisk medlemsavgift, något som under 2022 verkar ha nått en mer stabil lösning.

Naturvårdsverket har representerat Sverige i AEWA (Avtal om bevarande av afrikansk-eurasiska flyttfåglar). Vi har agerat framgångsrikt för att effektivisera arbetet under avtalet.

Myndigheten har aktivt bidragit till att svenska prioriteringar och erfarenheter har tillförts EU-kommissionens arbete inom plattformen för biologisk mångfald, EU Biodiversity Platform (EUBP), och de kommittéer och arbetsgrupper som inom EU arbetar med genomförandet av den gröna given och EU:s strategiska planer för decenniet fram till 2030.

I Nordmakedonien har Naturvårdsverket ökat kunskapen hos anställda vid ministeriets naturavdelning om skötsel av våtmarker och Natura 2000-processer, genom utbildningar i fält och på kontoret, både i Nordmakedonien och Sverige. Naturvårdsverket har tillsammans med European Institute of Public Administration genomfört en omfattande kurs inom EU-tillnärmning för offentligt anställda i Nordmakedonien och de övriga fem länderna på Västra Balkan. Detta har lett till att Nordmakedonien är bättre förberett för Natura 2000-processen, som krävs vid ett framtida EU-inträde, och har fått ökat intresse för det mervärde som ett ambitiöst skötselprogram av våtmarker ger. För att ytterligare stödja Kosovo i arbetet med nationalparker har myndigheten arbetat fram en utökning av projektet, som Sida nu godkänt.

På grund av det ryska anfällskriget mot Ukraina kommer aktiviteter, rekommendationer och vetenskapliga underlag om Arktis miljö att bli försenade eller inte kunna levereras av arbetsgruppen för arktisk flora och fauna (CAFF) som Naturvårdsverket deltar i.

EU:s forskningsramprogram

Horisont Europa (2021–2027)

En ny sjuårig forskningsplattform för riskbedömning av kemikalier Partnership for the Assessment of Risks in Chemicals – (PARC) har under året startats upp. Naturvårdsverket är avtalstecknare för Sverige och avtal har tecknats med Kommissionen, koordinatören (Anses, Frankrike) och de tolv deltagande, nationella länkade parterna från Sverige, vilket är en förutsättning för Sveriges deltagande. Deltagandet medför en dubblering av de svenska insatserna tack vare att EU motfinansierar cirka 50 procent, vilket totalt motsvarar cirka nio mnkr under 2022. Deltagande i PARC ger en harmoniserad och policyrelevant miljöövervakning, hälsorelaterad miljöövervakning och screening som förväntas bidra till policyutveckling, såväl nationellt som inom EU och internationellt. Till exempel kommer metoder för att sätta upp ett så kallat early warning-system för kemikaliehot att tas fram, vilket kommer att kunna användas både nationellt och globalt.

Naturvårdsverket är också en av totalt 34 parter i partnerskapsprogrammet Biodiversa+. Vi leder arbetet med forskning-policydialog och är aktiv deltagare i miljöövervakningsdelen, se även kapitel 4.

Horisont 2020 (2014–2020)

Naturvårdsverket deltar som partner i BiodivRestore, en samfinansieringsutlysning av forskningsprojekt inom området bevarande och restaurering av akvatiska och terrestra ekosystem. Naturvårdsverket finansierar svenska forskares deltagande i 11 av totalt 22 forskningsprojekt under åren 2022–2024.

Det femåriga projektet Human Biomonitoring for Europe (HBM4EU) har avslutats under året. Projektet har bidragit till underlag för att påverka regleringen av kemikalier genom att visa på kopplingen mellan exponering och hälsoeffekter. Kunskapen som togs fram har använts bland annat inom EU:s kemikaliestrategi, handlingsplanen för nollförorening samt inom europeiska kemikaliemyndighetens (ECHA:s) och europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhets (EFSA:s) arbeten. Resultat från HBM4EU har stärkt incitamenten för hantering av PFAS som grupp inom EU:s kemikaliestrategi. HBM4EU har vidare lagt grunden för en utvidgad övervakningsansats inom PARC.

7. Naturmiljö, friluftsliv och vilt

Resultatområdet Naturmiljö, friluftsliv och vilt är ett av tre områden som avser myndighetens förvaltnings- och åtgärdsarbete. Naturvårdsverket ska se till att de lagar, förordningar och budgetar som riksdagen och regeringen har beslutat om på miljöområdet blir verklighet. Här ingår bland annat arbetet med långsiktigt skydd av värdefull natur, restaurering och skötsel av skyddade områden samt att ta fram underlag för beslut om att inrätta nationalparker. Dessutom ingår arbetet för att skogs- och odlingslandskapet och städernas gröna miljöer ska kunna utgöra en fungerande grön infrastruktur, liksom arbetet med att bevara och utveckla förutsättningarna för friluftslivet samt jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen.

Det övergripande syftet är att nå för området relevanta nationella och internationella målsättningar. Området fokuseras på målen för friluftspolitiken, genomförande av viltstrategin samt miljö kvalitetsmålen Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap och Storslagen fjällmiljö. Resultatområdet bidrar därigenom även till uppfyllandet av EU:s strategi för biologisk mångfald samt till FN:s globala hållbarhetsmål vad gäller ekosystem och biologisk mångfald respektive god hälsa.

Resultatbedömning

Vi har satsat på kommunikation, vägledning och naturvårdande åtgärder när det gäller vilda pollinatörer, invasiva främmande arter, grön infrastruktur och skötsel av skyddad natur. Den särskilda satsningen på vandringsleder har nått ut brett både till fjälleder och låglandsleder som leder till ökad tillgänglighet till naturen med vår biologiska mångfald. Ett avtal med Sveaskog AB som medför skydd av 102 000 ha värdefull fjällskog är på plats inom ramen för vårt regeringsuppdrag.

Med hjälp av våtmarkssatsningen har fler markägare har kunnat genomföra restaureringar av våtmarker med hjälp. Vi har förberett för ett nationellt program för stöd till ängs- och betesmarker så att markägare och brukare kan få fortsatt stöd när området plockas bort ur Sveriges plan för den gemensamma jordbrukspolitiken. Vi har kommit ut med flera nya vägledningar som underlättar verksamheter för bland annat markägare och myndigheter. och arrangörer. Även när det gäller arrangemang i naturen har vi tagit fram en ny vägledning som ska underlätta för dialog mellan markägare och arrangörer.

En reviderad viltstrategi, det nya uppdraget om att främja brukandet av vilt som resurs och utvecklade forum för samverkan ger en god grund för arbete för en robust och adaptiv viltförvaltning tillsammans med berörda aktörer. Under året har vidare flera leveranser som berör bland annat älg, vildsvin, säl och rovdjur bidragit till målet. Vi har värnat uppgifterna i jägarregistret i samband med dataintränet hos Naturvårdsverket, som beskrivs närmare i kapitel 3, och har vidare föreslagit ett utökat sekretesskydd för jägare och dem som ansöker om jakt.

Mål (tre-åriga)	Bedömning
Vi har bidragit till att samhällsaktörernas åtgärder för att nå målen om biologisk mångfald har ökat.	Lång väg kvar
Vårt arbete leder till att det är enklare för markägare att bruka landskapet på ett mer hållbart sätt.	På god väg
Vårt arbete har lett till att förtroendet för en hållbar viltförvaltning har ökat i samhället.	På god väg

Vad gäller målet att vi har bidragit till att samhällsaktörernas åtgärder för att nå målen om biologisk mångfald har ökat bedömer Naturvårdsverket att vi under året utvecklat verksamheten i riktning mot målet.

Naturvårdsverket bedömer att vi, vad gäller övriga mål, bidragit väl till måluppfyllnad på ett flertal sätt under året.

Naturmiljö

Områdesskydd – långsiktigt skydd av värdefull natur

ERSÄTTNING TILL MARKÄGARE

Anslaget 1:14 *Skydd av värdefull natur* används för ersättningar till fastighetsägare som berörs av planerat eller beslutat områdesskydd, framför allt i form av naturreservat. Huvuddelen av besluten om naturreservat sker efter att överenskommelser om ersättning har träffats med samtliga berörda fastighetsägare. De vanligaste formerna av ersättning till sakägare vid områdesskydd är överenskommelse om intrångsersättning (som 2022 utgör cirka 77 procent av besluten), förvärv av mark, bytesavtal respektive naturvårdsavtal.

Tabell 6. Ersättningar till markägare berörda av skydd av värdefull natur.

	2020	2021	2022
Skydd av värdefull natur – antal beslut om markersättning	453	672	447
Varav förvärv/byten/försäljning	123	93	74
Varav intrång	313	503	346
Varav bidrag till kommuner	9	10	6
Varav naturvårdsavtal	8	20	21
Omfattning på anslaget 1:14, ap. 1 och ap. 3, tkr*	870 700	1 680 700	1 670 700
Ersättning till markägare, tkr	694 396	1 488 829	1 501 464
Under året såkrad areal, ha	19 566	32 967	29 784

* Från och med 2021 omfattas anslaget 1:14 till Naturvårdsverket av anslagspost 1 samt anslagspost 3 RRF-medel (medel från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens).

Naturvårdsverket har fattat 447 beslut om ekonomisk ersättning för skydd av värdefulla områden. Det är en minskning med en tredjedel jämfört med 2021, trots ungefär samma markersättningsbelopp. Det beror på att vi under 2022 gjort flera affärer på stora belopp. I år var nio avtal på över 30 mnkr, medan motsvarande siffra 2021 var fyra. Under året har vi säkrat cirka 29 800 hektar (ha), vilket är en minskning jämfört med 2021. Vi har genomfört markåtkomst inom 368 blivande respektive utvidgade naturreservat eller nationalparker.

It-förvaltningsområde Geodata

Vi har upphandlat Ramavtal för drift, förvaltning, support och utveckling av handläggare för skydd, skötsel och fastighetsförvaltning samt andra GIS-stödsystem genom konkurrenspräglad dialog. Upphandlingen genomfördes eftersom vårt avtal med Metria gick ut vid slutet av året. Metria vann även den nya upphandlingens olika delar. Det innebär att vi har fortsatt stöd för drift, förvaltning, support och utveckling av handläggare för skydd, skötsel, fastighetsförvaltning samt andra GIS-stödsystem. Den årliga förvaltnings- och driftskostnaden kommer troligtvis att ligga på ungefär samma nivå som tidigare.

BILDANDE AV NATIONALPARKER

Nationalparksprojekt Bästeträsk

Tillsammans med Länsstyrelsen i Gotlands län, Havs- och vattenmyndigheten (HaV) och Region Gotland arbetar Naturvårdsverket för att bilda en nationalpark i Bästeträskområdet på norra Gotland, med sikte på invigning under 2025. Den blivande nationalparken kommer att bidra till att områdets bevarandevärden ges ett långsiktigt starkare skydd samtidigt som möjligheterna att besöka och uppleva området stärks. Detta främjar naturturism och förutsättningarna för lokal och regional utveckling. En viktig del i projektet har varit att föra dialog med berörda aktörer och kommunicera med boende och berörda i området för att skapa delaktighet och bidra till en bra process.

Genom framtagna kunskapsunderlag om områdets natur- och upplevelsevärden kan påverkan och hot mot dessa bedömas, och anpassade strategier för skötsel, besökarmottagning och naturvägledning utformas. I arbetet med besökaranläggningar har fortsatt kunskapsmanställning och planering genomförts så att anläggningar och anordningar kan dimensioneras och lokaliseras utifrån olika besökarens behov utan att områdets bevarandevärden påverkas. Ett mål med besökaranläggningarna är att säkerställa god tillgänglighet och att beakta såväl barn- som jämställdhetsperspektiv. Markköp och markförhandlingar är fortsatt en viktig del i projektet.

Nationalparksprojekt Nämndöskärgården

Tillsammans med Länsstyrelsen Stockholm, HaV och Värmdö kommun arbetar Naturvårdsverket för att bilda en nationalpark i Nämndöskärgården, med sikte på invigning under 2025. Området i närheten förväntas få förbättrade förutsättningar för lokal och regional utveckling. Olika bevarandevärden kommer att få ett starkare skydd. Inom det geografiska område som utreds för nationalpark har dialoger förts med alla berörda markägare. Ett markbyte har genomförts, så att Naturvårdsverket nu äger åtta av nio andelar av Långviksskärs naturreservat. Genom framtagna kunskapsunderlag om naturvärdena i området kan påverkan på värdena bedömas och åtgärdsstrategier och regleringar anpassas. Genom bättre kunskapsunderlag om besökarna kan anordningar för framtida besökarmottagning dimensioneras och lokaliseras på ett lämpligt sätt, och naturvägledning utformas för att ge bättre möjligheter till upplevelser. Entréplatser planeras på öar som kommer att kunna nås med allmän trafik. Under året har arbete lagts på att kommunicera och skapa delaktighet för intressenter och närboende, med förhoppningen att nationalparken ska kunna ses som en resurs för friluftsliv, naturturism och lokal utveckling.

SKOGLIGA REGERINGSUPPDRAG

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen fick under våren 2022 ett stort antal regeringsuppdrag som rör skogen. Dessa utgår i huvudsak från propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58). Många av uppdragen ska Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen genomföra tillsammans, ibland även tillsammans med andra myndigheter. Genomförandet av de två uppdragen nedan ska årligen redovisas i årsredovisningen, medan ytterligare några uppdrag ska redovisas i Naturvårdsverkets återsrapportering om arbetet med naturvård och biologisk mångfald.

Digitala kunskapsunderlag om skogens natur- och kulturmiljövärden

Naturvårdsverket har tillsammans med Skogsstyrelsen i uppdrag att utveckla digitala geografiska kunskapsunderlag om skogens natur- och kulturmiljövärden som komplement till fältinventeringar. Uppdraget genomförs i samverkan med Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna samt i dialog med representanter för markägare och andra berörda aktörer. Uppdraget löper under perioden 2022–2027. Under hösten 2022 har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen arbetat med att ta fram kravbild för den långsiktiga utvecklingen, med utgångspunkt från de behov som finns vid planering i skogen, arbetet med biologisk mångfald, kulturmiljövård samt nationella klimat- och miljömål. Ett flertal digitala träffar med utpekade intressenter har genomförts under året och vad som framkom under träffarna ligger till grund för det fortsatta arbetet med behovsanalys och utveckling av kunskapsunderlag.

Se över nationell strategi för formellt skydd av skog

Naturvårdsverket har tillsammans med Skogsstyrelsen i uppdrag av regeringen att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog i enlighet med inriktningen i Skogspropositionen. En utvärdering av det uppdaterade arbetssättet för formellt skydd ska redovisas senast den 31 mars 2025. Uppdraget genomförs i nära samverkan med länsstyrelserna. Vi har inlett kunskapsinhämtning, bland annat genom enkäter till och konsultationer med berörda intressenter. Vi har även bjudit in till dialog med en grupp skogliga intressenter i syfte att löpande utforma en strategi som beskriver hur frivilligt formellt skydd ska vara grund samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas. I genomförandet av uppdraget, särskilt i kontakter med berörda intressenter, samordnar vi oss med andra pågående uppdrag, främst uppdragen om utvecklandet av skydds- och ersättningsformer.

Skydda värdefulla statliga fjällskogar

Naturvårdsverket har fått ett uppdrag att arbeta för att värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog på fastigheter som ägs av bland annat Sveaskog AB får ett långsiktigt formellt skydd. Arbetet har genomförts i nära samverkan med Sveaskog och länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Dalarnas län. En överenskommelse mellan Sveaskog och Naturvårdsverket har kunnat träffas som innebär att 108 områden med en total areal av cirka 102 000 ha varav cirka 48 000 ha produktiv skogsmark nu kan få ett långsiktigt skydd. Inom ramen för genomförandet har även samråd hållits med Sametinget och Svenska samernas riksförbund. Överenskommelsen utgör ett avgörande steg i arbetet med att skydda värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Arbetet tillsammans med Statens fastighetsverk om deras värdefulla fjällskogar pågår i en stegvis process som kommer att fortsätta även 2023.

VÄGLEDNING OM OMRÅDESSKYDD

Vägledning om olika frågor i skyddade områden, såsom naturreservat och nationalparker, är en del av Naturvårdsverkets vägledning för länsstyrelser och kommuners arbete med bevarande av värdefull natur. Vi har tagit fram en vägledning om införande av flygrestriktioner i skyddade områden. Vägledningen beskriver de möjligheter som finns för att reglera luftfartyg i lufrummet i skyddade områden. Vägledningen kommer att underlätta processen med att genomföra reglering till exempel inom naturreservat eller djurskyddsområden där störning från luftfarkoster kan hota eller påverka naturvärden och/eller friluftsliv negativt.

Naturvårdsverket har också beslutat om en vägledning gällande jakt i naturreservat under året. Jakt kan behöva regleras för att uppnå syftet med ett naturreservat, men det är i många fall möjligt att tillåta jakt, helt eller delvis. Vägledningen om jakt kommer att underlätta de avvägningar som länsstyrelser och kommuner behöver göra avseende jakt i samband med bildande av naturreservat eller vid revidering av befintliga naturreservat. Förutsedda effekter av jaktvägledningen är dels en enhetlig hantering av jakt i naturreservat, dels att länsstyrelsernas och kommunernas arbete med föreskrifter om jakt i naturreservat blir effektivare och enklare.

STRANDSKYDD

Inom ramen för Nationella tillsynsstrategin och fokusområdet naturvärden i grunda havsvikar har Naturvårdsverket bland annat tagit fram ny tillsynsvägledning. Vi har också tagit fram en tillsynsvägledning för att öka samordningen av tillsyn av strandskydd och vattenverksamhet. Dessa två tillsynsområden kan beröra olika tillsynsmyndigheter, samtidigt kan det kan röra sig om en och samma åtgärd. Vägledningen förtydligar ansvarsfördelningen mellan tillsynsmyndigheterna och hur tillsyn kan utföras samordnat för en effektiv och rättssäker process. Vi har även tagit fram en tillsynsvägledning med prioriteringsgrunder för strandskyddstillsynen. Den stödjer tillsynsmyndigheterna i prioriteringen av de mest värdefulla grunda havsvikarna för kommande tillsynsaktiviteter inom fokusområdet.

Vägledningarna är framtagna i samarbete med HaV. De har även stämts av med en referensgrupp bestående av handläggare av strandskydd och/eller vattenverksamhet vid ett antal länsstyrelser och kommuner. I maj genomfördes en kunskapshöjande aktivitet i form av ett webinarium om grunda havsvikar som lockade drygt 160 deltagare. Presentationer samt frågor och svar som inkom i samband med webinariet finns publicerade på Naturvårdsverkets webbplats som stöd i tillsynsarbetet.

Utöver arbetet inom ramen för den nationella tillsynsstrategin pågår arbete med fördjupade vägledningar som bland annat rör bestämmelserna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) samt artificiella vatten och små vatten. Dessa kommer att färdigställas under 2023.

Förstärkningen av medel till Naturvårdsverket har primärt använts till arbetet med ovan nämnda vägledningar samt utökad granskning av länsstyrelsernas beslut om dispenser och upphävanden inom strandskyddade områden. De fördjupade vägledningarna är prioriterade utifrån de behov som framkommer i besluten från länsstyrelserna och frågor från tillsynsmyndigheterna, och avser att åstadkomma en mer likvärdig hantering av strandskyddsärenden runt om i landet.

Åtgärder för värdefull natur

Det totala anslaget för åtgärder för värdefull natur har som under 2021 legat på en hög nivå. Andelen av anslaget som har gått till bidrag eller ersättningar till länsstyrelserna har legat på en stabil nivå. Regeringen har gjort flera särskilda satsningar inom anslaget och resultaten beskrivs i avsnitten nedan. Satsningarna rör förstärkt biologisk mångfald, våtmarker, invasiva främmande arter, naturnära jobb, vilda pollinatörer och vandringsleder. Jämfört med förra året lämnas i år ett lägre belopp som oförbrukat på anslaget, vilket har möjliggjort omfattande insatser för vilt, biologisk mångfald och friluftsliv runt om i landet. Insatserna genomförs ofta av lokala entreprenörer vilket gynnar det lokala näringslivet.

Tabell 7. Fördelning av anslag 1:3, åtgärder för värdefull natur i tkr, anslagspost 1 och 2.

	2020	2021	2022
Skötsel arter och naturtyper (inklusive LIFE)	490 914	839 138	975 673
Skötsel fastighetsförvaltning	60 082	101 039	112 597
Byggnader och anläggningar	15 147	28 287	57 855
LONA	69 261	81 634	88 267
LONA våtmarker	38 862	87 179	102 824
Skötsel våtmarker	18 513	111 018	183 848
Grön infrastruktur	17 153	29 678	26 770
Genetiska resurser och traditionell kunskap	2 423	4 089	6 574
Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper (ÅGP)	71 446	88 670	87 983
Invasiva främmande arter	24 211	60 008	71 872
Naturum-verksamhet	45 668	57 112	62 972
Friluftsliv och allemansrätt (inklusive statliga leder)	60 443	101 909	88 013
Naturnära jobb	0	24 000	37 749
Viltförvaltning	3 112	6 176	5 165
Viltförvaltning kunskapsunderlag	7 793	9 817	15 918
Rovdjursinventering och övrig kunskap	72 015	72 565	84 147
Rovdjursförvaltning	28 305	36 851	35 139
Inventering och kunskapsstöd	44 802	56 049	62 771
Övrigt	13 102	33 092	24 082
Återtag av oförbrukade medel	-24 956	-40 051	-215 118
Totalsumma	1 058 293	1 788 261	1 915 100
Andel som utgör bidrag eller ersättning till länsstyrelserna	74 %	78 %	74 %
Utgående anslagsbelopp	4 412	55 774	22 935
Utöver ovanstående disponerade länsstyrelserna till:			
Friluftslivsamordning	19 000	19 000	19 000
Grön infrastruktur	19 050	19 000	19 000
Invasiva främmande arter	18 950	19 000	19 000
Naturnära jobb	13 000	33 000	9 000
Samordning av åtgärder för värdefull natur	0	0	19 000
Pollinatörer	19 000	19 000	19 000
Våtmarker	0	19 000	19 000
Totalt till åtgärder för värdefull natur	1 147 293	1 916 261	2 038 100

SKÖTSEL AV ARTER OCH NATURTYPER I SKYDDADE OMRÅDEN

Den naturvårdande skötseln är central för att syftena med de skyddade områdena ska kunna uppnås och för att bidra till gynnsam bevarandestatus för många naturtyper och arter som omfattas av EU:s naturvårdsdirektiv. Det praktiska arbetet leds i huvudsak av länsstyrelserna och finansieras till stor del av bidrag från anslaget *1:3 Åtgärder för värdefull natur*, även om andra källor, såsom medel från landsbygdsprogrammet och EU:s miljöfond LIFE kan ge finansiella bidrag till vissa åtgärder i skyddade områden.

Naturvårdsverket har fördelat 926 mnkr till länsstyrelsernas och andra förvaltningsorganisationers arbete med förvaltning av statligt skyddade områden under året. Detta är den största bidragsposten. I beloppet ingår 28 mnkr som Naturvårdsverket har fördelat till tre LIFE-projekt: LIFE Bridging the Gap, GRIP on LIFE och LIFE RestoRED, vilka till största delen finansieras med EU-medel.

Projektet LIFE Bridging the Gap har pågått sedan 2016 med medfinansiering från Naturvårdsverket och slutredovisades 2022. Inom projektet har värdefulla ek-miljöer restaurerats och ek-värden viktiga för rödlistade arter skapats i 30 olika Natura 2000-områden. I projektet har man även tagit fram en handbok om skötsel av ek-miljöer.

LIFE2Taiga-projektet beviljades finansiering från EU. Projektet utgör en efterträdare till projektet LIFE Taiga och är inriktat på naturvårdsbränning i västlig taiga och andra brandberoende skogsnaturtyper. Det berör 17 länsstyrelser och kommer att pågå till december 2028. Naturvårdsverket och finländska Metsähallitus kommer att delta i samt medfinansiera projektet.

Vi har genomfört ett flertal digitala och fysiska träffar med länsstyrelserna och andra förvaltare av skyddad natur, bland annat en nationell förvaltarträff i samverkan med Länsstyrelsen i Västra Götlands län. Den var välbesökt, med cirka 100 deltagare. Träffarna har bidragit dels till att skapa en närmare dialog och ökat erfarenhetsutbyte mellan organisationerna kring förvaltningen av skyddade områden, dels till ett mer effektivt arbete för att nå bevarandemål och mål för friluftslivet.

Naturvårdsverket har i samarbete med Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Centrum för biologisk mångfald anordnat och medfinansierat tre kurser i skötsel av kulturpräglad natur med tema inägomarker, skogsbyte respektive nordlig fodertäkt. Inom ramen för detta har även nya kunskapsunderlag tagits fram. Årets kurser samlade totalt ett åttiotal deltagare och har bidragit till ökad kunskap för att kunna säkerställa att värdena består och utvecklas genom god förvaltning. De har också bidragit till ökad samverkan mellan naturvård och kulturvård nationellt och hos deltagande länsstyrelser.

BYGGNADER OCH ANLÄGGNINGAR

Naturvårdsverket har tagit fram nya vägledningsavsnitt för förvaltning av fastigheter bland annat för el- och energianvändning, bygg- och rivningsavfall, materialval vid underhållsåtgärder och investeringar samt ett nytt avsnitt om arkitektur och gestaltad livsmiljö. Vägledningarna riktar sig till uppdragstagarna som utför viss förvaltning av Naturvårdsverkets fastigheter: länsstyrelserna, Laponiatjuottjudus och Stiftelsen Tyrestaskogen.

Vi har beviljat 39 investerings-respektive anläggningsprojekt. Av dessa var 17 för att förbättra miljöprestandan på Naturvårdsverkets ägda fastigheter, nio för att

förbättra besöksmottagningen i Sveriges nationalparker, tio för att öka skötseln och förbättra för friluftslivet samt fyra för att förbättra arbetsmiljön och säkerheten för fastighetsförvaltningen.

Tillsammans med Riksantikvarieämbetet, Länsstyrelsen på Gotland och Länsstyrelsen i Stockholms län har Naturvårdsverket tagit fram och beslutat om tre vårdprogram under år 2022 för Naturvårdsverkets statliga byggnadsminnen. Vårdprogrammen ska ligga till grund för fastighetsförvaltningens fortsatta arbete med att utföra underhållsåtgärder i kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer. Vårdprogrammen som framtagits är: Torpet Rågskär, Gotska sandöns bebyggelse och Stora Karlsö fyrbyn.

VÅTMARKSSATSNINGEN

Naturvårdsverket beviljade totalt 106 mnkr i bidrag till förberedelsearbeten och åtgärder för restaurering eller anläggning av våtmarker i skyddade områden och inom åtgärdsprogram för hotade arter till alla länsstyrelser. Arbetet rör mer än 6000 ha och mångdubbelt mer än den ytan utreds för möjliga åtgärder. Åtgärderna bidrar till förbättrad bevarandestatus för många berörda arter och naturtyper och även till att nå miljömålen.

Inom LONA har drygt 102 mnkr fördelats till länsstyrelserna som beslutat om bidrag till 164 nya våtmarksprojekt i 84 kommuner. Våtmarksprojekten utnyttjar bredden i förordningens (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt, LONA-förordningen, syften. De bidrar till att många av våtmarkernas viktiga nyttor kan gynnas, såsom klimatanpassning, minskad övergödning och rekreation.

Skogsstyrelsen utökade sitt arbete med återvätning av torvmarker jämfört med 2021. De använde 61 mnkr till avtal av ungefär 235 ha torvmark varav 35 ha restaurerades i år. Återvätning som avtalades leder till en trolig utsläppminskning av flera hundra ton CO₂-ekvivalenter per år.

Våtmarksarbetet har ökat i omfattning de senaste åren och kapaciteten har ökat, men det finns fortfarande flaskhalsar. Därför har inte alla avsatta medel (325 mnkr) inom våtmarkssatsningen kunnat omsättas. De medel som inte har omsatts i satsningen har omfördelats till andra åtgärder för värdefull natur.

Tabell 8. Våtmarkssatsningens utfall i tkr.

	2020	2021	2022
Skötsel våtmarker	18 513	111 018	183 848
varav Skogsstyrelsen	-	20 000	61 121
LONA våtmarker	38 862	87 179	102 824
Totalt	57 375	198 197	286 672

VILDA POLLINATÖRER

Naturvårdsverkets arbete med det pågående regeringsuppdraget om vilda pollinatörer och den ekonomiska satsning som görs är viktiga bidrag för att förbättra förutsättningarna för vilda pollinatörer och ekosystemtjänsten pollinering. Viktiga delar i uppdraget är samverkan, vägledning och kommunikation, bland annat har Naturvårdsverkets webbsidor om vilda pollinatörer utvecklats ytterligare med nytt innehåll. Rapporter och faktablad har tagits fram för att sprida kunskap om hur vilda pollinatörer kan gynnas. Genom den särskilda satsningen på vilda pollinatörer har Naturvårdsverket även i år fördelat ut extra medel till länsstyrelserna, för att de i sin

tur ska ge bidrag till lokala pollinerings-projekt inom LONA. Ungefär 17 mnkr har delats ut till 62 projekt. Vi har fördelat knappt 12 mnkr till insatser inom åtgärdsprogram för hotade arter i utvalda områden. Denna satsning är inriktad på att stärka bestånden av ett urval av de mest hotade arterna av vildbin. En delredovisning av uppdraget lämnades till Miljödepartementet i oktober 2022.

NATURNÄRA JOBB

Naturvårdsverket genomförde det sista året av regeringsuppdraget Naturnära jobb. Satsningen, som har genomförts i nära samarbete med Skogsstyrelsen, länsstyrelserna, Arbetsförmedlingen och SGU, har skapat tillfälliga anställningar inom natur- och miljövård för arbetssökande som är nya i Sverige eller har varit arbetsökande länge. Under satsningens alla tre år har individens kompetensutveckling stått i fokus. Skogsstyrelsen redovisar att totalt 833 personer har deltagit i satsningen under hela programperioden, varav cirka 37 procent var kvinnor. Under 2022 var andelen kvinnor 42 procent. Av det totala antalet deltagare gick cirka 39 procent vidare till jobb eller studier.

Naturvårdsverket har använt 37,7 mnkr för att genomföra satsningen under 2022, varav 37,4 mnkr har delfinansierat Skogsstyrelsens kostnader för arbetslagen. Naturvårdsverkets främsta roll har varit att stötta länsstyrelsernas samordnare som identifierar och prioriterar lämpliga arbetsuppgifter åt arbetslagen. Över 55 procent av satsningens utförda arbete har varit naturvårdande insatser på uppdrag av länsstyrelserna. Arbetslagen utförde minst 640 åtgärder i landets skyddade områden och längs statliga leder.

Naturvårdsverket har också stöttat länsstyrelserna i en liknande satsning på naturnära jobb som har drivits av 22 kommuner. Totalt 249 personer, varav 103 unga och 25 procent kvinnor, har arbetstränat i kommunsatsningen. Naturvårdsverket bedömer att satsningen har varit ett kostnadseffektivt komplement för skötsel av värdefull natur. Satsningen hanterar flera samhällsutmaningar och skulle kunna fortsätta att bidra till nytta för både individer och samhälle under en längre tid.

INVASIVA FRÄMMANDE ARTER

Naturvårdsverket driver och samordnar det nationella arbetet med invasiva främmande arter tillsammans med HaV. Arbetet syftar till att förhindra introduktion och spridning av invasiva arter som annars kan skada den biologiska mångfalden. Naturvårdsverket fördelade under 2022 knappt 49 mnkr till länsstyrelserna för att genomföra bekämpningsåtgärder mot invasiva växtarter på land. Naturvårdsverket har även upphandlat projektet *Svenska jägareförbundet – Invasiva arter* för bekämpning av invasiva ryggradsdjur, såsom mårddhund, bisam, mink, nilgås och vattensköldpadda. Förekomsten av mårddhund i landet bedöms vara under kontroll och personal från projektet kan vara på plats för att genomföra bekämpning inom ett dygn över hela landet, vilket ger god beredskap för att snabbt hindra spridning av nya invasiva fågel-, reptil- och däggdjursarter i Sverige.

Det nationella samverkansorganet mot invasiva främmande arter, där Naturvårdsverket, HaV och 17 andra myndigheter ingår, träffas regelbundet. Flera arbetsgrupper har initierats inom samverkansorganet för att nå samsyn om centrala frågor, till exempel om bekämpning med kemikalier. Naturvårdsverket svarar årligen på närmare 800 kundfrågor om invasiva arter via mejl och telefon. Genom kommunikation och vägledning ger vi råd till allmänhet och andra myndigheter som berörs av invasiva arter.

Årets informationsinsats riktad till allmänheten, som från början initierades av den svenska IUCN-kommittén, har haft temat "Störigt värre". Syftet var att engagera allmänheten till att göra rätt utifrån situation och art. I år deltog 104 organisationer, bland annat samtliga länsstyrelser och ett sjuttioal kommuner. Tanken är att de inblandade ska kommunicera vidare budskap som Naturvårdsverket och HaV har tagit fram. Under 2022 gjordes en särskild kommunikationsinsats riktad till riks-, regional- och lokalmedia. Den bidrog till att antalet medieinslag om invasiva främmande arter ökade med i genomsnitt 20 procent jämfört med föregående år. Den sammanlagda räckvidden i sociala medier, som är ett mått på antal potentiella mottagare av informationen, blev 3,5 miljoner personer.

VÄGLEDNING OM FRIDLYSNING AV FÅGLAR I SAMBAND MED SKOGSBRUK

Regeringen har beslutat om ändringar i artskyddsförordningen som trädde i kraft i oktober 2022. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har tagit fram gemensamma tolkningar av de nya bestämmelserna som syftar till att underlätta för markägare och myndigheter att tillämpa bestämmelserna. I vägledningen lyfts att förbudet i 4 § som rör fåglar inte bör tolkas som ett individskydd i samband med skogsbruksåtgärder, utan att paragrafen syftar till att bevara fågelpopulationerna på en tillfredsställande nivå. Vägledningen underlättar för markägare att bruka skogslandskapet på ett hållbart sätt och har tagits fram inom det gemensamma regeringsuppdraget om artskydd i skogsbruket.

BIOLOGISK MÅNGFALD I DET BRUKADE ODLINGSLANDSKAPET

Vi har delredovisat regeringsuppdraget om att ta fram ett nationellt program för ersättning till restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker, vilket tidigare finansierats genom den gemensamma jordbrukspolitik. De åtgärder som föreslås omfattas av ersättningsystemet är hamling, restaureringshamling, naturvårdsbränning av ljunghed och gräsmark, myrslätter samt restaurering av slätterängar och betesmarker. Programmets huvudsakliga målgrupp är lantbrukare och andra markförvaltare förutom statliga myndigheter. Naturvårdsverket föreslås ansvara för vägledning och uppföljning och länsstyrelserna föreslås ansvara för handläggning av ansökningar, beslut om ersättning och villkor samt för kontroll av att villkoren följs. Det är viktigt att dessa insatser får fortsatt finansiellt stöd eftersom programmet bidrar till miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.

Med målsättningen att göra det enklare för markägare att bruka landskapet på ett mer hållbart sätt har Naturvårdsverket genomfört flera olika åtgärder.

Vi har medverkat med expertstöd i Jordbruksverkets arbete med att ta fram en strategisk plan för jordbrukspolitik för perioden 2023–2027. Detta bland annat genom att delta i samråd och remisser om föreskrifter om miljöersättningar, vilket underlättat beaktandet av miljöperspektivet. Vidare har vi har medverkat i en arbetsgrupp för kompetensutvecklingsprogram för betesmarker och slätterängar. Arbetet har resulterat i att rådgivning också kommer att ske för marker som kan få nationell ersättning samt att brukare som sköter marker som är utpekade som värdefulla för grön infrastruktur ingår i den målgrupp som prioriteras för enskild rådgivning. Tillsammans med Jordbruksverket har vi genomfört två webinarier för rådgivare i odlingslandskapet med syftet att visa hur lantbrukare kan arbeta för att bidra till fler åtgärder som stärker grön infrastruktur. I projektet Hinder och möjligheter för

ökad naturbetesdrift har vi bland annat tagit fram underlag för betesmarker, särskilt naturbetesmarker, för att utveckla den ekonomiska modellen Swedish Agricultural Sector Model (SASM). Vi har också tagit fram en kunskapsöversikt om social hållbarhet i lantbruket och de sociala faktorer som kan tänkas påverka bevarandet av betesmarker och deras miljökvaliteter.

UNDERLAG TILL REGERINGEN OM RESTAURERINGSLAGSTIFTNING OCH UTFÄSTELSER OM BIOLOGISK MÅNGFALD

EU:s strategi för biologisk mångfald 2030 innebär höga ambitionsnivåer, och under 2022 har Naturvårdsverket arbetat med två leveranser kopplade till strategin. Dels arbete med att ta fram underlag för tänkbara nationella utfästelser för skydd och återställande av natur till 2030 enligt strategin, dels med beskrivning av konsekvenser angående det nya förslaget till EU-förordning om restaurering av natur, som presenterades i juni. Leveranserna är underlag som syftar till att stödja den fortsatta politiska beredningen. Förslaget till ny restaureringslagstiftning bedöms kunna få stor påverkan på svenskt naturvårdsarbete, och bidra till förstärkta förutsättningar att nå de gröna miljömålen. Även om den samhällsekonomiska nyttan totalt sett kan vara större än kostnaderna, bedöms förslaget innebära stora utmaningar och kostnader. Det kommer troligen att behövas nationella styrmedel som hanterar obalanser i form av kostnader som kan drabba enskilda, medan nyttorna kan uppstå på samhällsnivå. Genomförandet av förslaget bedöms kräva betydande förstärkningar i finansieringen av åtgärder såsom restaurering och bevarande av naturmiljöer. Vissa delar av lagförslagets mål till 2030 bedöms inte vara möjliga att nå.

I början av november lämnade Naturvårdsverket och HaV ett underlag om möjliga nationella frivilliga utfästelser om skydd och återställande av natur till Regeringskansliet. Underlaget innehåller tre alternativa scenarier/ambitionsnivåer och ger en gedigen grund för regeringens beslut och myndigheternas fortsatta arbete med biologisk mångfald. De utfästelser som Sverige gör kommer att bidra till ett mer målstyrt naturvårdsarbete och till att förbättra statusen för både internationellt och nationellt hotade livsmiljöer och arter. Den ambitionsnivå regeringen väljer är avgörande för mängden nytta för den biologiska mångfalden.

Friluftsliv

Övergripande friluftslivsarbete

Intresset för friluftsliv är fortsatt stort. Den senaste statistiken visar en 30-procentig ökning av vistelse i skog och mark under 2021. Det är troligen en effekt av coronapandemin, men studier visar också på att människor uppger att de tänker fortsätta vara ute i naturen. Det är därför viktigt att Naturvårdsverket, i samverkan med andra aktörer, fortsätter att arbeta för tillgång till tillgänglig natur med en god kvalitet för människors friluftsliv. I arbetet med vardagsnära natur har vi nått ut med kunskap om naturens effekt på folkhälsan och hur kommuner kan arbeta med frågan. I fyra webinarier nådde vi cirka 1000 deltagare. Stödmaterialen i form av text och bilder, framtaget i samverkan med Folkhälsomyndigheten, Skogsstyrelsen och länsstyrelserna, har laddats ned cirka 700 gånger. Utvärderingen visar att majoriteten av deltagarna kom från kommuner och myndigheter och att de var nöjda eller mycket nöjda med webinarier-serien. Genom en tematisk vägledning om friluftsliv och vind-

kraft har Naturvårdsverket skapat förutsättningar för att friluftslivets behov beaktas i den regionala planeringen för landbaserad vindkraft. En viktig del i att skapa förutsättningar för friluftslivet är att stötta andra aktörer.

Den årliga utmärkelsen Sveriges friluftskommun syftar till att uppmuntra kommuner att arbeta långsiktigt med friluftslivsfrågorna. I år gick vinsten till Trollhättan. Undersökningen visar att arbetet utvecklas positivt i kommunerna. Bland annat märks detta genom att allt fler får högre poäng i undersökningen, detta trots att frågorna utvecklats och ribban höjts för att nå maxpoäng. Naturvårdsverket har stimulerat samverkan mellan friluftslivets aktörer och ökat kunskapen om friluftsliv genom konferensen Tankesmedja för friluftsliv, som i år samlade cirka 180 deltagare. Konferensen hade temat *Friluftsliv som ger hälsa för individer, platser och planeten*.

Friluftslivets år

År 2021 genomförde Svenskt Friluftsliv projektet Friluftslivets år under namnet Luften är fri, med finansiering från Naturvårdsverket. Under 2022 har myndigheten följt upp och sammanställt effekterna av denna satsning. Friluftslivets år syftade till att få fler människor att prova friluftsliv och långsiktigt fortsätta, att öka både medvetenheten om friluftslivets värde och samarbetet mellan dess aktörer. Slutrapporten för projektet redovisar resultat och uppföljning mot målen i projektet, se tabell 9. Naturvårdsverkets medverkan redovisades i årsredovisningen 2021.

SCB:s statistik om vistelse i skog och mark visar en ökning på 30 procent av utevistelsen under 2021, och mer i gruppen barn och unga. Då projektet sammanföll med coronapandemin är det svårt att härleda ett ökat friluftsliv till just projektet, troligen har effekterna av projektet och coronapandemin förstärkt varandra. Projektet genomfördes i flera olika delar både i centrala satsningar på kunskapsspridning och inspiration samt regionala och lokala aktiviteter ute i naturen. Totalt medverkade 367 aktörer som bidrog med 3500 aktiviteter fördelat på 12 månadsteman. 73 aktörer fick bidrag till aktiviteter spridda över hela landet. Inrapporterade och uppskattade siffror visar på ett deltagarantal på cirka 350 000 personer. Den centrala kommunicerades projektet genom 12 webinarier, webbsida med aktivitetskalender, kunskaps-sammanställningar, utbildningsmaterial, en app, kommunikation i traditionella och sociala medier, nyhetsbrev, filmer, nationell konferens med cirka 330 deltagare, medverkan på andras möten och konferenser samt betalda samarbeten med influencers och friluftslivsinspiratörer. Landshövdingestafetten var en av de större landsomfattande kampanjerna där alla landshövdingar deltog och träffade kommunerna. I stafetten deltog 1400 personer, 330 beslutfattare på lokal och regional nivå och 210 organisationer.

Projektets långsiktiga effekter är svåra att följa upp eftersom det är många olika saker i omvärlden som påverkat effekterna. Uppföljningen tyder på att friluftslivet har en mer framträdande roll i samhällsdebatten regionalt och lokalt än tidigare år. För dem som deltagit i aktiviteterna eller inspirerats att gå ut på egen hand bör det ha lett till ett ökat fysiskt och psykisk välmående och en större förståelse för natur- och kulturvärden, bara genom att de vistas i naturen. En högre efterfrågan på friluftsliv och naturturism under 2021 torde också leda till en högre sysselsättningsgrad inom branschen, vilket dock inte går att följa upp inom projektet. En tydlig effekt av året är att samverkan mellan flera deltagande parter har fortsatt under 2022, vilket kommer att främja friluftslivet långsiktigt.

Tabell 9. Måluppfyllelse för Friluftslivets år 2021.

Urval av mätbara mål i projektet	Resultat grönt/gult/rött	Underlag för bedömning
10 procent av Sveriges befolkning har varit ute mer under Friluftslivets år än tidigare.		2021 visar en 30-procentig ökning av vistelse i skog och mark, bland barn cirka en 50-procentig ökning.
500 kommunala/regionala/nationella tjänstemän och politiker har deltagit i någon aktivitet under Friluftslivets år.		330 beslutsfattare deltog i Landshövdingestafetten, och ett 40-tal i webinarier och konferenser, troligen ett stort mörkertal i lokala aktiviteter.
Alla län har mötesplatser för dialog om friluftslivet.		100 % av länsstyrelserna deltog i Landshövdingestafetten, 81 % har haft träffar med kommunerna, 57 % av länsstyrelserna har haft en regional konferens och 81 % har haft träffar med kommunerna.
150 organisationer har deltagit i arbetet med Friluftslivets år 2021.		367 aktörer deltog i genomförandet. 210 organisationer deltog i Landshövdingestafetten.
Alla deltagande organisationer har genomfört minst en aktivitet och kommunicerat den.		Alla länsstyrelser deltog i Landshövdingestafetten. 367 aktörer genomförde 3500 aktiviteter. 129 kommuner uppger att de deltagit, 120 att de arrangerat aktiviteter.

Utveckling av arbetet med vandringsleder och fjälleder

I enlighet med den särskilda satsning på vandringsleder och fjälleder som regeringen aviserat mellan 2022–2027 har Naturvårdsverket fördelat medel dels till fortsatt upprustning och utveckling av det statliga ledsystemet i fjällen, dels till vandringsleder där staten inte är huvudman, så kallade låglandsleder.

Naturvårdsverket fördelade 13,2 mnkr till 27 olika aktörer som arbetar för att stärka organiseringen av låglandsleder. Totalt sökte 27 aktörer för sammanlagt 14,2 mnkr. Den förväntade effekten av satsningen och fördelat bidrag är att tydliggöra ansvarsförhållanden och stärka det regionala arbetet med vandringsleder, vilket i sin tur bidrar till målen för friluftsliv.

Naturvårdsverket har redovisat regeringsuppdraget En plan för att utveckla arbetet med landets vandringsleder och fjälleder. Redovisningen beskriver hur vi avser att prioritera arbetet med att tillhandahålla ett säkert statligt ledsystem och god infrastruktur för friluftslivet i fjällen med tanke på upprustningsbehov och klimatförändringar. I planen ingår även att utveckla det statliga ledsystemet så att det tillgodoser dagens behov av rundturer samt sammanhängande leder längs hela fjällkedjan. När det gäller låglandslederna avser vi att ta flera steg för att utveckla samordningen inom landet och mellan Sveriges olika ledansvariga och där är bidraget för organisering ett viktigt framsteg. Sammantaget kommer åtgärderna att öka tillgången och tillgängligheten till vandringsleder och bidra till friluftslivsmålen.

Vägledning om arrangemang i naturen

Vi har lanserat en ny vägledning som heter Arrangemang i naturen. Den ska bland annat underlätta planering av organiserade arrangemang i naturen genom att tydliggöra när och varför dialog eller samråd mellan arrangör och länsstyrelsen, och mellan arrangör och markägare/rättighetsinnehavare behövs. Syftet med vägledningen är att förtydliga relationen mellan de olika parterna, ge stöd till dialog och samverkansprocesser kopplat till arrangemang och att bidra till miljömässigt hållbara arrangemang.

Naturum inspirerar till att besöka och bevara naturen

Sveriges naturum ska med hjälp av kunskap, upplevelser och inspiration kring skyddad natur få fler människor att upptäcka och våga sig ut i naturen. För att lyfta Världsmiljödagen, som Sverige i år var värdland för, gavs stöd till alla naturum, vilket resulterade i olika aktiviteter både före och på Världsmiljödagen. Samarbetet med Utbildningsradion (UR) fortsatte, och en ny serie för barn, Naturum junior, togs fram med premiär hösten 2022 på SVT, Kunskapskanalen. Alla avsnitten finns tillgängliga på UR Play. Flera projekt har också genomförts i samarbete med SLU Centrum för naturvägledning, bland annat en utställning till naturum på temat invasiva främmande arter.

Friluftslivsarbetet tillgängliggör naturen i skyddade områden

Det är fortsatt relativt högt besöksstryck i många av våra skyddade områden efter coronapandemin. Tillsammans med förvaltningsorganisationerna arbetar Naturvårdsverket för att ta tillvara det ökade friluftslivsintresset så att fler kan uppleva naturen samtidigt som ekologiska värden värnas och lokalsamhällen gynnas. Utveckling av mottagningen av besökare och införande av varumärket i Sveriges nationalparker fortsätter. Genomförande sker i Färnebofjärdens nationalpark, där tre entréer stod färdiga i december för att öka förutsättningarna för tillgängliga, välkomnande, inspirerande besök.

Planering för ny eller förbättrad besöksmottagning sker just nu i åtta befintliga eller blivande nationalparker. På Blå Jungfrun och i Norra Kvill har varumärket för Sveriges nationalparker införts. Säkerheten har också stärkts med räcken på Blå Jungfrun.

Viltförvaltning

Arbete med strategi för svensk viltförvaltning

Naturvårdsverket slutförde under våren 2022 revideringen av Strategi för svensk viltförvaltning. Den reviderade viltstrategin omfattar år 2022–2029 och är ett samlande inriktningsdokument som dels anger riktningen för det långsiktiga arbetet inom viltförvaltningen, dels ger en grund för samverkan mellan berörda aktörer och ett stöd för aktörernas egna mål och prioriteringar. Den vision för svensk viltförvaltning som formulerades år 2015 gäller alltså: en viltförvaltning i balans gör att alla kan uppleva viltets värden. Nytt i den reviderade viltstrategin är åtta fokusområden för strategiperiodens tre första år. Inom dessa områden finns behov av större satsningar där Naturvårdsverket arbetar tillsammans med andra myndigheter.

Ett fokusområde handlar om Naturvårdsverkets arbete med att främja brukandet av vilt som resurs. Där pågår ett arbete för att se på vilka sätt Naturvårdsverket, tillsammans med andra myndigheter och aktörer, kan arbeta för ett brett och inkluderande brukande av Sveriges viltresurser, vilket också är i linje med Naturvårdsverkets instruktion.

Viltföreskrifter

Flera förordningsändringar om viltförvaltning beslutades av regeringen under sommaren 2022. Bland dem den större förordningsändring som Naturvårdsverket hemställt om, vilken innebär att det inte längre ska fastställas länsvisa miniminivåer för varg. Miniminivå för varg fastställs nu istället för vart och ett av de tre rovdjursförvaltningsområdena. Med anledning av förordningsändringarna, men också för att bidra till en tydlig och förutsägbar viltförvaltning i enlighet med strategin för svensk viltförvaltning beslutade Naturvårdsverket om nya föreskrifter för förvaltning av stora rovdjur (NFS 2022:4). Naturvårdsverket bedömer att förordningsändringarna tillsammans med de nya föreskrifterna bidrar till ett mer flexibelt, ändamålsenligt och resurseffektivt system för rovdjursförvaltning. Länsstyrelsernas samverkan och gemensamma ansvar för de stora rovdjurens nationella nivåer är central för att politiska mål om en regionaliserad rovdjursförvaltning ska nås. Ett fullgott skyddssystem för gynnsam bevarandestatus uppnås genom kraven på samverkan, delegationssystemet och de kriterier för jakten som anges i jaktförordningen.

Rovdjursförvaltning

KUNSKAPSUNDERLAG OCH INTERNATIONELLT SAMARBETE I ROVDJURSRÅGOR

Under året har beskattningsmodeller tagits fram för alla rovdjursarter. Dessa utgör viktiga underlag för att beslut om jakt på stora rovdjur ska vila på vetenskaplig grund och att man inte ska riskera att försvåra upprätthållandet av den gynnsamma bevarandestatusen. Nytt för i år är beskattningsmodellen för björn som är en webbaserad lösning där länsstyrelsernas medarbetare själva kan gå in och utvärdera olika scenarier utifrån olika beskattningsnivåer. Vi har även tagit fram en promemoria som är en utgångspunkt vid framtagandet av beskattningsmodeller och som även beskriver hur modellerna bör användas i förvaltningen.

FÖRVALTNINGSVERKTYGET FÖR TOLERANSNIVÅN FÖR ROVDJURSSKADOR INOM RENNÄRINGEN

I arbetet med uppdraget att, utifrån fastställd toleransnivå, upprätthålla en hållbar rennärings och gynnsam bevarandestatus för rovdjuren, arrangerade Naturvårdsverket möten med Sametinget och de länsstyrelser som ingår i renskötselområdet. Detta i syfte att utveckla dialog och samverkan. I samverkansarbetet har vi framför allt eftersträvat att främja en ökad användning av förvaltningsverktyget, vilket på sikt kan bidra till att minska skador inom rennärings. Fokus under mötena har varit att gemensamt kartlägga vilka delar som under den närmsta perioden är prioriterade i arbetet med att utveckla förvaltningsverktyget. I arbetet med vägledning kring toleransnivåns betydelse vid beslut om jakt på stora rovdjur har berörda länsstyrelser i renskötselområdet och Sametinget kontaktats under hösten. Detta i syfte att fortsätta utveckla dialogen om vilka konkreta frågor Naturvårdsverkets kommande arbete med vägledning bör fokusera på.

Klövviltsförvaltning

KUNSKAPSUNDERLAG OM KLÖVVILT

Under året har en tre-årig överenskommelse med SLU träffats angående utvecklingen av en standardiserad metod att mäta skador i gröda orsakade av vildsvin. En referensgrupp har bildats med representanter från Jordbruksverket, länsstyrelserna, Naturvårdsverket samt ett antal berörda organisationer. Slutrapport för en standardiserad metod för att mäta skador i gröda ska levereras i oktober 2024, en leverans i det pågående regeringsuppdraget och en åtgärd enligt förvaltningsplanen för vildsvin.

Naturvårdsverket har även publicerat rapporten Samförvaltning av älg och skog – analyser av den nya älgförvaltningen under perioden 2012–2021, som har tagits fram av SLU. Rapporten visar att frågan om viltstammarnas påverkan på skogsskadenivåerna är komplex och det finns flera faktorer som påverkar skadenivåerna. Det är viktigt kunskap för utveckling av styrmedel och förvaltning framöver. Eftersom vi fick många frågor har vi efter rapporten gått ut med ett förtydligande om att älgbetesinventeringen, Äbin, även fortsättningsvis ska utgöra ett av flera beslutsunderlag vid fastställandet av planer för älgskötsel respektive älgförvaltning samt vid övrig klövviltförvaltning.

Jakt och viltförvaltning

REGERINGSUPPDRAG OM ATT FRÄMJA VILTVÅRDEN

Naturvårdsverket har genom ett regeringsuppdrag ansvar för att under 2021–2023 upphandla olika tjänster inom viltvården med medel från Viltvårdsfonden. Sedan 1 juli 2022 genomförs de olika uppdragen som tjänster genom avtal med Svenska Jägareförbundet, som vann upphandlingen för samtliga uppdrag. Genom att dessa tjänster upphandlats säkerställs att viktiga aktiviteter inom viltförvaltningen genomförs även i framtiden, exempelvis eftersök på vilt skadat i trafikolyckor, en adaptiv klövviltförvaltning samt rapportering av jaktresultat, viltobservationer och vilt-sjukdomsövervakning. Avseende rapportering av jaktresultat förbättras genom upphandlad tjänst även möjligheterna att uppfylla Sveriges rapporteringsskyldigheter i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet.

Naturvårdsverket har även i uppdrag att ge bidrag ur Viltvårdsfonden till ideella riksomfattande organisationer för att främja viltvården. För bidragsår 2022 beslutade vi att lämna ett organisationsbidrag och tre verksamhetsbidrag. Cirka 7 mnkr blev kvar efter årets bidragsgivning. Dessa medel finns kvar i viltvårdsfonden och kan där användas för olika ändamål som främjar viltvården.

EFFEKTER AV LICENSJAKT PÅ SÄL

Naturvårdsverket och HaV har vidareutvecklat sitt samarbete angående licensjakt på säl genom en tät dialog gällande utvärderingens utformning. Fokus för Naturvårdsverket är om jakten uppfyllt syftet bakom licensjaksbesluten och om den lett till ökad acceptans. Vi har också i uppgift att utreda fördelar och nackdelar med geografisk fördelning och om det finns förbättringsområden inom sälförvaltningen med fokus på jakt. HaV fokuserar på gynnsam bevarandestatus, övervakning, skador och dess kostnader och flerartsmodellen för förvaltningen.

I februari skickade Naturvårdsverket ut en skrivelse om samråd till sammanlagt 27 berörda myndigheter och organisationer. Där efterfrågades synpunkter dels om licensjaktens effekter för att nå de övergripande målen i förvaltningsplanerna, dels

om geografisk fördelning av jakten. Naturvårdsverket har vidare bjudit in till två hearings i november, en för organisationer och en för myndigheter. Där diskuterades erfarenheter från licensjakten i förhållande till bland annat förvaltningsmålen, hur ändamålsenlig jakten är utifrån beslutens syfte och synpunkter inhämtades om geografisk fördelning av säljakt, jaktturism etcetera. Sammantaget kan årets arbete leda till ökad kunskap, längre tidsserier för utvärderingen, förbättrade modeller att använda i förvaltningen, ökad samverkan och en tydligare förvaltning.

FÖREBYGGA OCH ERSÄTTA VILTSKADOR

Medel ur anslaget 1:7 *Ersättning för viltskador m.m.* har under året betalats ut till landets länsstyrelser. Förutom bidrag till förebyggande åtgärder och ersättningar för uppkomna skador används medlen av länsstyrelserna till kostnader för besiktningar samt information och utbildning i samband med viltskador. Förebyggande åtgärder kan exempelvis vara användning av olika skrämseleordningar, stängsling, skyddsvästar för hundar samt avledningsåkrar. Ersättning betalas bland annat ut för rovdjursdödade tamdjur och förlorad skörd. Fördelningen mellan bidrag till förebyggande åtgärder respektive ersättning för skada är fortsatt jämn, se tabell 10. Ersättning för skador i gröda orsakade av fågel är fortsatt högre än för rovdjurs-skador på tamdjur och totalt förbrukas mer medel för skador av fågel än skador av annat vilt, se tabell 11.

Viltskademedlen bidrar till att tillgodose de behov som finns av att skydda verksamheter från skador samt att erbjuda ersättning när det trots åtgärder inte har gått att förhindra skada orsakad av fredat vilt. Medlen är ett viktigt incitament för Sveriges matproducenter att fortsatt både vilja och kunna bidra till landets livsmedelsproduktion, men även för acceptansen för politiska målsättningar inom viltförvaltningen. År 2023 kommer även de medel för rovdjursavvisande stängsel som tidigare har betalats ut av Jordbruksverket att hanteras av Naturvårdsverket genom viltskadeanslaget. Naturvårdsverket har under hösten gjort insatser för att förbereda för denna nya hantering och i detta samverkat med länsstyrelserna.

Tabell 10. Utbetalda medel fördelat per kategori, i mnkr.

	2020	2021	2022
Bidrag för förebyggande åtgärder	8,5	11,7	10,6
Ersättning för uppkomna skador	7,8	11,4	13,0
Besiktning/Information/Utbildning	10,4	8,2	8,3
Totalt	26,7	31,3	31,9

Tabell 11. Utbetalda medel fördelat per skadeslag, i mnkr.

	2020	2021	2022
Rovdjur på tamdjur	10,8	10,9	13,9
Fåglar på gröda	12,1	16,1	18,0
Övrigt (till exempel skador på ensilagebalar av björn)	3,8	4,4	0,0
Totalt	26,7	31,3	31,9

JÄGARREGISTRET

Jägarexamens teoretiska prov genomförs nu helt digitalt och möjligheten till att genomföra provet på papper är borttagen. Examineringen sker i en provsal via en provtagarapplikation som är tillgänglig att ladda ner till både smartmobiler och surfplattor. Naturvårdsverket ser kontinuerligt över provfrågorna tillsammans med jägarförbunden så att utformningen är ändamålsenlig och frågorna testar rätt kunskaper. Nya provfrågor godkänns i samråd med jägarförbunden innan de börjar användas i provet. Dessa olika steg minskar risken för fusk och leder till att jägarexamen tillförsäkrar en ändamålsenlig kunskapsnivå, så att jägare ska kunna hantera vapen säkert och genomföra jakt utan att utsätta vilt för onödigt lidande.

Tabell 12. Personer som tagit komplett jägarexamen (uppdelat på kön).

Jaktår	2019–2020	2020–2021	2021–2022
Kvinna	1877	2 019	1 561
Man	7 595	7 623	5 684
Totalt	9 472	9 642	7 245

Tabell 13. Antal utfärdade jaktkort.

Jaktår	2019–2020	2020–2021	2021–2022
Till kvinnor	20 304	22 105	21 805
Till män	243 089	247 069	237 867
Till utländska jägare	28 957	17 499	26 090
Totalt	292 350	286 673	285 762

Under flera år har antalet utfärdade jaktkort till svenska medborgare ökat. Framför allt bland kvinnor syns en tydligt ökande trend med fler utfärdade jaktkort för varje jaktår. 2021–2022 är i nivå med föregående jaktår. Att fler jagar överlag och i synnerhet det ökande antalet jagande kvinnor ligger i linje med Naturvårdsverkets strategi för svensk viltförvaltning, som anger att det ska vara enkelt för olika grupper att ta del av olika former av brukande av viltet som resurs och för jägare att få tillfällen att jaga.

Antalet utfärdade jaktkort till utländska jägare låg stabilt fram till jaktåret 2020–2021 för att då kraftigt falla. Detta bedöms vara kopplat till de begränsade möjligheterna att resa under coronapandemin. Sammantaget innebar detta att det totala antalet utfärdade jaktkort under jaktåret 2020–2021 blev lägre än under de närmast föregående åren. 2021–2022 har antalet utländska jägare ökat till samma nivå som före pandemin.

Tabell 14. Hanteringskostnader för jaktkort.

Jaktår	2019–2020	2020–2021	2021–2022
Totalt tkr per kalenderår	4 540	5 337	6 979
Per utfärdat jaktkort, kr	17	17	22

Hanteringskostnaderna för jaktkort ligger stabilt. Vi har efter sommaren genomfört it-relaterade förvaltningsaktiviteter som ska spara pengar och miljö samt öka säkerheten. Ett högt antal rättelser för jägarregistret och jägarexamen har levererats till produktion. Dessa leveranser har höjt prestandan och säkerheten samt stabiliserat systemet. Även nya driftsättningsrutiner har tagits fram.

Det har påbörjats flera arbeten som har planerad leverans under 2023, några av dem är att automatisera inläsning av betalningar via bankgiro. Detta för att ta bort personberoenden samt öka säkerheten, ansluta jägarregistret till myndighetsbrevlåda som möjliggör digital leverans av jaktkortet och därmed minskade hanteringskostnader framöver. I vårt säkerhetsarbete utökar vi möjligheten för fler utländska jägare att identifiera sig via Bank-id samt möjligheten att betala jaktkortet via Swish.

FÖRSLAG OM STÄRKT SEKRETESS FÖR JÄGARE OCH I ÄRENDEN OM JAKT

Naturvårdverket har redovisat ett uppdrag till regeringen om behov av författningsändringar med syfte att förhindra spridning av och skydd för vissa uppgifter kopplade till jakt och jägare. I redovisningen framgår att hot och trakasserier förekommer både mot dem som vill ansöka om skyddsjakt och dem som genomför beslutad skydds- och licensjakt. Det framgår också att nuvarande regler inte ger ett heltäckande skydd för jägaruppgifter hos myndigheter. Ändringar i offentlighets- och sekretesslagen föreslås därför i redovisningen. Naturvårdverket vill med förslagen stärka skyddet av uppgifter om jägare och deras vapen hos myndigheter samt göra det möjligt för myndigheter att skydda uppgifter om den som ansöker om eller genomför jakt.

8. Klimat och luft

Resultatområdet är ett av tre områden som avser myndighetens förvaltnings- och åtgärdsarbete. Här ingår bland annat arbetet med genomförande av klimat- och luftpolitiken genom bland annat EU:s utsläppshandel och Klimatklivet. Här ingår även uppföljning av Sveriges klimat- och luftmål, scenarier för utvecklingen framåt och analys och utveckling av förslag på ytterligare styrning mot målen. Det övergripande syftet är att bidra till nationella och internationella målsättningar i arbetet med minskad klimat- och luftpåverkan, men även miljöpåverkan i stort. Området fokuseras främst på miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning och Skyddande ozonskikt. Resultatområdet bidrar därigenom även till FN:s globala hållbarhetsmål Bekämpa klimatförändringen, samt flera andra globala hållbarhetsmål. Resultatområdet innefattar inte klimatanpassning, som i stället ryms inom resultatområde Hållbart samhälle.

Resultatbedömning

Inom klimatområdet har vi inom ramen för tre regeringsuppdrag lagt ett stort antal förslag kopplade till klimatomställning inom näringslivet, kommunalt/regionalt och i transportsektorn. Syftet med förslagen är att visa på möjligheter till ytterligare styrning för att nå Sveriges klimatpolitiska mål, som ett underlag till regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan. Vi har även löpande stöttat Regeringskansliet med analyser av ökad klimatambition inom EU kopplat till Fit for 55.

Inom finansområdet har Naturvårdsverket bistått med analyser av förslag på nya hållbarhetskriterier i EU-taxonomin för målen om övergång till en cirkulär ekonomi, förebyggande och kontroll av föroreningar samt skydd och återställande av biologisk mångfald och ekosystem, liksom förslag om förbättringar av taxonomin ur ett data- och användbarhetsperspektiv.

Inom luftområdet har vi bland annat tagit fram ett utvecklat förslag till utformning av den befintliga kväveoxidavgiften (NOx-avgiften). Utsläppen av kväveoxider måste minska till 2030 för att Sverige ska klara takdirektivets krav och avgiften har varit i behov av en översyn under en längre tid. Förslaget är en förstärkning av ett svenskt styrmedel som kommer att bidra till att både uppnå flera nationella miljömål och miljö kvalitetsnormer samt genomföra det svenska luftvårdsprogrammet. Det är samtidigt ett centralt verktyg för att klara Sveriges internationella åtaganden inom luftområdet. Förslaget har levererats till Regeringskansliet, och om det genomförs kan utsläppen minska väsentligt.

I genomförandet av Klimatklivet har vi bidragit till att minska Sveriges utsläpp av växthusgaser. Klimatklivet ger också en god inblick i företagens utmaningar i klimatomställningen. Dessa erfarenheter från Klimatklivet tas omhand i andra uppdrag som syftar till att påskynda omställningen.

Mål (tre-årigt)	Bedömning
Vi bidrar till att stärka den nationella klimat- och luftvårdspolitiken genom analyser och förslag på åtgärder och styrmedel som leder till att uppnå såväl luft- som klimatmål.	På god väg

Naturvårdsverket bedömer att vi bidragit väl till måluppfyllnad på ett flertal sätt under året.

Klimatkommunikation

Stort genomslag i media

Naturvårdsverket arbetar löpande med mediekontakter för att öka kunskapen om klimat- och luftfrågor i samhället. Det mediala genomslaget räknat i antalet artiklar ökade från drygt 4 600 år 2021 till närmare 11 000 artiklar år 2022. Detta både till följd av proaktivt arbete och för att klimatfrågorna fick stort utrymme i media.

Nätverk för klimatkommunikation

Under året startade Naturvårdsverket tillsammans med SMHI ett nytt nätverk för klimatkommunikation. I nätverket ingår kommunikatörer från 15 myndigheter och syftet är bland annat erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling. De förväntade effekterna är att klimatfrågan kan kommuniceras i ett bredare perspektiv och på ett mer samordnat sätt, och att myndigheterna kan upptäcka nya synergier i kommunikationen. Under året genomfördes två möten i nätverket.

Ökad kunskap genom webinarier

Ett sätt för Naturvårdsverket att öka kunskap är via webinarier. Vi genomförde sju webinarier med klimattema. De handlade bland annat om utsläppsstatistik, klimatomställningens påverkan på jämställdhet och om hur man arbetar med trafikplanering i Wales. Samtliga webinarier spelades in och finns tillgängliga på YouTube, vilket ökar spridningen ytterligare.

Klimatinformation till allmänheten

Naturvårdsverket och SMHI har ett långtgående samarbete kring kommunikation om klimatfrågor som ytterligare stärkts under året. I samband med de två delrapporter som IPCC publicerade under året har myndigheterna genomfört gemensamma medieaktiviteter som publicerats i sociala kanaler och på webbplatser. Intentionen är att förmedla kunskap till olika media som förmedlar den vidare och därmed ge innehållet en bredare spridning.

För att öka allmänhetens tillgång till kunskap om klimatfrågor har Naturvårdsverket och SMHI startat ett nätverk med 15 myndigheter om klimatkommunikation till allmänheten. Samarbetet bidrar till kunskapsutbyte mellan myndigheterna och till att arbeta mer resurseffektivt för att uppnå resultat.

Naturvårdsverket publicerar flera gånger om året lättillgänglig information om Sveriges klimatutsläpp på sin webbplats. Sidorna som beskriver Parisavtalet och det globala klimatarbetet tillhör de mest besökta och uppdateras kontinuerligt.

Utsläppshandel

EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS) är EU:s främsta verktyg för att minska mänsklig klimatpåverkan och är därför centralt för att nå svenska, europeiska och globala utsläppsmål. Naturvårdsverket är utpekad som central myndighet i Sverige för EU ETS och vårt engagemang i genomförande och utveckling av systemet är av största vikt.

Vår tillsyn inom utsläppshandeln har resulterat i att 33 utsläppsrapporter, som omfattar över 60 procent av utsläppen, har granskats. I några fall har identifierade brister lett till att Naturvårdsverket beslutat om justerade utsläpp. Vi har genomfört sex tillsynsbesök, både online och på plats, med extra fokus på egenkontroll och verksamhetsutövarens rutiner.

Naturvårdsverket har granskat så kallade verksamhetsnivårapporter från de drygt 400 anläggningar som tidigare beviljats gratis tilldelning av utsläppsrätter för perioden 2021–2025. Granskningen resulterade i att vi fattade beslut för justerad tilldelning för drygt 120 anläggningar. Under den första granskningen som skedde 2021 lade vi ner betydande arbete för att hjälpa verksamhetsutövarna att förstå reglerna för redovisning i rapporterna, vilket har bidragit till färre felaktigheter i rapporteringen 2022. Under året genomförde vi särskilda insatser för att harmonisera övervakning och rapportering av verksamhetsnivåer av massa- och pappersbruk. Våra insatser ledde till korrigeringar av verksamhetsnivåer och ändrad tilldelning för ett flertal anläggningar. Vi handlade cirka 50 anmälningar avseende verksamhetsutövares ändringar i sina övervakningsmetodplaner. Vi handlade också ett flertal ärenden avseende överklaganden av tilldelningsbeslut eller ansökan om gratis tilldelning för nya deltagare. Vårt arbete är en garant för ett rättssäkert genomförande av lagstiftningen gällande gratis tilldelning.

Vi har också tagit fram ett utbildningspaket i form av filmer för nya verksamhetsutövare och andra aktörer som vill veta mer om EU ETS. Paketet kommer att hjälpa verksamhetsutövare att upprätthålla och förbättra sin rapportering.

Som en del i regeringsuppdraget om en ökad klimatambition (se vidare nedan) har vi också analyserat olika frågeställningar kring hur EU ETS kan utvidgas och stärkas genom det omfattande lagstiftningspaketet Fit for 55, som EU-kommissionen presenterade i juli 2021. Detta har bidragit till att utveckla Sveriges positioner i flera av frågorna. Dessutom har förberedande analyser genomförts för att lagstiftningen om ETS under Sveriges ordförandeskap i Europeiska rådet ska kunna beslutas.

Kväveoxidavgift

Kväveoxidavgiften (NOx-avgiften), är ett ekonomiskt styrmedel med syfte att minska kväveoxidutsläppen i Sverige och nå miljökvalitetsmålen om försurning, övergödning och frisk luft. Som en del av ett stort it-arbete har en säkrare och modernare e-tjänst för inlämnande av kväveoxidavgiftsdeklarationer lanserats, den 8 december 2022. Löpande vägledning om regelverket görs för att stärka verksamhetsutövarnas genomförande och stärka tillförlitligheten i de inlämnade uppgifterna. För att skapa mer användarvänlighet och underlätta navigeringen har också ett större arbete med uppdatering av information rörande avgiften gjorts på den externa webbplatsen.

Naturvårdsverket har bedrivit tillsyn över 285 avgiftspliktiga anläggningar genom granskning av deras kväveoxiddeklarationer för utsläppsår 2021 och genom revisionsbesök vid fem anläggningar. I det följande beskrivs kväveoxidavgiftens effekter på NOx-utsläppen. Antalet avgiftspliktiga produktionsenheter ökade till nivåer som är jämförbara med rekordåren runt 2010. Även det totala kväveoxidutsläppet inom NOx-avgiften ökade och var det högsta NOx-utsläppet sedan 2018. Om deklara-tionsåret 2018 undantas, då de höga utsläppen berodde på en stor andel beräknade ersättningsvärden, har det totala utsläppet inte varit så högt sedan 2013. Den totala nyttiggjorda energin ökade och gav den högsta noteringen sedan 2012.

De höga värdena på utsläppen och nyttiggjord energi kan bero på den stora brist på kraft och el som rådde under hösten och vintern i kombination med kallare väder. Det specifika NO_x-utsläppet (uttryckt i kg NO_x per MWh nyttiggjord energi) ökade jämfört med tidigare år. Utsläppen följde därmed inte den nedåtgående trend som funnits nästan varje år sedan NO_x-avgiften infördes 1992. Resultaten redovisas på Naturvårdsverkets externa webbsida, Resultat för kväveoxidavgiften.

För att minska utsläppen av kväveoxider fram till 2030 har Naturvårdsverket i augusti 2022 redovisat ett förslag till regeringen om ändrad kväveoxidavgift.

Vägen till klimatmålen

Arbetet med att förbättra den preliminära statistiken och analysen av utsläppstrender på Naturvårdsverkets webbplats har utvecklats för att tidigt kunna ge tydlig och relevant återkoppling kring utsläppsutvecklingen. Den preliminära statistiken skilde bara 0,3 procent mot den slutliga i december. Analysen av utsläppsutvecklingen sker löpande och kommuniceras tydligare redan i den preliminära statistiken. Det underlättar för regeringens att använda statistiken, som publiceras redan före sommaren, inför budgetarbetet och i samband med behov av fortsatt styrning.

Panorama är ett verktyg som visualiserar Sveriges klimatomställning, framtaget genom ett samarbete mellan klimatpolitiska rådet, Naturvårdsverket och Energimyndigheten. Verktuget visar hur det går med den omställning som är nödvändig för att vi ska kunna nå det långsiktiga klimatmålet om nettonollutsläpp till år 2045 i olika delar av samhället. Verktugets antal användare var 5 500, vilket är en ökning med 75 procent jämfört med 2021.

Styrmedelsanalys

Regeringsuppdrag om ökad klimatambition inom EU

Naturvårdsverket har fortsatt med leveranser av underlag till regeringens arbete med ökad klimatambition i EU. Utöver fem överlämnade skrivelser och promemorior har Naturvårdsverket löpande varit ett stöd i regeringens förhandlingsarbete och förberedelser inför ordförandeskapet våren 2023. Förhandlingarna inom EU har gått framåt under året och flera viktiga överenskommelser har slutits gällande bland annat ny förordning kring utsläpp och upptag från skog och mark (LULUCF) och fördelningen av ansvar för att minska utsläppen i ansvarsfördelningsförordningen (ESR). Viktiga steg har även tagits mot revidering av utsläppshandelsdirektivet (ETS), införande av en utsläppshandel för egen uppvärmning av byggnader och vägtransporter samt införande av gränsjusteringsmekanismen (CBAM). Lagstiftningen väntas beslutas under 2023.

Regeringsuppdrag om underlag till klimatpolitisk handlingsplan

Naturvårdsverket har tillsammans med ett flertal andra myndigheter bidragit med underlag till regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan. Hindersanalyser och förslag på styrmedel och åtgärder har redovisats i tre rapporter till regeringen. Naturvårdsverket har även ansvarat för underlagsrapporter som har

publicerats separat inom områdena industri, plast, arbetsmaskiner och kapitalförsörjning, och dessutom medverkat i myndighetsgemensamma rapporter om el- och värme, jordbruk och LULUCF. Vissa förslag, till exempel slopad energiskatte-reduktion för datorhallar och stöd för energieffektivisering i bostadshus, har beslutats i regeringens budget för 2023. Övriga förslag ligger som möjliga åtgärder för regeringen att lägga in i handlingsplanen under 2023.

Vid framtagandet av förslagen har konsekvensbedömningar gjorts, bland annat av jämställdhetsaspekter. Myndigheterna har även, under ledning av Naturvårdsverket, genomfört en workshop om jämställdhet kopplat till uppdragen för att höja kompetensen på området.

Regeringsuppdrag om klimatredovisning enligt klimatlagen

Ett större utvecklingsarbete gjordes under året tillsammans med ett flertal andra myndigheter, för att ta fram scenarier för klimatutsläpp. Resultaten, som visar hur Sverige bedöms ligga till mot klimatmålen år 2030, 2040 och 2045, har använts av aktörer i flera sammanhang under året, till exempel av regeringen, politiker, civilsamhället och media.

Regeringsuppdrag om klimateffektbedömningar

Tillsammans med Energimyndigheten, Trafikverket och Konjunkturinstitutet har Naturvårdsverket tagit fram en myndighetsgemensam vägledning som kan tillämpas vid konsekvensbedömningar av nya förslag eller justeringar av styrmedel och åtgärder. Vägledningen användes vid framtagandet av underlag till regeringens årliga klimatredovisning.

Utvecklat arbete för genomförande av det klimatpolitiska ramverket

Två grundläggande delar i genomförandet av klimatlagen i det klimatpolitiska ramverket är regeringens årliga klimatredovisning och regeringens klimatpolitiska handlingsplan. Med hjälp av tidigare proaktivt analys- och samverkansarbete har Naturvårdsverket levererat underlag till båda dessa. För att höja kvaliteten på underlagen har samarbetet mellan flera myndigheter förstärkts under året. Till exempel har gemensamma hindersanalyser och styrmedelsförslag samt gemensamma utsläpps-scenarier tagits fram. Bland annat har myndighetsgemensamma principer från arbetet med vägledningen till klimateffektbedömningar tillämpats. Utöver detta har Naturvårdsverket påbörjat ett arbete med indikatorer i klimatredovisningen.

Åtgärder för förbättrad luftkvalitet

Naturvårdsverket har fortsatt att arbeta med förslagen i regeringsuppdraget från 2020, Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet. Den ökade vägledningen har bland annat lett till att mätstationer har flyttats till placeringar som bättre uppfyller de krav som ställs på dem. En av följderna av detta har varit att antalet åtgärdsprogram har ökat de senaste åren, med nya kommuner som överskrider miljökvalitetsnormerna för luft. Vägledningen till kommuner och länsstyrelser har varit fortsatt aktiv för att förbättra arbetet med åtgärdsprogrammen och därmed luftkvaliteten i Sverige. En ny vägledning för modellering av luftkvalitet har publicerats på Referenslaboratoriet

för luftkvalitet – modeller, webbplats. Vägledningen syftar till att hjälpa kommuner och övriga användare vid valet av modell för luftkvalitetsmodellering, vilket kan ge bättre underlag framöver i arbetet med att förbättra luftkvaliteten i Sverige.

I och med det ökade intresset för vedeldning har Naturvårdsverket inför vintern 2022 ökat sin vägledning och kommunikation i frågan för att öka kunskapen om de utsläpp av luftföroreningar som vedeldning bidrar till. Naturvårdsverket har ordnat en workshop för kommuner, uppdaterat vägledningen på vår externa webbplats och genomfört ett flertal intervjuer i media.

Investeringsstöd

I det här avsnittet presenteras resultaten från användningen av medel inom anslag 1:16 *Klimatinvesteringar*. Anslaget rymmer både bidragen Klimatklivet och Ladda bilen. En mer utförlig redovisning av hur anslaget har använts skickades till Miljödepartementet i april 2022.

Klimatklivet

I rådande omvärldsläge, med energikris och det ryska anfallskriget mot Ukraina, sker klimatomställning nu delvis med nya motiv. Vi ser att Klimatklivet bidrar till en ökad självförsörjningsgrad i Sverige, i form av ökad livsmedelsförsörjning och minskat beroende av fossila bränslen. Klimatklivet har bland annat prioriterat ansökningar inom lantbruket, där investeringsstöd beviljats till åtgärder såsom elektrifiering av arbetsmaskiner och produktion av el från biogas. Stöd från Klimatklivet har också gått till återvinningsanläggningar som ökar vår inhemska produktion av olika råvaror. Andra åtgärder som kommit till stånd tack vare Klimatklivet är utbyggnad av fjärrvärmenät, utökad förnybar kraftvärmeproduktion, samt energi-effektiviseringar inom industrin. Detta bidrar till att minska behovet av import av fossila bränslen, kapa effektoppar och öka robustheten i Sveriges energisystem.

Trots att året som gått präglats av oroligheter i omvärlden, har vi sett ett fortsatt stort intresse för gröna investeringar hos företag och andra aktörer. De vanligaste åtgärdskategorierna bland de inkomna ansökningarna är laddstationer och energikonvertering. Vi har fått in 2 034 ansökningar och beviljat 970 ansökningar. Under året har cirka 1,9 mdkr utbetalats. De åtgärder som beviljats under året beräknas tillsammans ge en årlig utsläppsminskning på drygt en miljon ton koldioxid-ekvivalenter. Omvärldsläget har även inneburit att vi även i år beviljat förlängning av genomförandetiden till ett flertal åtgärder. Företag står för 83 procent av de inkomna ansökningarna, medan kommuner och kommunala bolag sammanlagt står för 11 procent.

Tabell 15. Prestation: Klimatklivet.*

	Summa 2015–2018	2019	2020	2021	2022
Antal inkomna ansökningar	6 166	1 043	1 019	1 605	2 034
Antal beviljade ansökningar**	3 379	185	509	723	970
Vår hanteringskostnad, tkr ***	62 100	36 560	52 136	63 650	70 037
Omfattning av anslaget, tkr	3 607 395	1 508 000	2 857 079	2 286 000	2 709 000
Utbetalda medel, tkr	2 893 903	466 888	649 141	1 610 180	1 907 987
Beslutade medel, tkr	5 426 664	706 283	2 329 545	2 851 471	4 529 138
Total investeringskostnad, inklusive den sökandes del, tkr	11 901 486	1 444 080	5 163 765	7 148 593	10 646 036
Utsläppsminskning ton/år, sammanlagt i beviljade åtgärder	1 685 774	133 571	405 030	589 305	1 054 167

* Siffrorna för tidigare år justeras inte. Siffrorna ger en bild av resultaten vid varje årsskifte men de kan inte adderas för att se Klimatklivets samlade resultat, eftersom åtgärder kan upphävas och ändras.

** Antal beviljade ansökningar baseras på de ansökningar som beviljats stöd under året och som fortfarande var beviljade vid årsslutet, oavsett vilket år ansökan gjordes.

*** Hanteringskostnaden för 2019 har justerats då vi ändrat beräkningssätt.

I början av året trädde förändringar i klimatklivsförordningen (2015:517) i kraft. En förändring är att Klimatklivet nu kan ge stöd till elproduktion från biogas som har producerats genom rötning, detta om biogasen omvandlas till el i stationär motor. Under 2022 sökte 144 lantbrukare stöd för att investera i produktion av biogas, vilket är nästan fyra gånger så många biogasansökningar från lantbruket som Klimatklivet fått 2015–2021. Genom dessa åtgärder kan lantbruken sänka sin energikostnad och få möjlighet att sälja el ut till elnätet. Det bidrar både till ett konkurrenskraftigt lantbruk och minskat fossilberoende. En annan effekt av småskalig biogasproduktion är ökad försörjningstrygghet både för energi och livsmedel.

Den utökade bemyndiganderamen innebar att Naturvårdsverket kunde besluta om större strategiska åtgärder som behöver finansiering under åren 2023–2026. Dessa långsiktiga projekt kan ge stora varaktiga utsläppsminskningar.

Under sommaren 2021 beslutade EU-kommissionen om nya regler för laddinfrastruktur och infrastruktur för vätgas. Under hösten 2021 och början av 2022 införde Naturvårdsverket de nya reglerna. De har inneburit omfattande förändringar som leder till hårdare konkurrens och mer behovsstyrd utbyggnad av laddinfrastrukturen.

Effektivare hantering av Klimatklivet

Utifrån den riskkartläggning som genomfördes under 2020 har kontinuerlig uppföljning och utvecklingsarbete fortsatt med syfte att minska risker för korruption. Sammantaget har åtgärderna inom riskarbetet resulterat i att vi sänkt riskvärdet angående risken för otillåten påverkan och för risken att bidrag betalas ut på oriktig grund inom Klimatklivet.

Det nya anbudsförandet som införts för stöd till publika laddstationer har inneburit en mer effektiv hantering av denna åtgärdskategori inom Klimatklivet. Mer stöd än tidigare har beviljats till fler publika laddstationer och dessa har högre laddeffekt och fler laddpunkter än tidigare.

Utvärdering av Klimatklivet

Enligt klimatklivsförordningen ska Naturvårdsverket följa upp och utvärdera stödet. Enligt EU:s statsstödsregler krävs även utvärdering för stödprogram med en årlig budget på över 150 miljoner euro. Syftet med utvärderingen är att granska Klimatklivets effekter på konkurrensen inom unionen, hur väl stödet når sina mål samt om stödet är proportionerligt i förhållande till de problem det ska adressera.

Naturvårdsverket har följt upp Klimatklivets arbete utifrån hur fördelade medel påverkar jämställdhet och relevanta jämlikhetsaspekter. Underlaget ska ge stöd för det kommande arbetet med jämställdhetsintegrering inom Klimatklivet.

Vi genomförde en kundundersökning riktad till de företag som sökt stöd från Klimatklivet under 2021 och 2022. Nöjdhetsindex för Klimatklivet var 68 av 100. Det är dock stor skillnad i index beroende på om respondenten fått bidrag eller inte. Den största förbättringen som skett sedan föregående mätning, 2020, är hur nöjda respondenterna är med tiden det tog från att de skickade in ansökan till beslut meddelades. 67 procent av dem som sökt och beviljats medel var positiva eller väldigt positiva till handläggningstiden, jämfört med 51 procent 2020. Bland dem som sökt men ej beviljats bidrag är motsvarande ökning från 21 procent till 35 procent.

Besök på plats

Naturvårdsverket har genomfört platsbesök avseende 130 åtgärder hos stödmottagare runt om i landet, varav fyra var fysiska och resterande digitala platsbesök. Platsbesöken har planerats och genomförts tillsammans med stödmottagaren samt berörd länsstyrelse. Platsbesök är ett sätt att säkerställa att det förväntade resultatet uppnåtts för åtgärden och kompletterar de slutrapporter som stödmottagaren inkommer med när åtgärden står klar. Erfarenheten hittills är att platsbesöken återspeglar vad som angetts i slutrapporterna och att platsbesöken visat att åtgärderna i huvudsak har genomförts såsom angivits i respektive ansökan. Kontakten med stödmottagarna under platsbesöken kan också leda till nya ansökningar inom stödmottagarens verksamhet där det går att minska utsläppen av växthusgaser. Platsbesöken är viktiga för Klimatklivets fortsatta utvecklingsarbete och för att underlätta och öka kontakten mellan Naturvårdsverket, länsstyrelserna och stödmottagarna. Urvalet för platsbesök görs dels slumpmässigt, dels utifrån olika urvalskriterier.

Samverkan och främjandearbete

Naturvårdsverkets vägledning för Klimatklivet riktar sig främst till länsstyrelserna, som i första hand vägleder dem som söker bidraget. Vi har under året arrangerat ett flertal webinarier med länsstyrelserna samt en digital Klimatklivskonferens, med syfte att både informera och samla in synpunkter. Vi har även deltagit i olika konferenser och digitala seminarier, där vi informerat om och diskuterat Klimatklivets förutsättningar att stödja klimatomställning på olika områden.

Vi har utvecklat arbetet med riktad kommunikation mot strategiskt valda branscher, genom nätverkande med olika branschaktörer och länsstyrelser, digital kommunikation och presskommunikation. Detta för att uppmuntra till fler ansökningar med hög klimatnytta och vi ser resultat på flera områden. Några effekter är att Naturvårdsverkets webbplats som avser Klimatklivet har fått många fler besökare: startsidan hade 53 083 besök under 2022 jämfört med 26 617 besök

under 2021. Den del av webbplatsen som heter För dig som vill söka stöd har haft 47 822 besök jämfört med 20 967 besök under 2021. Kampanjerna i digitala kanaler har presterat särskilt bra på Facebook och LinkedIn vilket har drivit många nya besökare till webbplatsen. Antalet artiklar i press och branschpress där Klimatklivet nämns har ökat från 495 till 962 från 2021 till 2022. Under den senaste ansökningsomgången i augusti–september 2022 lämnade företag och organisationer in ansökningar till Klimatklivet om stöd för investeringar på 10,2 mdkr. Det är rekord sedan Klimatklivet startade 2015.

Naturvårdsverket har utökat samverkan med andra statliga myndigheter för att tydliggöra gränsdragningar och bidra till att de olika stödsystemen tillsammans ger en effektiv statlig stödgivning. Det har bland annat handlat om samordning med Energimyndigheten gällande Industriklivet och de regionala elektrifieringspiloterna samt för laddinfrastruktur, som de är samordnande myndighet för. Det gäller även samordning med Trafikverket och Energimyndigheten kring frågor som rör vätgas, samt med Trafikverket gällande deras stöd till publik laddinfrastruktur på platser där tätheten mellan laddstationer är som lägst, det så kallade vita fläckar-stödet. Tillsammans med Jordbruksverket har vi genomfört en informationsträff för att öka kunskapen om Klimatklivet och landsbygdsprogrammet hos länsstyrelserna, och samverkat för att hantera ansökningar för elproduktion från biogas. Jordbruksverket har även bidragit med expertstöd i bedömningen av klimatklivsåtgärder inom jordbruket.

Sammantaget leder samverkan och främjandearbetet inom Klimatklivet till att stöd ges till de åtgärder som ger störst klimatnytta.

Klimatklivet bidrar till sysselsättning

För beviljade ansökningar från starten 2015 till och med 2022 uppskattas åtgärderna sysselsätta cirka 9 100 helårsarbetskrafter. Av dessa uppskattas cirka 3 700 vara finansierade med stödet från Klimatklivet. Totalt 75 procent av de som sysselsatts är män, vilket förklaras av att det i stor utsträckning rör sig om bygg- och anläggningsarbeten, där generellt fler män än kvinnor är sysselsatta. Siffrorna bygger på skattningar inom respektive bransch. Från och med 2021 har vi ändrat beräkningssätt och de siffror som presenteras kan därför skilja sig från dem som redovisats tidigare år.

Ladda bilen

På Naturvårdsverkets webbplats används det överbryggande begreppet Ladda bilen för att vägleda om de olika sätten att ansöka om bidrag till icke-publik laddningsinfrastruktur. Under 2022 har över 5 500 ansökningar inkommit avseende stöd till icke-publik laddning enligt förordningen (2019:525) om statligt stöd för installation av laddningspunkter för elfordon. Myndigheten har beslutat att 498 mnkr ska delas ut till drygt 4 300 åtgärder för installation av över 47 800 laddningspunkter.

Ansökningarna hanteras effektivt genom ett mer automatiserat flöde vilket innebär en betydligt enklare ansökningsprocess för den sökande. Ladda bilen har utvecklats dels utifrån Naturvårdsverkets nya strängare krav på utbetalningskontroller, dels har förbättringar i Ladda bilens e-tjänster genomförts. Detta har lett till minskad risk för handläggbedrägerier, och de förbättrade e-tjänsterna skapar förutsättningar för en effektivare utbetalningshantering. Förändringarna ger en något ökad förvaltningskostnad då komplexiteten ökat.

EU:s miljöfond LIFE

Naturvårdsverket samordnar arbetet med LIFE-programmen i Sverige. Utöver samordning med övriga ansvariga innebär arbetet även ett tätt samarbete med Havs- och vattenmyndigheten (HaV). Naturvårdsverket har under året representerat Sverige vid en utbildning kring årets utlysning samt som medlem i LIFE-programmets genomförandekommitté.

Vårt fokus har varit att nå ut till fler potentiella sökande. Relevanta kanaler för informationsspridning identifierades och målgruppsanpassad information togs fram och spreds. Effekten av rådgivningen är svår att uttala sig om men antalet ansökningar ökade något jämfört med året innan. Sverige skickade 2022 in sju ansökningar inom Cirkulär energi (jämfört med fem 2021) och fem inom Klimat (jämfört med två 2021).

Löpande under året har drygt 50 olika företag, organisationer och andra aktörer över hela landet fått stöd och vägledning av Naturvårdsverket. Detta innebär att rådgivningen fortsätter vara på samma höga nivå som 2021 och nästan fördubblats jämfört med 2020. Utöver löpande rådgivning har även andra kommunikationsinsatser genomförts. En pdf-folder med lättillgänglig information har tagits fram och publicerats på webbplatsen. Ett större informationsmöte anordnades den 9 juni där drygt 40 personer deltog. Merparten av dessa var kvinnor. Naturvårdsverket har också informerat om LIFE för bland annat Göteborgsregionen respektive Stockholms stad.

EU:s regionalfonder

Naturvårdsverket har fortsatt att aktivt samverka med andra myndigheter inom regionalfondsprogrammen 2021–2027, i enlighet med regeringsuppdrag i myndighetens regleringsbrev för 2022. Vi medverkar i arbetet med att skapa en så kallad samverkansplattform med inriktning på miljö och klimat, som Tillväxtverket samordnar. Samverkansplattformen har haft fokus på att starta upp arbetet och göra prioriteringar bland de inriktningar och uppdrag som är mest intressanta för samarbete. Vid sidan av de ordinarie mötena för samverkansplattformen har Naturvårdsverket även en individuell dialog med Tillväxtverket, för att mer konkret och specifikt diskutera hur Naturvårdsverket kan bidra i genomförandet av regionalfondsprogrammen.

Naturvårdsverket medverkar i en samverkansplattform för hållbar urban utveckling. Samverkansplattformen för hållbar urban utveckling ska projektledas av Boverket. Naturvårdsverket har utlovat fortsatt medverkan i arbetet motsvarande en heltidstjänst under hela programperioden. En första utlysning av medel för framtagande av så kallade territoriella strategier har genomförts.

Myndigheten medverkar även i den gemensamma övervakningskommittén för de åtta regionala och det nationella programmet för Europeiska regionala utvecklingsfonden programperioden 2021–2027.

9. Hållbart samhälle

Resultatbedömning

I och med en ändring av Naturvårdsverkets instruktion har vi under 2022 fått en förtydligad roll att verka för omställningen till en cirkulär ekonomi. Att möta framtidens utmaningar genom att på ett smart och genomtänkt sätt skapa ett hållbart samhälle är ett av myndighetens viktiga bidrag. Detta arbete utför vi i samverkan med andra myndigheter och tillsammans med berörda aktörer i näringslivet och civilsamhället.

Myndigheten har och får allt fler förvaltningsuppgifter och regeringsuppdrag inom arbetet med att ställa om till en mer cirkulär ekonomi och våra experter ingår i flera arbetsgrupper som är högt prioriterade under det svenska ordförandeskapet i EU.

Vi arbetar samtidigt med att ge förutsättningar för att samhället ska kunna hållas fritt från gifter som kan skada miljö och hälsa. Vi ser till att avfallshantering av farliga ämnen sker på ett säkert sätt samt att efterbehandlingsarbetet av de allvarligaste miljöskulderna på land samt i hav, sjöar och vattendrag kan genomföras. Genom att öka kunskapen, analysera viktiga påverkansfaktorer och roller i värdekedjor samt samverka för att förstå olika perspektiv bidrar myndigheten till att öka takten i omställningsarbetet.

Mål (tre-åriga)	Bedömning
Kommunerna använder våra underlag när de fattar beslut som leder mot hållbar samhällsomställning.	På god väg
Vi synliggör hälsoperspektivet som drivkraft i miljöarbetet i ett bredare sammanhang.	På god väg

Naturvårdsverket bedömer att vi bidragit väl till måluppfyllnad på ett flertal sätt under året.

Giftfria kretslopp

Ökad kunskap och stärkt samordning och vägledning om pfas

För att skapa förutsättningar för god samverkan och öka kunskapen om PFAS på nationell nivå finns dels ett öppet nätverk mellan myndigheter, forskare, länsstyrelser, kommuner, företag och vattenproducenter, dels ett nätverk mellan tolv myndigheter och Sveriges kommuner och regioner (SKR). Under ett heldagsseminarium träffades 109 deltagare från det öppna nätverket fysiskt för första gången på tre år. Arbetet i nätverken drivs i samverkan med flera andra myndigheter där Naturvårdsverket har en framträdande roll och årligen arrangerar tre–fyra träffar för myndigheter. Naturvårdsverket bedömer att nätverken har bidragit till ökad kunskap och förbättrat samarbete mellan olika samhällsaktörer med ansvar för åtgärder för att stoppa spridningen av PFAS, vilket exempelvis visat sig genom god samverkan inom Naturvårdsverkets två pågående regeringsuppdrag om PFAS.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) är med stöd av Naturvårdsverket i slutfasen av att färdigställa en vägledning för kommunal räddningstjänst, med syfte att minska effekterna av kontaminerat släckvatten som kan innehålla PFAS. Vidare har samverkan med MSB stärkts och utvecklats under året genom löpande avstämningar om nämnd vägledning och destruktion av PFAS-skumvätskor. En vägledning för tillsyn om förbättrad egenkontroll hos brandsläckande verksamheter har påbörjats för att komplettera och förstärka effekten av MSB:s vägledning. För att förhindra uppkomst av förorenade områden har MSB fått åtta mnkr i bidrag från Naturvårdsverket till upphandling av insamling, transport och destruktion av PFAS-skumvätskor hos räddningstjänsten. Upphandlingen har genomförts och själva insamlingen har påbörjats. MSB bedömer att bidraget kommer att räcka för destruktion av ungefär hälften av de minst 360 000 liter skumvätska som räddningstjänsterna sökt destruktion för.

Under 2020–2022 deltog Naturvårdsverket tillsammans med länsstyrelserna i Miljösamverkan Sveriges projekt PFAS vid deponier, med syfte att ta fram ett handläggarstöd om utflöde av PFAS från deponier. Handläggarstödet beskriver bland annat krav på mätningar, tolkning av resultat samt information om åtgärder och åtgärdskrav. För att öka kännedomen om PFAS-situationen i vatten i anslutning till deponier samlades också erfarenheter in från länsstyrelsernas genomförda tillsyn av PFAS vid deponier, samt andra relevanta provresultat, till exempel från miljöövervakning.

Inom regeringsuppdraget för PFAS-förorenade områden har vi byggt upp en organisation för att arbeta vidare med både regeringsuppdraget och vårt långsiktiga PFAS-arbete. Inom arbetet med förorenade områden sker samverkan med en rad olika aktörer, både myndigheter och andra, vilket bidrar till ett ökat erfarenhetsutbyte. Uppdraget innefattar även ett arbete med att kartlägga det totala antalet PFAS-förorenade områden i Sverige som ett underlag för att prioritera vidare insatser med att avhjälpa dessa områden. Arbetet med regeringsuppdraget rapporteras i lägesbeskrivningen om förorenade områden som lämnas till regeringen årligen, senast den 15 april.

Inom regeringsuppdraget Kunskap om PFAS i livsmedel och miljö, som Naturvårdsverket genomför tillsammans med Livsmedelsverket och Jordbruksverket, har ett flertal undersökningar påbörjats. Det rör sig om undersökningar av halter i livsmedel från butik, i livsmedel producerade i områden med PFAS-förorening och i svamp och bär, samt en undersökning om hur konsumtion av insjöfisk påverkar människors exponering. Uppdraget innebär samverkan med en lång rad olika aktörer, både myndigheter och aktörer inom livsmedelsproduktionen, vilket har gett ökad kunskap och medvetenhet om PFAS-problematiken hos berörda aktörer.

Vägledning inom giftfria och resurseffektiva kretslopp

Naturvårdsverket har publicerat nya och uppdaterade webbsidor med syftet att ge samlad information, vägledning och tillsynsvägledning om hantering av farliga ämnen vid avfallshantering och återvinning. Vägledningen har tagits fram i nära samarbete med Kemikalieinspektionen (KemI), som en del av arbetet med deras regeringsuppdrag Giftfritt från början. Vägledningen tydliggör kopplingarna och gränssnittet mellan avfalls- och kemikalielagstiftningen genom att Naturvårdsverket och KemI publicerar webbsidor som är utformade och sammanlänkade för att underlätta för återvinnare att hitta rätt information. Vägledningen förväntas

öka kunskapen om och efterlevnaden av de skyldigheter och bestämmelser som säkerställer kontroll av farliga ämnen vid avfallshantering och återvinning. Den bidrar därigenom till ett stärkt arbete för en ökad och säker materialåtervinning och en giftfri cirkulär ekonomi.

TILLSYNSVÄGLEDNING OM VÄXTSKYDDSMEDEL

Förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel reviderades under 2021 och trädde i kraft 1 oktober 2021. Naturvårdsverket såg ett behov av att utveckla ny vägledning avseende den dispensmöjlighet som den kommunala nämnden har enligt 2 kap. 39 § bekämpningsmedelsförordningen.

Genom vägledningen skapas bättre förutsättningar för tillsynsmyndigheter att efterleva lagstiftningen och Naturvårdsverket bidrar både till att öka kunskapen och förståelsen för befintlig lagstiftning och att sprida kunskap om den reviderade lagstiftningen. Tillsynsmyndigheten kan genom vägledningen göra bättre bedömningar i sin handläggning av dispensansökningar. Vägledningen förväntas bidra till en ökad tillämpning och mer harmoniserad efterlevnad av lagstiftningen och därmed bidra till att uppfylla miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

TILLSYNSVÄGLEDNING BÅTBOTTENFÄRGSSANERING FRÅN FRITIDSBÅTAR

För att minska spridning och tillförsel av Tributyltenn (TBT) och andra farliga ämnen från båtbottnfärger har en vägledning för tillsyn av borttagning av båtbottnfärg från fritidsbåtar tagits fram inom åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön. Fritidsbåtaktiviteter, och då inte minst bristande avfallshantering av skraprester av båtbottnfärg vid båtunderhåll, har identifierats som en betydande källa till biocider såsom TBT och koppar i miljön, vilket i sin tur är en bidragande orsak till att miljö kvalitetsnormen för vattenförekomster inte nås. Tillsynsvägledningen är viktig då den bedöms harmonisera och öka frekvensen av tillsynen så att egenkontrollen hos båtklubbar stärks över hela landet. Den bidrar också till bättre efterlevnad av den rekommendation för båtägare om säker båtbottnfärgssanering, som Transportstyrelsen tagit fram i samverkan med Naturvårdsverket.

CIRKULÄR MASSHANTERING

Stora mängder massor uppstår i samhället som en följd av exploatering, nybyggnation och underhåll av infrastruktur. Årligen kan det röra sig om upp till 200 miljoner ton massor i Sverige. Naturvårdsverket har i ett regeringsuppdrag genomfört en bred översyn av hanteringen av schaktmassor och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål. Utredningen visar att det finns flera orsaker till att hanteringen av massor idag ofta innebär en ineffektiv resursanvändning. De förslag som Naturvårdsverket lämnade till regeringen i maj handlade om en kombination av insatser som inkluderar ändringar i gällande lagstiftning, bättre samordning och planering, brister i matchningen mellan uppkomsten av massor och efterfrågan samt att det krävs bättre förutsättningar för tillsynen.

Myndigheten har också påbörjat riktad tillsynsvägledning med syftet att den resurs som massor utgör ska kunna nyttjas på ett hållbart och ändamålsenligt sätt. Vi vill ge stöd i ärenden som rör masshantering, särskilt i bedömningar av om och

när massor är avfall eller inte, så att riskbedömningar genomförs som klargör vilka massor som är lämpliga till vad och på vilken plats. En del i detta arbete är revideringen av Naturvårdsverkets handbok (2010:1) om återvinning av avfall för anläggningsändamål, som utgör en viktig del i vår vägledning på området.

HANDLINGSPLANEN FULL KOLL PÅ VÅRA VATTEN

Full koll på våra vatten är en myndighetsgemensam handlingsplan som syftar till att utveckla en övervakning som uppfyller kraven inom vattenförvaltningen. Deltagande myndigheter i arbetet är Havs- och vattenmyndigheten (HaV), Naturvårdsverket, Vattenmyndigheterna, Sveriges geologiska undersökning (SGU) samt representanter från länsstyrelserna. Naturvårdsverket driver aktivt flera av momenten inom handlingsplanen. Samverkansstrukturen inom Full koll på våra vatten samlar kraft genom förbättrad ansvarsfördelning mellan myndigheterna och har utvecklats till ett smidigt samarbete för att utveckla övervakningen. Detta arbete har gett synergieffekter med närliggande uppdrag och verksamheter, såsom åtgärdsprogram för vatten, regeringsuppdrag för förorenade sediment (RUFs) och de vattenrelaterade datavårdskapen. Arbetet har vidare lett fram till förslag till regeringen om ytterligare utredningar gällande sammanhållen förvaltning av miljödata samt långsiktig finansiering av övervakningen i FU23, under temaområde Vatten i landskapet.

Efterbehandling av förorenade områden

Ett stabilt anslag är en förutsättning för ett långsiktigt arbete med efterbehandling som också inkluderar den riskökning som klimatförändringarna innebär. Här ser vi ett ökat behov av finansiering till åtgärder i takt med att konsekvenserna av klimatförändringarna blir allt tydligare. När förändringarna av det statliga finansieringsystemet som genomfördes under året har fått genomslag hos huvudmän och fastighetsägande företag, förväntas fler ansökningar om medel till stöd. Även om Naturvårdsverket tillsammans med länsstyrelserna samverkar om vägledning till berörda aktörer, ser vi fortsatt att de förändringar som genomförts i finansieringsystemet blir svåra att överbrygga på ett sådant sätt att takten i efterbehandlingsarbetet inte påverkas negativt under 2022 och eventuellt 2023. I tabell 16 framgår att antalet åtgärder som varit pågående under 2022 är fler än 2021, medan antalet avslutade åtgärder är nästan lika många för båda åren. Endast en åtgärd av förorenad mark inför bostadsbyggande har avslutats 2022. Att inte fler projekt avslutats beror på att pågående åtgärdsprojekt under 2020 och 2021 stoppats upp främst till följd av pandemin, vilket särskilt syns 2022. Omfördelningar av bidrag från tidigare år till 2022 på grund av att pågående projekt försenats medför också att fler projekt fortfarande pågår.

Naturvårdsverket har fortsatt att bevilja bidrag till utredningar för att bygga upp en bas för framtida efterbehandlingsåtgärder. Antalet pågående och slutförda utredningar har ökat med 88 stycken under 2022, se tabell 16. Det är fler än året innan och det är ett stort antal jämfört med hur det såg ut för några år sedan.

Tabell 16. 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.

	2020	2021	2022
Ap 1 Avhjälpandeåtgärder av föroreningssskador, omfattning på anslaget, tkr	721 218	908 718	898 568
Ap 1 Avhjälpandeåtgärder av föroreningssskador Fördelade medel, tkr	516 646	455 824	494 742
Varav fördelat till åtgärder, tkr	451 643	357 954	380 567
Totalt antal riskklassade objekt	26 461	27 139	27 335
Antal pågående och avslutade utredningar, (ackumulerat*)	1 039	1 101	1 189
Antal pågående åtgärder (inklusive sediment)	77	62	73
Antal avslutade åtgärder, (ackumulerat*)	152	(178**) 164	164
Antal pågående åtgärder av mark inför bostadsbyggande	12	5	6
Antal avslutade åtgärder inför bostadsbyggande, (ackumulerat*)	5	10	11

* De ackumulerade siffrorna gäller från när anslaget inrättades.

** Justering av antalet avslutade åtgärder under 2021 på grund av en felräkning där även projekt där slutredovisning från länsstyrelsen ännu inte inkommit till Naturvårdsverket räknades med som avslutade. Den felaktiga siffran är angiven inom parentes.

Av de 10 mnkr, som enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev kunde användas på *anslagspost 1 Sanering och efterbehandling av förorenade områden* till att genomföra uppdraget om Bättre kunskap för hantering av förorenade sediment, har 10 mnkr använts. På anslagspost 1 fick även bidrag ges till kommuner för att flytta fordonsvrak som skrotas, samt för myndighetens egna kostnader för hantering av bidraget. Under 2022 förbrukades 4,7 mnkr för flytt av 1 584 fordonsvrak.

Framgångsrika åtgärder som givit ny hållbar markanvändning

För att bidra till resurseffektivitet rörande markanvändning behöver vi efterbehandla och åtgärda redan ianspråktagen förorenad mark i syfte att bevara mark- och vattenområden med hög biologisk mångfald.

Området Storsjöstrand i Östersund är ett sådant exempel där åtgärder genomförts och som nu kan användas som bostadsområde med parkområde, restauranger och andra lokaler. Området bestod ursprungligen framför allt av utfylld mark från 1940–1950-talen, men utfyllnad har skett redan från 1870-talet då järnvägen byggdes och staden började expandera. Historisk verksamhet inom området har varit tillverkning, lagring och försäljning av stenkolstjära och koks, samt verksamhet som gett upphov till bensen- och oljeförorening. Andra verksamheter inom området har varit kalk- och trävaruupplag, samt SJ:s huvudverkstad. Påträffade föroreningar är polycykliska aromatiska kolväten (PAH), klorerade lösningsmedel, metaller och cyanid. Etapp två avslutades i år. Naturvårdsverket har beslutat om 9,6 mnkr till efterbehandlingsåtgärderna för denna etapp och kommunen har bekostat åtgärderna med 17,6 mnkr. Inom området för etapp 2 kommer nu 300 lägenheter att kunna uppföras. Åtgärden har bidragit till att tidigare grönområden och oexploaterad mark kunnat bevaras.

Ett annat statligt finansierat projekt är den före detta kemtvätten som funnits i centrala Kristianstad. Tvätteriet har funnits från början av 1900-talet till 1980-talet och använde det klorerade lösningsmedlet perkloretylen (PCE) som tvättmedel. Klorerade lösningsmedel är hälsoskadliga och misstänks även vara cancerframkallande. På grund av att verksamheten påbörjades innan det fanns kommunalt vatten och avlopp i området har avloppsvatten och möjligen även förbrukad PCE släppts ut i marken eller i brunnar i och invid fastigheten. Cirka 100 meter under fastigheten finns en av Skandinavien största grundvattenresurser, som dessutom används för dricksvattenuttag. Efterbehandlingen har utförts i två etapper. I den första utfördes en schaktsanering av förorenad jord ned till cirka 2,5 meter under markytan. I den andra etappen utfördes en termisk in situ-behandling av föroreningar på ett djup ned till cirka 20 meter under markytan genom 92 värmebrunnar som borrats ned till 22 meters djup. Kontroll av kvarvarande föroreningar fortsätter för att säkerställa att dessa bryts ner enligt plan. Totalt har Naturvårdsverket beviljat 58,4 mnkr för åtgärdsförberedelser och åtgärder. Kristianstads kommun har finansierat med totalt 316 tkr. Åtgärden har bidragit till att säkra dricks- och grundvattenkvaliteten för staden och för omgivande värdefulla naturområden.

Vägledning i statligt finansierat avhjälpandearbete

Den 8 mars 2022 trädde den nya förordningen (2022:98) om statligt stöd till åtgärder för efterbehandling av föroreningssskador i kraft. Den befintliga förordningen som reglerar hantering av bidrag, förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningssskador och statligt stöd för sådant avhjälpande, ändrades samtidigt. Den nya förordningen om statligt stöd innebar bland annat att myndigheternas roller förändrades i efterbehandlingsåtgärder där fastighetsägare anses vara ett fastighetsägande företag, jämfört med rollerna vid bidragsfinansierade åtgärder. Ändringarna innebar att Naturvårdsverket i början av året genomförde en omfattande revidering av vägledningsskildringen för den statliga finansieringen, Kvalitetsmanual för användning och hantering av statlig finansiering till avhjälpande av föroreningssskador (version 15). Bland annat lades ett nytt kapitel till om medel och stöd samt nya bilagor med mallar för länsstyrelsernas ansökan om statlig finansiering.

De nya förutsättningarna medförde att Naturvårdsverket och länsstyrelserna den 3 mars 2022 fick i uppdrag att utveckla samverkan och vägledning mellan berörda aktörer för att arbetet med efterbehandling vid både stöd och bidrag skulle fortsätta så smidigt som möjligt. Naturvårdsverket har därför, tillsammans med länsstyrelserna och i samråd med SGU, arbetat fram bedömningsstöd, checklistor och avtalsmallar med mera, samt gjort kommunikationsinsatser. Stöddokument har tagits fram dels för länsstyrelsernas ansökan om medel till statligt stöd och ansökan om bidrag, dels för huvudmäns och fastighetsägares ansökan om statligt stöd och bidrag. Antalet ansökningar om medel till stöd har varit få under året, förmodligen för att de sökande varit osäkra på den nya hanteringen vid stöd och på hur bedömningen av vad som är ett fastighetsägande företag ska göras. I vissa fall har det fastighetsägande företaget inte varit villigt att delta i ansökan om stöd, vilket är en grundförutsättning för att medel ska kunna beviljas och efterbehandlingsåtgärder har av det skälet i sådana fall inte kunnat genomföras.

Naturvårdsverket har fått indikationer från länsstyrelserna om att ansökningar om statligt stöd förväntas komma in till dem och Naturvårdsverket under våren 2023.

Riktvärde för bly och uppdaterade gemensamma principer för åtgärdsarbete

Naturvårdsverket har gjort en översyn av underlagen för beräkning av generella riktvärden för bly samt uppdaterat riktvärdet. Vi har även uppdaterat vår generella vägledning om riktvärden och förtydligat hur riktvärden kan tillämpas. Vi har uppdaterat utgångspunkterna för avhjälpandeåtgärder som är vägledande principer att utgå från vid riskbedömning och utformning av åtgärder för avhjälpande vid förorenade områden. Dessa gemensamma principer ger tillsynsvägledning och vägledning för åtgärdsansvariga vid utformning och granskning av åtgärds mål och riskbedömning samt utredning och val av hållbara avhjälpandeåtgärder. Principerna beskriver på en övergripande nivå det resultat som avhjälpandeåtgärder bör uppnå för att skydda människors hälsa och miljö samt bidra till hållbar utveckling och miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Utgångspunkterna publicerades för första gången 2009, och har nu utvecklats och kompletterats med en tydligare beskrivning av den tänkta tillämpningen.

Förorenade sediment

Sediment är en viktig del i det akvatiska ekosystemet eftersom det utgör habitat för bottenlevande växter och djur. En god sedimenthälsa, det vill säga sediment utan höga halter av miljögifter och med god biologisk aktivitet, bidrar till flera viktiga ekosystemtjänster och säkrar nuvarande och framtida tillgång till rent vatten och andra livsmedel. Inom ramen för regeringsuppdraget förorenade sediment har Naturvårdsverket i samverkan med andra myndigheter genomfört en rad insatser, som bidrar till att finna nya vägar för att åtgärda förorenade sediment och därigenom bidra till att framöver reducera riskerna med miljögifter i sediment. För att främja samverkan och kunskapsutbyte mellan olika aktörer som arbetar med förorenade sediment har en kunskapsplattform byggts upp. I början av året publicerades webbplatsen www.renasediment.se, där information om hantering av förorenade sediment finns samlad. Ett branschforum och användarråd har även startats för att öka möjligheterna till interaktion och kunskapsutbyte inom branschen.

Att hantera förorenade sediment är ofta både resurskrävande och kostsamt. Det finns därför ett stort behov av att testa nya och mer effektiva metoder för hanteringen. Regeringsuppdraget har genom en utlysning finansierat fyra olika pilotprojekt. Projekten har varit viktiga i kunskapsuppbyggnaden av alternativa åtgärds metoder och för hanteringen av muddermassor.

Fältundersökningar har genomförts i ett sjuttiototal vattenområden runt om i landet. Undersökningarna har bidragit till ökad kunskap om hur olika källor påverkar förorenings situationen i olika typer av vattenområden och utgör en grund för både källspårning och riskklassning inför fortsatta utredningar och eventuella avhjälpandeåtgärder. För att underlätta länsstyrelsernas arbete med systematisk inventering och prioritering av de källor som kan påverka förorenings situationen i sediment samt att identifiera förorenade sedimentområden har metodik anpassad för sediment tagits fram. Stöd har även tagits fram för hur övergripande åtgärds mål kan formuleras, hur en problembeskrivning och konceptuell modell kan sättas upp samt hur bedömningar av risk för spridning och biologiska effekter kan göras. En första vägledning om avhjälpandeåtgärder inom förorenade sediment har tagits fram. Utöver detta har arbetet med att ta fram en tillsynsvägledning på Naturvårds-

verkets webbplats påbörjats, i syfte att underlätta och förbättra hanteringen av ärenden som avser förorenade sedimentområden. Tillsammans med länsstyrelserna har vi också tagit fram en vägledning om ansvarsutredningar för förorenade sediment.

Hållbar avloppsvattenhantering och dagvatten

Bidrag till minskad spridning av föroreningar via dagvatten

Naturvårdsverket har fördelat bidrag dels till åtgärder som minskar spridning av mikroplaster och andra föroreningar via dagvatten, dels till investering i implementering av avancerad rening för avskiljning av läkemedelsrester vid avloppsreningsverk, se tabell 17. Under året fördelades medel till 14 projekt som på olika sätt minskar spridning av mikroplaster och andra föroreningar via dagvatten. Totalt beviljades bidrag om 53 mnkr till dagvattenprojekt, att betalas ut under åren 2022–2023. Effekterna av genomförda dagvattenåtgärder varierar från direkta effekter vid installation av exempelvis brunnsfilter, till effekter på lång sikt till exempel vid anläggande av dagvattendamm.

Tabell 17. Fördelning av bidrag för minskad spridning av föroreningar via dagvatten samt för rening av läkemedelsrester 2022, tkr.

Typ	Antal	Beviljade bidrag
Läkemedelsrening, förstudier	12	26 155
Läkemedelsrening, totalt	12	26 155
Dagvatten, förstudier	2	412
Dagvatten, åtgärd/investering	12	52 557
Dagvatten, totalt	14	52 969

Läkemedel i miljön – bidrag till avancerad rening av läkemedelsrester

Under året beviljades totalt 26 mnkr för avancerad rening av läkemedelsrester, för utbetalning 2022–2023. På grund av närhet till satsningens slut var 2022 års utlysning endast öppen för förstudier med syfte att generera beslutsunderlag till eventuella investeringar i fullskaleprojekt, se beviljade projekt i tabell 18. Förstudieprojekten innebär att flera nya anläggningar kommer att byggas på sikt, vilket är en viktig del för den fortsatta utvecklingen av både teknik och kunskap. Exempel på aktiviteter i förstudierna kan vara behovsutredningar, teknikjämförelser och framtagande av ekonomiska underlag för att avgöra drifts- och investeringskostnader. Sammantaget bidrar både investerings- och förstudieprojekt till att kartlägga var i Sverige avancerad rening gör mest nytta med avseende på miljöeffekter i recipienten – kunskap som bland annat är central för Sveriges efterlevnad av ramdirektivet för vatten och de gränsvärden som finns för särskilt farliga ämnen, inklusive antibiotika. Att de bidrag som beviljats för förstudier och investeringsåtgärder (anslag 1:11 *Åtgärder för havs- och vattenmiljö*) är värdefulla vittnar den positiva respons Naturvårdsverket får från bidragsmottagare ute i landet. Utöver att resultat uppnås har stödet bidragit till att nya samverkansformer kring avloppsfrågor skapats ute i kommunerna.

Tabell 18. Fördelning av bidrag för rening av läkemedelsrester 2022, tkr.

Beviljade förstudier	tkr
Vatten & Miljö i Väst AB	5 176
Käppalaförbundet	1 894
Vatten & Avfall Malung-Sälen	5 935
Mariestads kommun	560
Uddevalla Vatten AB	1 763
Ulricehamns Energi AB	656
Roslagsvatten AB	2 056
VA SYD	1 976
Österlen VA AB	540
Nässjö Affärsverk AB	617
Mittskåne Vatten	900
Kungsbacka kommun	4 082

Naturvårdsverket har även givit fortsatt stöd om 450 tkr för en fortsättning av beställargruppen för avancerad rening som ger ett betydande mervärde till satsningen på läkemedelsrening genom dess stöd vid upphandling.

Vägledning för hållbar dagvattenhantering

Naturvårdsverket har enligt uppdrag från regeringen 2021, tagit fram en nationell vägledning om hållbar dagvattenhantering. Vägledningen syftar till att stötta kommuner och andra aktörer i arbetet med att nå två etappmål om dagvatten. Under 2022 har arbetsgrupp och styrgrupp, bestående av representanter från Naturvårdsverket och Boverket, genomfört regelbundna möten. I samverkan med berörda myndigheter och i utvalda delar även med Svenskt Vatten har första delen av vägledningen arbetats fram och publicerats på naturvardsverket.se. En andra workshop har hållits, där dialog om vägledningen förts med kommuner i landet. Återkoppling från deltagande kommuner säger att vägledningen underlättar det lokala dagvattenarbetet. Andra och sista delen av vägledningen inom regeringsuppdraget planeras att publiceras på webben vid årsskiftet 2022/2023.

Avfall och cirkulär ekonomi

Uppföljning av stärkt arbete med cirkulär ekonomi

Naturvårdsverket har under året bidragit till att Sverige framfört välgrundade och utförliga ståndpunkter i pågående lagstiftningsarbete inom EU:s gröna giv, bland annat i förslagen till förordningarna ekodesign för hållbara produkter, stärkt konsumentmakt, förpackningsförordningen samt batteriförordningen. Dessa lagstiftningar spelar en viktig roll för en välfungerande inre EU-marknad och effektiva hållbarhetskrav. En viktig komponent vid framtagandet av svenska ståndpunkter är uppbyggnad av kunskap om hur näringslivets aktörer påverkas av ett lagförslag. Kunskapen om aktörernas förutsättningar har fördjupats som en effekt av att Naturvårdsverket har genomfört Textildialogen, drivit Samverkansgruppen för resurseffektivitet och produktpolicy, och samverkat med Delegationen för cirkulär ekonomi. Flera nya organisationer har anslutit sig till dessa samverkansgrupper under året. Det har bland annat resulterat i att myndigheten kunnat leverera välunderbyggda underlag till Regeringskansliet i de lagstiftningsprocesser som pågått.

Samverkan har även bidragit till höjd kunskap om kommande lagstiftning inom näringslivet, vilket resulterat i en bättre beredskap för framtida krav, vilket i sin tur kan ge svenska företag ett försprång vid implementering och ökad konkurrenskraft.

Naturvårdsverket har byggt upp ökad kunskap om flera miljöpåverkande materialflöden, såsom metaller, batterier, plast, jord- och bergmassor. I regeringsuppdraget om att öka möjligheterna till hållbar utvinning och återvinning av mineral och metall från sekundära resurser har en kartläggning av flödet av ett antal metaller från EU:s kritiska lista gjorts. Flödena av kobolt, platina, neodym och indium har kartlagts och en analys av flödena visar att statistiken är bristfällig och metallflödena därför svåra att beräkna och följa. Vårt arbete har även stärkt kunskapen om materialströmmar ur ett livscykelperspektiv genom den myndighets-samverkan som skedde inom regeringsuppdraget om att utveckla samverkan för Sveriges delar av en hållbar batterivärdekedja. I redovisningen lämnades flera förslag som på sikt förväntas bidra till en mer hållbar och cirkulär batterivärdekedja. Uppdraget förväntas även leda till stärkt myndighetssamverkan inom detta område.

Naturvårdsverket är marknadskontrollmyndighet och utövar marknadskontroll enligt förordning (EU) 2019/1020 om EU-bestämmelserna för förpackningar och förpackningsavfall inklusive engångsplast, batterier och ackumulatörer samt avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE). Naturvårdsverket deltar i Marknadskontrollrådet, där samtliga marknadskontrollmyndigheter är representerade och där Swedac är samordningskontor. Vi har bland annat haft inspel till den gemensamma marknadskontrollplanen som Swedac rapporterar vidare till kommissionen enligt bestämmelser i förordning (EU) 2019/1020 och som ska rapporteras till kommissionen vart fjärde år.

Den internationella samverkan som Naturvårdsverket varit involverat i inom One Planet Network har ökat vår kunskap om möjligheterna att använda beteendepsikter för att minska marin nedskräpning i form av engångsplast, bland annat genom utvecklingen av en metod för offentlig-privat samverkan för att ställa om från engångsmuggar till flergångsalternativ på caféer och restauranger. Ett viktigt resultat av arbetet är att vi har enats om innehållet i en FN-strategi 2023–2030 för global samverkan för hållbar konsumtion och produktion. Fokus har legat på konkreta åtgärder i prioriterade värdekedjor, såsom livsmedel, bygg, textil, och samlade insatser för att stärka hållbar efterfrågan genom hållbar offentlig och privat konsumtion och livsstil.

Jämställdhet har i de internationella sammanhangen beaktats, bland annat i utbildningsinsatser genom att säkerställa att såväl flickor som pojkar har möjlighet att få ta del av dessa.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR IMPLEMENTERING AV ENGÅNGSPLAST-DIREKTIVET OCH NYA OCH REVIDERADE PRODUCENTANSVAR

Den 1 januari 2023 träder förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar (förpackningsförordningen) i kraft, vissa av bestämmelserna dock senare. Den nya förordningen innehåller bestämmelser som syftar till att genomföra de så kallade minimikraven för utökad producentansvar i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv (avfallsdirektivet). Den nya förordningen innebär att producenten ska ha det ekonomiska ansvaret för att finansiera insamling och omhändertagande av förpackningsavfallet. Ansvarsfördelning och roller förändras för kommuner och producenter och i förlängningen även för Naturvårdsverket.

En del av minimikraven avser differentiering av den ersättning som producentansvarsorganisationer (PRO:er) tar ut av de producenter som anslutit sig till organisationen. Differentierad ersättning är ett ekonomiskt styrmedel som kan användas för att stimulera mer hållbara produktions- och konsumtionsmönster och därigenom bidra till utvecklingen av en cirkulär ekonomi. Naturvårdsverket har arbetat fram förslag på föreskrift om differentierad ersättning med avseende på materialåtervinningsbarhet som PRO:er ska tillämpa. Föreskrifterna avses att träda i kraft 2023, och att tillämpas med start 2024.

Naturvårdsverket har arbetat med att utveckla en e-tjänst samt en lösning för större användare med ett inrapporteringsystem (ett så kallat applikationsprogrammeringsgränssnitt, API) inklusive processer som behövs för att uppfylla de nya bestämmelserna i förpackningsförordningen, såsom anmälan om marknadsdrivna system för insamling av förpackningsavfall för återvinning respektive återanvändning. Effekten har lett till att producenter och PRO:er kan anmäla sig som producenter och rapportera in mängder satta på marknaden av följande kategorier: plast, plastpåsar, glas, metall, trä, papper och kartong. I år har de cirka 13 000 producenter som anmält sig, rapporterat och betalat avgifter enligt gällande lagstiftning. Utvecklingen har också gjort att handläggare på Naturvårdsverket kan skicka mer korrekta rapporter till EU om utsläppta och insamlade mängder av förpackningsmaterial.

Myndigheten ska kvartalsvis fördela ersättning till kommunerna för fastighetsnära förpackningsinsamling från och med 2024. I samband med det ska också avgifter tas ut från PRO:er för att finansiera insamlingen. Arbetet med utveckling av de processer och it-lösningar som behövs för att hantera detta har inletts under året. I utvecklingsarbetet har vi tagit in synpunkter och inspel från Kammarkollegiet och andra berörda aktörer. Naturvårdsverket har också arbetat fram förslag till en föreskrift om hur ersättningen till kommunerna ska beräknas.

TILLSYN AV ENGÅNGSPLASTPRODUCENTER OCH FÖRPACKNINGSPRODUCENTER

Under våren 2022 har Naturvårdsverket fattat beslut om cirka 600 miljösanktionsavgifter för de producenter som inte rapporterat uppgifter om förpackningsmängder till oss i tid. Vi har även under året initierat ett tillsynsprojekt för att identifiera producenter som inte alls eller inte fullt ut tar sitt producentansvar, så kallade friåkare, för träförpackningar och producenter av övrigt förpackningsmaterial som inte är vanligt förekommande.

Myndigheten ska från 1 januari 2023 ta över ansvaret från Jordbruksverket för godkännandeprövning och tillsyn av det nuvarande retursystemet för plastflaskor och metallburkar. Under hösten 2022 har vi arbetat med att bygga upp en organisation för att på ett effektivt sätt ta över detta ansvar.

Naturvårdsverket har av regeringen fått i uppdrag att löpande följa utvecklingen av förpackningsförordningen och dess tillämpning. För att det ska vara lätt att göra rätt har en vägledning till olika aktörer tagits fram som stöd för hur bestämmelser i bland annat förpackningsförordningen bör tolkas.

STRANDSTÄDNINGSUPPDRAGET

Naturvårdsverket har betalat ut drygt 19 mnkr i bidrag för strandstädning. Vi har beviljat cirka 20 mnkr i bidrag för strandstädning till 23 kommuner. Flertalet av dessa kommer att redovisa slutresultaten av sina projekt för 2022 under 2023. I de kommuner som hittills redovisat har sammanlagt 11,7 ton avfall städats upp. Personer som mestadels står långt från arbetsmarknaden och ungdomar har anställts för att städa och arbetskraften har uppgått till totalt 3,4 årsarbetskrafter. Av dessa var cirka 32 procent kvinnor och 68 procent män. Senast år 2025 ser Naturvårdsverket att fördelningen mellan kvinnor och män som får anställning hålls inom 40/60 procent.

Cirkulär plastanvändning utan läckage

Naturvårdsverkets arbete för att öka den cirkulära plastanvändningen tar avstamp i regeringsuppdraget Nationell plastsamordning. Inom ramen för uppdraget har vi arrangerat fem seminarier med olika inriktning och målgrupp som olika arrangörer finansierat. Exempel på dessa är ett faktaseminarium om biobaserad plast, en Forskningsresultatsdag och Plastbubbel – en temadag om plast. Naturvårdsverket finansierade fyra Smart take away-projekt som presenterades vid ett webinarium.

Nationell plastsamordning har utifrån efterfrågan deltagit i mer än 160 arrangemang som andra aktörer ordnat. Kopplat till samordningen finns flera arbetsgrupper, exempelvis Återanvändning av förpackningar, Cirkulär kommunplast, Internationella processer och Plast i världen, där dialog och samverkan har genererat flera samarbeten och projekt. I tabell 19 visas projekt som Naturvårdsverket finansierat, indelat i effektområden för en hållbar plastanvändning.

Tabell 19. 2022 års projekt för att stärka arbetet med att minska plast inklusive mikroplast i hav och natur.

Resurssmart användning	
Var behövs plasten?	Projektet ska belysa i vilka sammanhang som plast inte behövs, antingen att produkten inte behövs eller att plast kan bytas ut mot andra material. Resultaten används som underlag t.ex. i regeringsuppdraget Rätt plast på rätt plats.
Miljöbedömning av material och system för återanvändbara muggar och matlådor	Miljöpåverkan från olika material och system för återanvändbara muggar och matlådor undersöks. Resultatet används som underlag till vägledning kopplad till kravet att tillhandahålla återanvändbara muggar och matlådor.
Europeiska plastpakten	Sverige är medlem i pakten, vars syfte är att minska onödig användning och öka återanvändningen av förpackningar och andra engångsplastprodukter.
Kraftigt ökad och högkvalitativ materialåtervinning	
SMED	SMED har genomfört en studie med syfte att ta fram underlag om hur innehåll av särskilt farliga ämnen i plast inom vägfordonssektorn påverkar möjligheterna till en ökad materialåtervinning.
Minskat läckage av plast till naturen	
SMHI	Bidraget till SMHI har lett till ökad kunskap om plastspridning, då SMHI genomfört en litteraturstudie av olika mikroplastundersökningar och kartlagt vilka sötvattenprocesser som påverkar mikroplaster. Uppdraget fortsätter under 2023.
Håll Sverige Rent	Kommunikationsprojekt; Håll Sverige Rent-dagen, Kusträddarna vars syfte är att synliggöra problemet med plast i havet, Skräpplockardagarna som riktar sig till barn och vuxna i skolans värld. Totalt engagerades över en miljon människor.

Resurssmart användning	
Väg- och transportforskningsinstitutet	Projekt som ska undersöka i vilken mån gatustädning kan bidra till att minska förekomsten av mikroplaster i vägmiljön. Resultaten ska bidra till att utrustning och strategier för gatustädning anpassas utifrån förekomst och spridning av mikroplaster.
Väg- och transportforskningsinstitutet	Projekt som ska undersöka hur vinterdriftens hantering av snö från snöfall till bortsmältning påverkar spridningen av mikroplasterna för att få ett bättre underlag för hantering av urban snö. Resultaten ska bidra till att förbättra hanteringen av urban snö och urbant smältvatten utifrån förekomst och spridning av mikroplaster.
Beställargruppen Konstgräs (BeKoGr)	Koordinering av beställargruppen för att minimera miljöpåverkan och skapa resurseffektiva konstgrässystem. Resultaten kan användas för att öka kunskapen och driva på utvecklingen gällande konstgräsplaner och deras miljöpåverkan.
Beställargruppen Konstgräs (BeKoGr)	Sammanställning av kunskapsläget kring konstgräs.
RISE	Uppströms rening hos industritvätterier med avsikt att minimera utsläpp av mikroplaster samt effekter hos VA-verket. Resultaten kommer att användas för framtagning av ett första underlag till vägledning för samarbete mellan tvätteribranschen och VA-verken samt att sprida kunskap om effekter av uppströms rening.
SMED (IVL och SMHI)	Projekt som utvecklar förslag till hur indikatoruppföljningen för mikroplastspridning ska genomföras så att en uppskattning av totalt läckage av mikroplast i Sverige kan genomföras i praktiken.
Svenska ridsportförbundet	Projektet syftar till att öka kunskapen om förekomst och spridning av plastmaterial i och från ridbanor, nedbrytning av fibermaterial över tid och förekomst av toxiska ämnen i ridbaneunderlag.
Ramböll	Projekt som ska ta fram en första uppskattning av geotextil som en källa till mikroplast i Sverige. Resultaten används som underlag i regeringsuppdraget Rätt plast på rätt plats.
Övergripande	
Svenska institutet för standarder	En europeisk nomenklaturstandard för att skapa samsyn kring termer inom området plast och dess miljöaspekter i Europa har tagits fram. SIS arbetar för att Sverige leder utvecklingen av ISO-standarder inom området plaståtervinning, och är en aktiv och stark aktör i det internationella arbetet med omställningen till ett cirkulärt samhälle och en hållbar plastanvändning.
SMED	Projekt som fördjupat ett antal metodutvecklingsförslag med syfte att på sikt ta fram bättre statistik över plastflöden. Resultatet blir underlag till regeringsuppdraget Rätt plats på rätt plats.

Dialog och samverkan i det gemensamma internationella arbetet med hållbar plastanvändning har bland annat förts med Plastikviden (Danmark), SYKE och Finlands miljödepartement, European Plastics Pact, Circular Plastics Alliance, Sea Circular, IG plastics, OECD samt flera internationella standardiseringsprojekt som hålls samman av Svenska institutet för standarder, där bland annat en EU-gemensam nomenklaturstandard för plast färdigställts. Naturvårdsverket ingår numera i SweNanoSafes myndighetsråd, som är ett forum för dialog samt ett led i samråd om vilka insatser och aktiviteter som på bästa sätt sprider kunskap och stödjer myndigheterna i frågor som rör nanosäkerhet, däribland för nanoplast. Fem regeringsuppdrag på plastområdet har påbörjats under 2022. Naturvårdsverket bistår även Regeringskansliet i förhandlingarna för att få till stånd ett globalt avtal mot plastföroreningar.

Avfallsstatistik

Under 2022 (jan–nov) har cirka 28 000 verksamhetsutövare lämnat drygt 4 miljoner rapporter (cirka 3,7 miljoner via API och 400 000 via e-tjänsten) om farligt avfall till avfallsregistret. Sedan registret upprättades har därmed över 7 miljoner rapporter lämnats av mer än 38 000 verksamheter. Naturvårdsverket har påbörjat utveckling av verktyg för att analysera, kvalitetssäkra och producera statistik från den data som finns i avfallsregistret. Vi har även utvärderat vilka åtgärder som kan genomföras för att förenkla för verksamhetsutövaren att lämna korrekta uppgifter. Bland annat har ett arbete med att utveckla en ny e-tjänst för verksamhetsutövare påbörjats. Detta ska öka automatisering och därmed minska den interna arbetsbördan. Vi har också påbörjat utvecklingen av eget utfärdande av klientcertifikat för att öka säkerheten och förbättra hanteringen. Data från Avfallsregistret har också lämnats till SCB/SMED för vidare hantering och återrapportering till EU samt till flera tillsynsmyndigheter.

Förbättringsåtgärderna har kostat cirka fyra mnkr. Vidareutvecklingen inom it-stödet har bidragit till effektivisering inom verksamheten och underlättat för externa användare. Driftskostnaderna och applikationskostnaderna för kommande år kommer inte heller att minska eftersom vi dels planerar ett byte av plattform, dels att ta in en funktion för hantering av klientcertifikat i förvaltningen.

Naturvårdsverket har kompletterat tidigare vägledning på vår webbplats med ett särskilt stöd till avfallsproducenter, transportörer, och insamlare. Som en led i arbetet med att åstadkomma ett ändamålsenligt sammanhållet digitalt system för statistik och spårbarhet inom avfallsområdet har vi utvecklat det digitala systemet för uppgifter om producentansvar. Systemet har utvidgats till att omfatta fler producentansvar, så att aktörer med fler producentansvar kan lämna uppgifter på ett och samma ställe. Utvecklingen har också inneburit att handläggare på myndigheten kan skicka mer korrekta rapporter till EU angående utsläppta och insamlade mängder av förpackningsmaterial.

Naturvårdsverket har också effektiviserat datahanteringen av de uppgifter om avfall som inkommer via företagens miljörapporter i enlighet med vad vi åtagit oss i redovisningen av regeringsuppdraget Förbättrad avfallsstatistik.

GRÄNSÖVERSKRIDANDE AVFALLSTRANSPORTER

Totalt har Naturvårdsverket fått in 919 ärenden om tillstånd för gränsöverskridande transporter av avfall (GRÖT) 2022, vilket är en liten minskning jämfört med 2021, då antalet inkomna ärenden var 931. Av dessa var 536 importärenden, 241 exportärenden och 142 transitärenden. Kraven på en skyndsam process för handläggning och beslut är hög enligt avfallstransportförordningen. Naturvårdsverket har under flera år haft svårt att klara de lagstadgade tidsfristerna. Efter rekryteringsinsatsning under 2021 uppfylldes kraven för det mesta, fram till senhösten 2022. Till följd av datainträng på Naturvårdsverket kunde inte tidsfristerna hållas under årets sista månader. Sedan mitten av januari 2023 har resurser omfördelats för att komma i fas med handläggningen.

Tabell 20. Volym och kostnad, gränsöverskridande transporter.

	2020	2021	2022
Antal beslut om gränsöverskridande transporter och avfall (GRÖT)	818	833	804
Hanteringskostnad, totalt tkr	6 772	7 231	6 999
Hanteringskostnad per beslut, kr	8 279	8 681	8 705

Hanteringskostnaden avser Naturvårdsverkets kostnader för handläggning av tillstånd för gränsöverskridande transporter.

Naturvårdsverket har handlagt 76 ärenden gällande olagliga transporter av avfall. Ärendena fördelar sig mellan transporter som stoppats i Sverige av länsstyrelsen, transporter på väg genom eller in till Sverige respektive sådana som upptäckts av myndigheter utomlands.

En ny e-tjänst har utvecklats i vilken anmälan om gränsöverskridande avfalls-transport ska kunna registreras, där den första fasen går i drift i början av 2023. Även registrering gällande uppgifter om de specifika transporterna på en godkänd anmälan kommer att kunna göras i e-tjänsten.

Naturvårdsverket har fungerat som stöd till Miljödepartementet irådsförhandlingarna om en ny avfallstransportförordning (förordning 1013/2006). Akten kommer att vara en av Sveriges prioriterade akter under det svenska ordförandeskapet första halvåret 2023, vilket även inneburit förberedande och planerande insatser under 2022.

AVFALLSBROTTSLIGHET

Tillsammans med länsstyrelserna påbörjade Naturvårdsverket en tillsynsvägledningsinsats för att underlätta för kommunala tillsynsmyndigheter att bedriva tillsyn mot illegala avfallsverksamheter och nationella avfallstransporter. Insatsen kommer att utmynna i ett handläggarstöd och en seminarierie på olika platser i landet under 2023. Seminarierien har två syften: att kommunicera vägledningarna och att hjälpa till att bygga upp samverkan mot avfallsbrott inom respektive region.

I mars i år lämnade vi tillsammans med nio andra myndigheter in vår redovisning av regeringsuppdraget Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet. I redovisningen föreslogs bland annat fyra författningsändringar och åtta nya uppdrag för att utreda ytterligare regeländringar och förenklingar för tillsynen på området. Myndigheterna gjorde också ett antal åtaganden, bland annat att delta i att utveckla en nationell samverkan mot avfallsbrott. Arbetet pågår i regeringens fortsatta myndighetsgemensamma satsning mot avfallsbrottslighet, där en första delredovisning förbereds till mars 2023. Naturvårdsverket genomförde i november ett första samverkansmöte för att utveckla det nationella arbetet mot avfallsbrott. På mötet deltog Naturvårdsverket, länsstyrelserna, Kustbevakningen, Tullverket, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Sveriges kommuner och regioner, Polisen, Åklagarmyndigheten, Kronofogden, Brottsförebyggande rådet samt representanter från miljörettsutredningen.

Naturvårdsverket har publicerat nya föreskrifter om transport av avfall (NFS 2022:2). I samband med att de nya föreskrifterna började gälla, har Naturvårdsverket även publicerat en vägledning om de krav som gäller vid avfallstransporter inom Sverige.

LIVSMEDELSSTRATEGIN

Naturvårdsverket har bidragit till att det nu finns ett förslag till samverkansprojekt för ett hållbart livsmedelssystem inom Miljömålsrådet. Livsmedelsverket föreslås ta drivansvar för två projekt som syftar till att övervinna hinder i samhället för att nå de målbilder som myndigheterna gemensamt beslutade om i mars 2022.

Från och med referensår 2020 ska alla medlemsstater årligen rapportera uppkommen mängd livsmedelsavfall fördelat på led i livsmedelskedjan. Naturvårdsverket har fått medel från EU (HADEA European Health and Digital Executive Agency) för att utveckla metoder för att förbättra Sveriges livsmedelsavfallsstatik. EU-rapporteringen ska framöver ske utifrån uppkommen mängd livsmedelsavfall, fördelat på livsmedelskedjans olika led. De utvecklingsområden som Naturvårdsverket, tillsammans med SMED, avser att fokusera på under 2023 är dels datainsamling för mer information om restflöden från livsmedelsindustrin, dels dataluckor avseende det livsmedelsavfall som uppkommer i grossistledet och inom e-handeln.

Hållbar planering och god bebyggd miljö

Landsbygdspolitiken

Naturvårdsverket bidrar till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken i första hand genom insatser inom fem områden: naturmiljö, areella näringar, hållbart samhälle, friluftsliv och besöksnäring samt klimat och energiförsörjning. En viktig kanal för att nå den regionala nivån är RUS, länsstyrelsens samverkansorgan inom miljömålssystemet, som Naturvårdsverket har en nära samverkan och dialog med. Inom området hållbar landsbygdsutveckling med fokus på miljömålen togs under året problemanalyser fram i samverkan med Tillväxtverket och länsstyrelserna, detta som en del av den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålen. Ett exempel på insats under året, av betydelse för hållbar regional utveckling i hela landet, är de bidrag om drygt 200 mnkr som Naturvårdsverket beviljat inom våtmarkssatsningen och LONA, se vidare kapitel 7. Ytterligare ett exempel är en vägledning om grönplanering för en hållbar mark- och vattenanvändning, se avsnittet nedan. När det gäller de areella näringarna bidrar nya föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur (NFS 2022:4) till ett mer flexibelt och resurseffektivt system för rovdjursförvaltning, se även kapitel 7. I klimat- och energiförsörjningsfrågor bidrar Naturvårdsverket bland annat genom att samverka med andra myndigheter och även med regioner inom regionalfondsprogrammen 2021–2027 (se kapitel 8).

Vägledning inom kommunal grönplanering

Naturvårdsverket och Boverket lanserade den nya vägledningen om grönplanering under Mål 11-veckan, som Rådet för hållbara städer arrangerade i slutet av januari 2022. Grönplanering är en viktig del i arbetet med hållbar mark- och vattenanvändning samt för att kunna integrera ekosystemtjänster och grön infrastruktur i planering, byggande och förvaltning av samhälle och landskap. I samband med lanseringen bjöd Naturvårdsverket och Boverket, med medverkan av några kommuner, under våren 2022 in till tre inspirationseminarier med temat grönplanering och grönplaner. Seminarierna vände sig till kommuner och konsulter

som arbetar med uppdrag inom park, miljö, naturvård, stadsbyggnad, kulturmiljö, friluftsliv och strategisk planering. Intresset för seminarierna har varit stort med mellan 250 och 400 deltagare per seminarium. Många mindre kommuner deltog.

Under året påbörjades också en fördjupning av vägledningen kring kartläggningar tillsammans med länsstyrelserna och andra myndigheter. Syftet är att beskriva användbara kartläggningsmetoder för att underlätta framtagandet av kartsnitt som visar de värden, ekosystemtjänster, som kommunens mark- och vattenområden kan bidra med. De digitala underlagen ska kunna användas inom strategisk planering och översiktsplaner, men också vara användbart i samband med detaljplanering och analyser.

Nationell samordning av omgivningsbuller

Den nationella bullersamordningen fick en nystart 2021 och under 2022 har gemensamma prioriteringar av arbetsområden gjorts och arbete påbörjats. Ett exempel är arbetet med förändringar inom miljöövervakningen, där samordningen bidragit till revisionen av delprogrammet för buller inom den hälsorelaterade miljöövervakningen. En särskild aktivitet under året var en inspirationsdag om goda ljudmiljöer som arrangerades under hösten, där ett stort antal föreläsare medverkade och omkring 80 deltagare från kommuner, konsultföretag, myndigheter deltog. Arrangemanget filmades och finns tillgängligt för intresserade att se i efterhand. Parallellt med arbetet inom samordningen har det myndighetsgemensamt finansierade Kunskapscentrum för buller fortsatt sitt arbete med utveckling av beräkningsmetoder för buller i nära dialog med representanter från bullersamordningen.

Insatser för att integrera klimatanpassning

Naturvårdsverkets klimatanpassningsarbete bygger på ett antal grundläggande principer, varav integrering av anpassningsåtgärder i myndighetens strategier och vägledningar är en. Naturvårdsverket har arbetat för att integrera frågan i ett flertal olika strategier och vägledningar, till exempel i den nya viltstrategin, i vägledningen om kommunal grönplanering och i vägledningen om hållbar dagvattenhantering, som alla har lyft fram klimat som en viktig parameter. Inom området har vi också medverkat i kunskapssammanställningar, till exempel en broschyr där frågorna grön infrastruktur, grönplanering och naturbaserade lösningar vävs samman.

Naturvårdsverket har deltagit i och delfinansierat ett projekt tillsammans med fyra länsstyrelser för att testa en pilotstudie för genomförande av klimat- och sårbarhetsanalys för fyra olika naturreservat. Naturvårdsverket har kommunicerat våtmarkers samlade klimatnytta genom ett webinarium och riktade kommunikationsinsatser i form av filmer och broschyrer. Inom LONA Våtmark har ett urvalskriterium för klimatanpassning tillkommit och Naturvårdsverket har beviljat cirka 305 våtmarkssatser under en femårsperiod med fokus just på klimatanpassningsnyttor.

Informationssatsning för naturbaserade lösningar

Naturvårdsverket har fortsatt att arbeta med att kommunicera och därmed öka kunskapen om naturbaserade lösningar. Vi har tagit många chanser att vara med på andras seminarier och nätverksmöten för att prata om vägledningen, och har även utvecklat ett workshopkoncept med goda resultat. Vägledningen är också översatt

till engelska, framför allt tänkt att använda i det bilaterala arbetet, men även i andra internationella sammanhang. Årets kundundersökning, som inkluderade frågor om vägledningen för Naturbaserade lösningar, visar att 77 procent haft nytta av vägledningen samt att 90 procent av dem som tagit del av vägledningen säger att de fått ökad kunskap genom den.

I det nordiska samarbetet bidrar vi aktivt i visionsprojektet om naturbaserade lösningar som fortgår till 2024. En första sammanställning av vad som pågår i de nordiska länderna kring naturbaserade lösningar är publicerad och ett antal pilotprojekt har startats i varje nordiskt land. Dessutom har vi i projektet utvecklat en nordisk hub med goda exempel i samverkan med EU:s plattform Network Nature. Naturvårdsverket har också genomfört en utlysning om naturbaserade lösningar öppen för biosfärområden, som resulterat i ett pågående arbete i biosfärområdet Vänerskärsgården med Kinnekulle.

Rådet för hållbara städer

Naturvårdsverket ingår som en av 14 medlemmar i regeringens Råd för hållbara städer. I mars 2022 fick rådet ett förlängt och ändrat uppdrag till år 2030. I februari 2022 lämnade rådet sin årliga rapportering till Regeringskansliet. Under året har den gemensamma webbplatsen uppdaterats med information om nya kunskapsstöd, metoder och finansieringsmöjligheter, detta i syfte att underlätta för kommuner och andra aktörer att hitta aktuellt material inom hållbar stadsutveckling.

10. Avgiftsfinansierad verksamhet och investeringsbudget

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras

Tabell 21. Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras, tkr.

Verksamhet 2022	+/- tom 2020	+/- 2021	Budget Intäkter 2022	Utfall Intäkter 2022	Budget Kostnader 2022	Utfall Kostnader 2022	Budget +/- 2022	Utfall +/- 2022	Ack. utgående +/- 2022
Uppdragsverksamhet									
Kväveoxidavgiften (NOx)	0	0	9 100	8 619	9 100	8 619	0	0	0
EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)	67	48	110	108	110	123	0	-15	100
Kadmiumfonden	0	0	650	595	650	595	0	0	0
Summa	67	48	9 860	9 322	9 860	9 337	0	-15	100
Tjänsteexport									
Utvecklings-samarbete m.m.	0	0	6 000	3 399	6 000	3 399	0	0	0
Summa	0	0	6 000	3 399	6 000	3 399	0	0	0
Offentligrättslig verksamhet									
Jägarregister jaktkort	0	0	5 800	6 979	5 800	6 979	0	0	0
Jägarregister jägarexamen	539	1 133	9 100	8 495	10 500	9 167	-1 400	-672	1 000
Summa	539	1 133	14 900	15 474	16 300	16 146	-1 400	-672	1 000
Summa intäkter som disponeras	606	1 181	30 760	28 195	32 160	28 882	-1 400	-687	1 100

Naturvårdsverkets avgiftsintäkt för administrationen av kväveoxidavgiften (NOx) uppgår till 8,6 mnkr, vilket är lägre än de 9,1 mnkr som budgeterats enligt regleringsbrevet för 2022. Skillnaden beror främst på att Naturvårdsverkets kostnader för administrationen blev lägre än förväntat.

Naturvårdsverkets intäkter för EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS) är stabil och i nivå med budgeten (110 tkr) i regleringsbrevet för 2022.

Utfallet för Kadmiumfonden uppgår till cirka 595 tkr vilket är ungefär i nivå med den budget för avgiften (650 tkr) som beräknats för 2022. Eftersom verksamheten i Kadmiumfonden avtar minskar även Naturvårdsverkets arbete med fonden och därmed även intäkterna.

Intäkterna för Naturvårdsverkets tjänsteexport, inom det internationella utvecklingssamarbetet har minskat 2022. De uppgick till 3,4 mnkr, vilket är betydligt lägre än budgeten i regleringsbrevet (6 mnkr). Intäkterna har minskat de senaste åren och den främsta anledningen är att finansieringsformen har ändrats för de nya uppdrag som Naturvårdsverket och Sida tecknat överenskommelser om under 2019–2022. De flesta av uppdragen finansieras idag genom bidrag.

Avgiftsintäkterna för jägarregistret uppgick till cirka 15,5 mnkr, vilket är drygt 0,6 mnkr mer än beräknat i budget i regleringsbrevet (14,9 mnkr). Avgiftsintäkten för jaktkort har ökat till följd av att motsvarande kostnader ökade. Intäkterna för jägarexamen har dock minskat till följd av att färre personer har tagit jägarexamen under 2022 än tidigare.

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras

Tabell 22. Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras, tkr.

Verksamhet 2022	Inkomst-titel	+/- tom 2020	+/- 2021	Budget Intäkter 2022	Utfall Intäkter 2022	Budget Kostnader 2022	Utfall Kostnader 2022	Budget +/- 2022	Utfall +/- 2022	Ack. +/- utgående 2022
Övriga ränteinkomster	2394	0	0	0	5	0	0	0	5	0
Avgifter enligt lagen om handel med utsläppsrätter	2714	0	0	0	650	0	0	0	650	0
Övrig offentlig-rättslig verksamhet	2552	0	777	9 000	8 113	9 000	6 999	0	1 114	1 891
Miljösanktionsavgifter	2537	0	15 417	11 000	16 413	11 000	1 761	0	14 652	30 069
Avgifter för prövnings- och tillsynsverksamhet	2537	694	778	11 000	9 175	11 000	9 579	0	-404	1 068
Övriga inkomster av statens verksamhet	2811	0	0	0	1	0	0	0	1	0
Summa intäkter som ej disponeras		694	16 972	31 000	34 357	31 000	18 339	0	16 018	33 028

De försenings- och sanktionsavgifter som debiteras med stöd av lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser (som år 2021 ersatt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter) utgör straffavgifter som beslutas då verksamhetsutövare inte fullgör sina åtaganden enligt lagstiftningen. Det innebär att de inte tas ut varje år vilket medför att det är svårt att budgetera dessa avgifter. Budget i regleringsbrevet för 2022 saknas.

Övrig offentlig-rättslig verksamhet avser avgifter för handläggning av anmälningar om gränsöverskridande avfallstransporter, som Naturvårdsverket tar ut i enlighet med 7 kap. 9 § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillstånd enligt miljöbalken. Under 2022 har avgifter om 8 mnkr tagits ut, vilket är mindre än budgeterade 9 mnkr. Minskningen beror på att antalet beslut var lägre 2022 än

förväntat. Även Naturvårdsverkets kostnader för hanteringen av dessa ärenden var lägre än budgeterat. Dessa kostnader är exklusive lagringskostnader med mera.

Miljösanktionsavgift ska enligt 30 kap. 1 § miljöbalken betalas av den som bland annat åsidosätter de föreskrifter, tillstånd eller villkor som anges i förordningen (2012:259) om miljösanktionsavgifter. Avgiften beslutas av olika tillsynsmyndigheter inom miljöområdet. Naturvårdsverket är till exempel, med vissa undantag, tillsynsmyndighet för producentansvaret vad gäller batterier, el-avfall och gränsöverskridande transporter. Miljösanktionsavgift tas ut med hjälp av Kammarkollegiet och redovisas in till statens budget via Naturvårdsverkets redovisning. Dessa avgifter uppgick 2022 till 16,4 mnkr och består även av miljösanktionsavgifter som beslutats av andra myndigheter och offentliga organisationer. Avgiftsintäkten är betydligt högre än budgeterade 11 mnkr i regleringsbrevet för 2022. Miljösanktionsavgiften är en straffavgift och därmed svårbudgeterad. Redovisade kostnader i tabellen ovan avser endast Naturvårdsverkets kostnader för de beslut som myndigheten fattat. Motsvarande intäkter för de miljösanktionsbeslut som Naturvårdsverket har fattat uppgår till ungefär 2,2 mnkr.

Naturvårdsverket har tagit ut avgifter för prövning och tillsyn, i enlighet med förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, om 9,2 mnkr. Det är lägre än de 11 mnkr som har budgeterats i regleringsbrevet för 2022. Naturvårdsverket har inte haft resurser att satsa på utökad tillsyn och riktad kommunikation kopplad till producentansvaret. Antalet registrerade producenter som betalar tillsynsavgift har därför inte ökat i den takt som planerat. Vi avser att de kommande åren utöka insatserna genom systematiserad tillsyn och ökad marknadskontroll inom de utökade producentansvaren för elektronik, bilar, däck samt förpackningar.

Investeringsbudget

Tabell 23. Investeringsbudget, mnkr.

	Utfall 2020	Utfall 2021	Budget 2022	Utfall 2022
Anskaffning och utveckling av nya investeringar				
Skydd av värdefull natur (del av 1:14 ap.1)	843	1628	1631	1662
Byggnader, anläggningar m.m. i anslutning till skyddad värdefull natur (del av 1:3 ap.2)	15	28	59	58
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	858	1656	1690	1720
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>144</i>	<i>240</i>	<i>209</i>	<i>136</i>
Finansiering				
Anslag 1:14 ap. 1	843	1628	1631	1662
Anslag 1:3 ap.2	15	28	59	58
Summa finansiering av anskaffning och utveckling	858	1656	1690	1720
Vidmakthållande av befintliga investeringar				
Skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m. (del av 1:3 ap. 2)	1009	1684	1832	1804
Summa utgifter för vidmakthållande	1009	1684	1832	1804
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Finansiering				
Anslag 1:3 ap. 2	1009	1684	1832	1804
Summa finansiering av vidmakthållande	1009	1684	1832	1804
Totala utgifter för anskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar	1867	3340	3522	3524
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>144</i>	<i>240</i>	<i>209</i>	<i>136</i>

11. Medarbetare och kompetensförsörjning

Som kunskapsbärande myndighet strävar Naturvårdsverket ständigt efter att säkerställa att vi har rätt kompetens för vårt uppdrag. Det handlar både om att kunna attrahera och rekrytera nya kompetenser och att på bästa sätt se till att utveckla befintlig kompetens för att kunna möta de miljöutmaningar som Sverige och världen står inför.

Medarbetar- och ledarskapspolicy

Generaldirektören har tidigare beslutat om en långsiktig inriktning för hur myndigheten ska utvecklas. Det innebär en förändringsresa och för att underlätta den utvecklingen behöver vi inom myndigheten till viss del agera på nytt sätt. För det har vi tagit fram en medarbetar- och ledarskapspolicy. Arbetet med att ta fram policyn har skett i samarbete mellan medarbetare, chefer och myndighetsledningen i syfte att ta tillvara tankar och idéer samt för att redan i processen skapa förankring och ägarskap.

Policyn trädde i kraft 1 november och de första stegen i implementeringen har varit att arbeta med policyn i ett forum där hela myndigheten varit samlad samt i dialog inom respektive arbetsgrupp kring hur var och en kan applicera den i sin vardag.

Kompetensförsörjning

I internrevisionens rapport 2020 noterades att vi som myndighet behöver en mer systematisk styrning av kompetensförsörjning på längre sikt. Vårt ständiga behov av att ha rätt kompetens på myndigheten satte igång arbetet med att planera för en kontinuerlig uppföljning av kompetensförsörjningen. En struktur för hur vi skall integrera planeringen av kompetensförsörjning i myndighetens återkommande verksamhetsplanering och uppföljning ska implementeras under 2023.

Naturvårdsverket har haft ett fortsatt högt tryck på rekrytering av medarbetare, både i form av ny- och ersättningsrekryteringar. Runt 150 nya medarbetare har börjat sin anställning hos oss under året. Då Naturvårdsverket har verksamhet på två orter samt för att kunna ge alla sökanden samma förutsättningar är rekryteringsprocessen upplagd så att antingen digitala eller fysiska möten kan genomföras med sökande kandidater.

Hållbart arbetsliv

Naturvårdsverkets nya policy för distansarbete implementerades i början av året med syfte att bidra till ett hållbart arbetsliv och en effektiv verksamhet samt stärka myndigheten som en attraktiv arbetsgivare. Naturvårdsverkets medarbetare haft möjlighet att teckna distansavtal att arbeta hemifrån upp till 50 procent av sin arbetstid, i den mån det fungerar för verksamheten. Överlag fungerar det mycket väl med ökat distansarbete. Men det finns utmaningar med att nå samsyn för när

man ska samlas på kontoren och på vissa håll i organisationen upplevs det som mer utmanande att få medarbetare till kontoren. Viktiga parametrar i utvecklingsarbetet är att fortsatt arbeta med arbetssätten och tekniken på kontoren. En åtgärdsplan har tagits fram för att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet på myndigheten. Friskvårdspass erbjuds på plats i anslutning till båda kontoren och via personalföreningarna även andra aktiviteter som syftar till att främja gemenskap och hälsa.

Personalredovisning

Medelåldern hos våra medarbetare har ökat med ett år från föregående år. År 2022 var medelåldern 47 år, under 2021 46 år. Vad gäller åldersfördelning utifrån kön har en av de större förändringarna skett för målgrupperna kvinnor och män 41–45 år, där kvinnor ökat med 22 procent och män med 32 procent. I målgrupperna män under 40 år samt 46–50 år ser vi en minskning med cirka tio procent per målgrupp. Tabell 24 visar fördelning utifrån ålder och kön. Eftersom statistiken ger en ögonblicksbild av fördelningen per december 2022 överensstämmer inte det totala antalet med antalet anställda i medeltal (tabell 25). Av tabell 26 framgår att den totala sjukfrånvaron ökat med 1,26 procentenheter jämfört med året innan. Ökningen har skett i samtliga åldersgrupper men mest i åldersgruppen över 50 år där sjukfrånvaron ökat från 2,27 procent till 4,05 procent. Mäns sjukfrånvaro har ökat till 3,48 procent, vilket är en fördubbling jämfört med tidigare mycket låga nivå. Kvinnors sjukfrånvaro har ökat med en procentenhet till 3,97. Den ökade sjukfrånvaron förklaras till stor del av mycket infektioner när vi återgått i arbete efter pandemin, och att tidigare uppskjutna behandlingar och operationer genomförts under året.

Tabell 24. Åldersfördelning per kön, totalt antal anställda.

	2020		2021		2022	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
–40 år	76	124	82	154	74	178
41–45 år	26	79	34	73	45	89
46–50 år	47	72	50	89	45	90
51–60 år	63	122	71	139	82	158
61–65 år	17	40	18	37	21	40
66 år –	2	4	3	3	7	4
Totalt	231	441	258	495	274	559

Tabell 25. Medelantalet anställda.

År	Anställda	Män	Kvinnor
2022	797	33 %	67 %
2021	743	34 %	66 %
2020	685	34 %	66 %

Tabell 26. Sjukfrånvaro i procent.

	2020	2021	2022
Total sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda arbetstiden	2,45	2,55	3,81
Kvinnor	2,92	2,97	3,97
Män	1,58	1,74	3,48
Andelen av total sjukfrånvaro som har varat sammanhängande i en period om 60 kalenderdagar eller mer	57,22	57,16	58,08
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 år och yngre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen	0,79	1,15	1,87
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30–49 år i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen	2,65	2,89	3,74
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år eller äldre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen	2,37	2,27	4,05

12. Återrapporteringskrav, uppdrag och instruktionen

Tabell 27. Särskilda återrapporteringskrav.

Återrapporteringskrav	sidan
<p>Utvecklat arbete för genomförande av klimatpolitiska ramverket</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten utvecklat verksamheten för att bidra med underlag för regeringens arbete med att genomföra det klimatpolitiska ramverket och för att klimatmålen ska nås. Det omfattar särskilt utveckling av analysmetoder och beräkning av klimateffekter.</p>	s. 70
<p>Agenda 2030</p> <p>Naturvårdsverket ska redogöra för hur myndigheten inom sitt verksamhetsområde har samverkat med andra aktörer i arbetet med Agenda 2030 och vilka resultat som nåtts för att bidra till att nå de globala målen för hållbar utveckling.</p>	s. 37
<p>Klimatinformation till allmänheten</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits av myndigheten för att stärka samverkan med SMHI och andra myndigheter i arbetet med att kommunicera kring klimat med allmänheten och för att bidra till Sveriges genomförande av artikel 12 i Parisavtalet.</p>	s. 67
<p>Läkemedel i miljön</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa myndighetens arbete för att minska läkemedel i miljön. Naturvårdsverket ska också i möjligaste mån kvantifiera resultatet, med fokus på förväntade effekter, av de bidrag som har getts enligt förordningen (2018:495) om bidrag för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester. Redovisningen ska innehålla information om vilken typ av installationer som fått bidrag samt hur många.</p>	s. 83 f
<p>Cirkulär plastanvändning utan läckage</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa myndighetens arbete för att öka den cirkulära plastanvändningen samt för att minska plast, mikro- och nanoplast i hav och natur. Myndigheten ska också redovisa vilka insatser som genomförts för att driva frågan inom EU och globalt. Myndigheten ska redovisa vilket resultat myndighetens arbete inom plastområdet har gett med fokus på förväntade effekter.</p>	s. 87 f
<p>Uppföljning av stärkt arbete med cirkulär ekonomi</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa vilka insatser myndigheten har vidtagit för att stärka arbete med omställningen till en cirkulär ekonomi och särskilt för att förbättra kunskapen om materialflöden i samhället. Av redovisningen ska det framgå hur arbetet bidragit till att öka takten i omställningen samt andra effekter av arbetet som genomförts för att driva frågan inom EU och globalt. Myndigheten ska redovisa vilket resultat myndighetens arbete inom plastområdet har gett med fokus på förväntade effekter.</p>	s. 84 f
<p>Tillsyn engångsplastproducenter och förpackningsproducenter</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten utvecklat sitt arbete med tillsyn över producenter av plastprodukter för engångsbruk enligt förordningen (2021:996) om engångsprodukter, förordningen (2021:998) om producentansvar för vissa tobaksprodukter och filter, förordningen (2021:1000) om producentansvar för våtservetter samt för förpackningsproducenter enligt förordningen (2018:1462) om producentansvar för förpackningar.</p>	s. 86 f
<p>Avfallsstatistik</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa myndighetens arbete med att utveckla och förbättra registret för farligt avfall och hur registret används för att bidra till omställningen till cirkulär ekonomi. Naturvårdsverket ska också redovisa hur myndigheten arbetat för att få ett mer sammanhållet digitalt system för statistik och spårbarhet inom avfallsområdet.</p>	s. 89

Återrapporteringskrav	sidan
<p>Avfallsbrottslighet</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten har arbetat för att förhindra brottslighet inom avfallsområdet. Redovisningen ska inkludera samverkan med berörda myndigheter och särskilt vägledning till tillsynsmyndigheterna.</p>	s. 90
<p>Stärkt samordning och vägledning PFAS</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten har arbetat för att utveckla och stärka den nationella samordningen och vägledningen kring problemen med spridning av PFAS i miljön. Myndigheten ska särskilt redovisa arbetet som sker i samarbete med MSB och som har särskilt fokus på stöd och vägledning när det gäller hantering av kontaminerat släckvatten samt skumvätskor som innehåller PFAS. Av redovisningen ska de genomförda åtgärderna framgå samt vilka effekter dessa åtgärder bedöms få.</p>	s. 76 f
<p>Förvaltningsverktyg för toleransnivåer för skador inom rennärigen</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa hur de bidragit till arbetet med att i samverkan med Same-tinget fortsatt utveckla ett förvaltningsverktyg utifrån fastställd toleransnivå för skador orsakade av stora rovdjur inom rennärigen, i syfte att upprätthålla en hållbar rennärigen och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Naturvårdsverket ska särskilt redovisa sitt arbete med vägledning om toleransnivåns betydelse vid eventuell prövning av förut-sättningar för jakt på stora rovdjur.</p>	s. 61
<p>Tillsynsvägledning om strandskydd</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa resultaten och effekterna av sitt arbete med tillsyns-vägledning om strandskyddet. Av redovisningen ska framgå vilka resultat och effekter som förstärkningen av medlen till Naturvårdsverket för bl.a. detta ändamål har lett till.</p>	s. 51
<p>Effekter av licensjakt på säl</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa myndighetens arbete med att följa upp effekterna av licensjakt på säl. Av redovisningen ska det framgå hur effekterna utvärderats i enlighet med målen i förvaltningsplanen. Myndigheten ska också redovisa hur myndigheten har samverkat med Havs- och vattenmyndigheten samt hur möjligheterna för en geografisk fördelning och flerartsmodellen för förvaltning vidareutvecklats.</p>	s. 62
<p>Friluftslivets år</p> <p>Naturvårdsverket ska följa upp och återrapportera effekterna av Friluftslivets år.</p>	s. 58 f
<p>Tillståndsprövning och tillsynsvägledning</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa sitt arbete för att tillståndsprövning och tillsynsvägledning enligt miljöbalken ska bli effektivare och bidra till den gröna omställningen, inklusive vilka resultat som arbetet har lett till mot bakgrund av att myndighetens förvaltningsanslag har tillförts ytterligare medel för detta ändamål.</p>	s. 30 f
<p>Minskade utsläpp från statliga tjänsteresor när fler har arbetat hemma under pandemin</p> <p>Myndigheten ska redovisa hur den arbetar för att ta tillvara de erfarenheter av vad pandemin inneburit i fråga om minskade utsläpp från tjänsteresor. Myndigheten ska särskilt beskriva vad den kan göra för att fortsätta utveckla arbetssätt som innebär alternativ till fysiska möten och en allt mindre miljö- och klimatpåverkan, samtidigt som verksamhetens behov, myndighetens geografiska läge och andra förutsättningar beaktas. Myndigheten ska redovisa uppföljningsbara mål för resande för 2025 i förhållande till 2019 på ett sätt som leder till mindre miljö- och klimatpåverkan. Redovisningen ska ske inom ramen för myndighetens miljöledningsarbete i enlighet med vad som gäller enligt förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter samt genom deltagande i samverkansarbetet REMM som bedrivs vid Trafikverket.</p>	Se Naturvårds- verkets miljölednings- rapport 2022
<p>Landsbygdspolitiken</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten har bidragit till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Utgångs-punkter för rapporteringen ska vara regeringens skrivelse (2020/21:133) Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 samt regeringens proposition (2017/18:179) En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder. Redovisningen ska ske enligt anvisningar från Tillväxtverket.</p>	s. 91
<p>Livsmedelsstrategin</p> <p>Naturvårdsverket ska redogöra för resultat som uppnåtts och bedöma hur myndighetens verksamhet bidragit till att, inom sitt ansvarsområde, uppfylla de av riksdagen beslutade målen för livsmedelsstrategin.</p>	s. 91

Tabell 28. Redovisade regeringsuppdrag.

Uppdrag	Diarienumr	Avrapporteringsdatum
Bistå Miljömålsrådet (M2018/01715/S)	NV-04983-18	årligen i årsredovisningen
Bistå Rådet för hållbara städer, (M2017/03235/Mm, Fi2019/04160/SPN)	NV-08919-17	t.o.m. maj 2022, redovisas årligen i årsredovisningen
Utvecklad myndighetssamverkan för Sveriges delar av en hållbar europeisk värdekedja för batteriproduktion (I2020/02025/E)	NV-06101-20	14 oktober 2022
Medelsanvändning och resultat för naturvård och biologisk mångfald	NV-09905-21	den 31 mars 2022
Analys och vägledning om klimateffekt-bedömningar och beräkningar (RB 21)	NV-00189-21	Delredovisning 30 juni 2021, slutredovisning 31 december 2022
Modeller för effektbedömningar av regeringens samlade politik mot nettonollutsläpp (RB 21)	NV-00191-21	den 28 februari 2022
Avräkning av andra åtagandeperioder under Kyotoprotokollet (RB 21)	NV-00192-21	Den 31 oktober 2022
Uppdrag att främja landets viltvård (N2021/00013)	NV-00322-21	den 1 juli 2022
Utreda hanteringen av schaktmassor och annat naturligt förekommande material som kan användas för anläggningsändamål (M2021/00191)	NV-01151-21	den 1 juni 2022
Analys av vilka åtgärder som behövs för att genomföra EU-förordningen om minimikrav för återanvändning av vatten (M2021/00440)	NV-02172-21	den 1 juni 2022
Förstärkta insatser för att förhindra brottslighet inom avfallsområdet	NV-02193-21	den 15 mars 2022
Genomförande av avfallsdirektivets minimikrav om differentierad ersättning från producenterna till producentansvarsorganisationerna för förpackningar och elektriska och elektroniska produkter (M2021/01423)	NV-06086-21	den 31 mars 2022
Uppdrag inrätta ett rådgivande organ för att främja innovativ och klimatfokuserad standardisering (N2021/02244)	NV-06645-21	den 31 december 2022
Uppdrag att samordna aktiviteter i Sverige och genomföra kommunikationsinsatser i samband med Världsmiljödagen 2022 (M2021/1880)	NV-08317-21	den 2 oktober 2022
Tillsynsvägledning och kyltorn (M2018/01633)	NV-08411-21	den 30 juni 2022
Uppdrag att föreslå hur ansvaret för sekretariatet till Delegationen för cirkulär ekonomi kan övergå från Tillväxtverket till Naturvårdsverket (M2021/02096)	NV-08657-21	den 15 oktober 2022
Uppdrag om att möjliggöra arbete hemifrån vid statliga myndigheter (Fi 2021/03909, ändring genom Fi2021/04059)	NV-09883-21	den 14 februari 2022
Redovisning av stöd till lokala klimatinvesteringar (RB22)	NV-09891-21 NV-03910-22	årligen den 15 april
Genomförande av nya bestämmelser i förpackningsdirektivet (RB22)	NV-09900-21	den 17 juni 2022
Register över uppgifter om användning av slam i jordbruk (RB22)	NV-09901-21	slutredovisning den 30 november 2022
Medelanvändning och resultat för naturvård och biologisk mångfald (RB22)	NV-09905-21	den 31 mars 2022
Uppföljning av strandskyddet (RB22)	NV-09906-21	den 30 april 2022
Sammanställning av medel för biologisk mångfald (RB22)	NV-02503-22	den 30 juni 2022
Vandringsleder och fjälleder (RB22)	NV-09914-21	den 30 september 2022
Utvecklad vägledning avseende miljöprövning och miljöbedömning (RB22)	NV-09916-21	den 31 maj 2022
Uppdrag att samla in och analysera statistik för miljöstillståndsprovningen för 2021 M2022/00161	NV-01394-22 NV-06961-21	Senast den 16 maj 2022

Uppdrag	Diariernr	Avrapporteringsdatum
Uppdrag till Naturvårdsverket om ansvar för kommunalt avfall M2022/00510	NV-02572-22	Den 1 september 2022
Uppdrag att utreda behov av författningsändringar i syfte att förhindra spridning av och skydda vissa uppgifter kopplade till jakt och jägare N2022/00780, N2021/01087 (delvis), N2020/02924 (delvis), N2016/07362, N2016/00304	NV-03948-22	den 15 december 2022
Inom ramen för det nationella skogsprogrammet, utarbeta en sammanhållen och regelbunden statistik om areal skogsmark (N2018/04159/SK)	NV-05771-18	till SST, som årligen ska redovisa den 30 april
Uppdrag att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering (M2020/01518)	NV-07656-20	årligen i årsredovisningen t.o.m. 2025
Naturvårdsverket att med anledning av Rysslands invasion av Ukraina identifiera och förbereda möjliga insatser inom Naturvårdsverkets ansvarsområde	NV-07171-22	den 1 november 2022
Uppdrag att se över systemet för avgifter för sådan prövning och tillsyn som sker enligt miljöbalken	NV-04185-20	den 31 mars 2022

Tabell 29. Instruktionen.

Instruktionen	Redovisas på sidan
<p>1 § Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken.</p> <p>Naturvårdsverket ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.</p> <p>Naturvårdsverket ska främja en hållbar utveckling med utgångspunkt i generationsmålet och miljö kvalitetsmålen och därmed bidra till genomförandet av Agenda 2030 som Förenta nationernas medlemsstater antagit. Förordning (2022:187).</p>	Hela årsredovisningen
1 a § Naturvårdsverket är beredskapsmyndighet enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. Förordning (2022:555).	s. 9
<p>2 § Naturvårdsverket ska inom miljömålssystemet:</p> <ol style="list-style-type: none"> vägleda berörda myndigheter i deras arbete med genomförande och uppföljning utvärdera och utveckla arbetet med tillämpade samhällsekonomiska analyser inom miljö- och klimatområdet i samråd med berörda myndigheter, löpande genomföra utvärderingar, samhällsekonomiska analyser och effektberäkningar av styrmedel och åtgärder, minst en gång vart fjärde år redovisa en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå miljömålen och utifrån denna lämna förslag i syfte att målen ska nås, och senast den 31 mars varje år samlat analysera, bedöma och redovisa <ol style="list-style-type: none"> resultatet av det närmast föregående årets statligt initierade satsningar och deras bidrag till måluppfyllelse, förutsättningarna att nå etappmålen, och utvecklingstrenden för miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. <p>I arbetet med redovisning enligt första stycket 4 och 5 ska Naturvårdsverket inhämta synpunkter från och samordna berörda myndigheter. Redovisningarna ska samordnas med den redovisning som avses i 2 a § och den effektbedömning som avses i 28 § klimatrapporteringsförordningen (2014:1434). Förordning (2022:187).</p>	<p>s.23 f, 36 f</p> <p>s. 23 f, 36 f</p> <p>s. 23 f, 36 f</p> <p>s. 23</p> <p>s. 23 f</p> <p>s. 23 f</p>

Instruktionen	Redovisas på sidan
<p>2 a §/Upphör att gälla U:2022-09-01/ Naturvårdsverket ska vart fjärde år lämna underlag till de beskrivningar som avses i 5 § andra stycket 1–7 klimatlagen (2017:720) och som ska ligga till grund för en klimatpolitisk handlingsplan.</p> <p>Redovisningen ska lämnas senast den 15 mars året efter ordinarie val till riksdagen, om inte regeringen beslutar annat. Förordning (2022:187).</p> <p>2 a §/Träder i kraft I:2022-09-01/Naturvårdsverket ska</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. varje år lämna underlag till de redovisningar som avses i 4 § andra stycket 1 och 2 klimatlagen (2017:720), och 2. vart fjärde år lämna underlag till de beskrivningar som avses i 5 § andra stycket 1–7 klimatlagen och som ska ligga till grund för en klimatpolitisk handlingsplan. <p>Redovisningen enligt första stycket 1 ska lämnas senast den 31 mars varje år och redovisningen enligt första stycket 2 ska lämnas senast den 15 mars året efter ordinarie val till riksdagen, om inte regeringen beslutar annat.</p> <p>Förordning (2022:834).</p>	<p>1. –</p> <p>2. –</p>
<p>3 § Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde särskilt</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. bevaka allmänna miljöintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna Naturvårdsverkets synpunkter tidigt i processen, 2. delta i miljöprovningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön, 3. vägleda statliga myndigheter i deras miljöledningsarbete, 4. samordna uppföljning och utvärdering av generationsmålet och miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt, Myllrande våtmarker, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv, 5. utveckla, följa upp och samordna arbetet med miljöinformationsförsörjning och ansvara för den övergripande administrativa samordningen av miljöövervakningen, 6. på ett kostnadseffektivt sätt göra kunskaper om miljön och klimatet samt miljö- och klimatarbetet tillgängliga för myndigheter, allmänheten och andra berörda, 7. i samråd med Havs- och vattenmyndigheten fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljökvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljötilståndet inom sitt ansvarsområde, 8. finansiera miljöforskning till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete och samråda med Havs- och vattenmyndigheten om fördelningen, 9. ansvara för nationell samordning när det gäller förorenade områden och avhjälpande av sådana föroreningskador och allvarliga miljöskador som avses i 10 kap. miljöbalken, 10. ansvara för administration, uppföljning och utvärdering av de bidrag som omfattas av förordningen (2004:100) om statsbidrag för avhjälpande av föroreningskador, 11. förvärva och förvalta fastigheter för statens räkning för att skydda värdefulla naturområden, 12. ansvara för att ta fram underlag för beslut att inrätta nationalparker, 13. verka för att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas, 14. samordna myndigheternas arbete när det gäller friluftsliv och samverka med andra berörda i sådana frågor samt vartannat år redovisa en samlad uppföljning av de friluftslivsmål som regeringen fastställt och vart fjärde år lämna förslag i syfte att målen ska nås, 15. verka för en hållbar utbyggnad av vindkraft, 16. ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen, 17. medverka till att främja brukandet av vilt som resurs, 18. verka för en samhällsekonomiskt effektiv omställning till en cirkulär ekonomi, 	<p>s. 30 f</p> <p>s. 30 f</p> <p>s. 37</p> <p>s. 24 f</p> <p>s. 13 f, 26 f</p> <p>s. 26 f</p> <p>s. 13 f, 24 f</p> <p>s. 19 f</p> <p>s. 79 f</p> <p>s. 81</p> <p>s. 48 f</p> <p>s. 48 f</p> <p>s. 57 f</p> <p>s. 57 f</p> <p>s. 30 f, 32 f</p> <p>s. 62 f</p> <p>s. 60 f</p> <p>s. 84 f</p>

Instruktionen	Redovisas på sidan
19. verka för minskad nedskräpning och hållbar avfallshantering, inklusive avfallsförebyggande insatser och giftfria kretslopp,	s. 83 f, 84 f
20. ansvara för nationell platsamordning,	s. 87 f
21. samordna myndigheternas arbete när det gäller omgivningsbuller,	s. 92
22. vara medlem i en sådan ideell förening som avses i 2 § Laponia-förordningen (2011:840),	Vi är en medlem och deltar även i föreningens partsråd och styrelse
23. integrera ett jämställdhetsperspektiv i myndighetens verksamhet, och	s. 10, 39, 40, 41, 42, 49, 67, 70, 73, 85
24. samordna berörda myndigheters arbete med metodutveckling för klimateffektbedömningar samt vid behov bistå Regeringskansliet med klimateffektbedömningar av styrmedel och åtgärder som påverkar Sveriges utsläpp av växthusgaser.	S. 70
Förordning (2022:187).	
4 § Naturvårdsverket ska delta i det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver inom EU och internationellt. I det arbetet ska Naturvårdsverket inom sitt ansvarsområde särskilt	
1. bidra med underlag och expertkunskap,	s. 39 f
2. delta i möten enligt instruktioner från Regeringskansliet och rapportera från mötena,	s. 39 f
3. bedriva bilateralt samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet,	s. 39 f
4. ansvara för internationell rapportering,	s. 24
5. vid sitt deltagande i Europeiska kommissionens arbetsgrupper tidigt bedöma konsekvenserna av viktiga förslag, redovisa bedömningen till Regeringskansliet och ge dem som berörs möjlighet att lämna synpunkter till Naturvårdsverket, och,	s. 39 f
6. skyndsamt till Regeringskansliet redovisa konsekvenserna av förslag till EU-lagstiftning som lämnas av Europeiska kommissionen.	s. 39 f
Förordning (2022:187).	
4 a § Naturvårdsverket ska i fråga om tillsyn särskilt ta initiativ till sådan samverkan mellan de tillsynsvägledande myndigheterna som avses i 3 kap. 1 a § miljötillsynsförordningen (2011:13) och till sådant samarbete mellan tillsynsmyndigheter och tillsynsvägledande myndigheter som avses i 26 kap. 6 § första stycket miljöbalken.	s. 33 f
Förordning (2022:187).	
4 b § /Träder i kraft I:2022-07-25/ Naturvårdsverket har till uppgift att utöva marknadskontroll inom sitt ansvarsområde.	s.85, 96
Förordning (2022:1183).	
5 § Naturvårdsverket får bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till det utvecklingsarbete som Naturvårdsverket bedriver internationellt, inklusive sådan tjänsteexport som avser Sveriges internationella utvecklingssamarbete, och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i denna instruktion, annan förordning eller i beslut som regeringen har fattat.	s. 39 f, Finansiell redovisning,
6 § Naturvårdsverket får i tvister om skadestånd enligt 32 kap. miljöbalken väcka offentlig grupptalan enligt 32 kap. 13 § miljöbalken och lagen (2002:599) om grupprättegång, om myndigheten anser att det är nödvändigt för att tillgodose angelägna allmänna miljöintressen	Har ej nyttjats under 2022
7 § Naturvårdsverket ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.	Ingår i vårt arbete med ständiga förbättringar
8 § Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde hjälpa Statens jordbruksverk med sådant underlag som behövs för information, utbildning, tillsyn och för hur avvikelser ska bedömas från stödsynpunkt när det gäller verksamhetskrav enligt förordningen (2014:1101) om EU:s direktstöd för jordbrukare och förordningen (2015:406) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder.	Naturvårdsverket har bistått Jordbruksverket med de underlag som behövs och bidragit i utbildningar
Förordning (2022:187).	

Instruktionen	Redovisas på sidan
<p>8 a § Naturvårdsverket ska vara nationell kontaktpunkt och samordnande myndighet i fråga om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1293/2013 av den 11 december 2013 om inrättandet av ett program för miljö och klimatpolitik (LIFE) samt om upphävande av förordning (EG) nr 614/2007. Förordning (2014:229).</p>	s. 75
<p>8 b § Naturvårdsverket ska senast den 31 mars varje år redovisa arbetet med naturvård och biologisk mångfald. Redovisningen ska redogöra för</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. medelsanvändning för åtgärder för värdefull natur och arbetet med skydd av denna, 2. genomförda åtgärder för värdefull natur och arbetet med skydd av denna, 3. sysselsättningseffekter av 1 och 2, 4. statistik om ärenden för att bilda naturreservat, och 5. arbetet med genomförandeplanen för planerade nya och utvidgade nationalparker. <p>Redovisningens struktur ska likna tidigare års redovisningar så att uppgifterna i dem är enkla att jämföra med varandra. Förordning (2022:187).</p>	–

Finansiell redovisning

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER I TKR

	2022	2021	2020	2019	2018
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	145 000	125 000	115 000	115 000	90 000
Utnyttjad	86 713	106 930	102 068	86 977	58 352
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	18 000	18 000	8 000	18 000	18 000
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	1 425	0	0	0	0
Räntekostnader	0	0	6	348	612
Avgiftsintäkter					
Disponibla avgiftsintäkter exklusive reavinst, utfall	43 309	48 222	43 307	57 932	44 080
Disponibla avgiftsintäkter exklusive reavinst, budget i regleringsbrev	30 760	37 440	44 090	41 140	38 940
Ej disponibla avgiftsintäkter, utfall	34 357	32 675	30 233	22 702	19 240
Ej disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	31 000	23 510	18 900	17 500	17 480
Anslag – Utgående reservationer					
Anslagssparande förvaltning	2 501	12 474	7 877	15 547	-1 249
Anslagssparande sakanslag	852 825	972 445	2 150 516	1 053 862	110 111
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	9 122 600	7 055 000	7 367 500	4 299 500	4 533 000
varav gjorda åtaganden *	7 427 364	5 340 000	4 703 564	3 351 902	4 039 819
Anslagskredit					
Beviljad i regleringsbrev	152 915	156 606	37 621	37 381	78 291
Utnyttjad kredit	0	0	3 296	2 741	30 060
Årsarbetskrafter och medelantalet anställda under året					
Årsarbetskrafter	688	648	580	526	520
Anställda kvinnor	532	487	451	403	396
Anställda män	265	256	234	217	218
Medelantalet anställda	797	743	685	620	614
Driftkostnad **					
Per årsarbetskraft	1 236	1 176	1 158	1 258	1 350
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-29 560	-30 190	24 853	-29 553	-78 820
Balanserad kapitalförändring ***	5 241	7 407	-49 432	-51 025	1 467

* Beloppet för utestående åtaganden 2021 uppgick till 5 339 422 i årsredovisningen för 2021 men har korrigerats till 5 340 000. Se tabell "Redovisning mot bemyndiganden" för ytterligare information.

** Driftkostnaden per årsarbetare har beräknats exklusive intrångsersättningar och köp av tjänster på sakanslag, eftersom en beräkning inklusive de kostnadsposterna skulle bli missvisande vid jämförelser.

*** Den stora förändringen av balanserad kapitalförändring 2019 och 2021 beror främst på en avsättning som gjordes 2018 för avhjälpan av miljöskador och som sedan återfördes 2020.

RESULTATRÄKNING I TKR

	Not	2022	2021
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	2 864 148	2 546 469
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	55 987	50 609
Intäkter av bidrag	3	69 301	51 027
Finansiella intäkter	4	1 446	228
Summa		2 990 882	2 648 334
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-630 704	-572 803
Kostnader för lokaler		-36 484	-33 992
Övriga driftkostnader	6	-2 284 463	-2 015 698
Finansiella kostnader	7	-1 220	-95
Avskrivningar och nedskrivningar	14-15	-67 793	-52 589
Summa		-3 020 664	-2 675 177
Verksamhetsutfall		-29 782	-26 843
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8	34 357	32 675
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-34 357	-32 685
Saldo		0	-10
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		5 912 215	5 439 805
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		42 580	66 588
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	9	688 790	528 713
Finansiella intäkter	10	1 485	0
Avsättning till fonder m.m. för transfereringsändamål	11	-9 071	-686
Lämnade bidrag	12	-6 635 777	-6 037 757
Saldo		222	-3 337
Årets kapitalförändring	13	-29 560	-30 190

BALANSRÄKNING I TKR

TILLGÅNGAR	Not	2022-12-31	2021-12-31
Immateriella anläggningstillgångar	14		
Balanserade utgifter för utveckling		58 072	76 242
Summa		58 072	76 242
Materiella anläggningstillgångar	15		
Byggnader, mark och annan fast egendom		12 311 334	12 242 773
Förbättringsutgifter på annans fastighet		7 315	9 548
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		21 733	22 469
Pågående nyanläggningar		73 886	45 556
Summa		12 414 268	12 320 346
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	16	1	1
Summa		1	1
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	17	658	393
Summa		658	393
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	18	2 057	3 213
Fordringar hos andra myndigheter	19	28 056	32 907
Övriga kortfristiga fordringar	20	2 649	3 793
Summa		32 762	39 914
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	21	25 891	16 605
Upplupna bidragsintäkter	22	9 794	2 478
Övriga upplupna intäkter	23	8 392	6 245
Summa		44 076	25 329
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	24	458 533	224 710
Summa		458 533	224 710
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	25	149 788	143 435
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	26	169 207	167 098
Kassa och bank		1	0
Summa		318 996	310 533
SUMMA TILLGÅNGAR		13 327 367	12 997 466

KAPITAL OCH SKULDER	Not	2022-12-31	2021-12-31
Myndighetskapital			
Statskapital	27	12 387 950	12 288 849
Balanserad kapitalförändring	27	5 241	7 407
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	13, 27	-29 560	-30 190
Summa		12 363 631	12 266 066
Fonder			
Fonder	28	197 304	188 233
Summa		197 304	188 233
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	29	914	1 384
Avsättning för avhjälpande av miljöskador	30	0	350
Övriga avsättningar	31	52 055	31 867
Summa		52 969	33 601
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	32	86 713	106 930
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	33	204 815	138 376
Leverantörsskulder	34	276 786	140 159
Övriga kortfristiga skulder	34	11 319	10 438
Förskott från uppdragsgivare och kunder		115	0
Summa		579 749	395 903
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	35	66 035	49 813
Oförbrukade bidrag	36	67 596	63 084
Övriga förutbetalda intäkter		83	766
Summa		133 714	113 663
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		13 367 367	12 997 466
Ansvarförbindelser	37		
Ansvarförbindelser för avhjälpande av miljöskador		104 000	104 000
Övriga ansvarförbindelser		6 241 752	6 212 260
Summa		6 345 752	6 316 260

FINANSIERINGSANALYS I TKR

	Not	2022	2021
DRIFT			
<i>Kostnader</i>	38	-2 929 955	-2 611 752
Finansiering av drift			
Intäkter av anslag		2 864 148	2 546 469
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	39	43 309	48 222
Intäkter av bidrag		69 301	51 027
Övriga intäkter		1 446	228
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av drift</i>		2 978 204	2 645 947
<i>Ökning (-)/minskning(+) av lager</i>		-266	237
<i>Ökning (-)/minskning (+) av kortfristiga fordringar</i>		-6 639	-8 267
<i>Ökning (+)/minskning (-) av kortfristiga skulder</i>		183 672	56 125
Kassaflöde till/från drift		225 016	82 289
INVESTERINGAR			
Investeringar i materiella tillgångar		-139 707	-242 538
Investeringar i immateriella tillgångar		-16 573	-25 912
<i>Summa investeringsutgifter</i>		-156 280	-268 449
Finansiering av investeringar			
Lån från Riksgäldskontoret		20 728	27 927
– amorteringar		-40 944	-23 065
Ökning av statskapital med medel som erhållits från statens budget		127 984	233 553
Försäljning av anläggningstillgångar		21 006	9 810
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar</i>		128 774	248 225
<i>Förändring av kortfristiga fordringar och skulder</i>		33 824	-5 112
Kassaflöde till investeringar		6 318	-25 337
UPPBÖRDSVERKSAMHET			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten		34 357	32 675
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder		357	-1 094
<i>Inbetalningar i uppbördsverksamhet</i>		34 714	31 581
<i>Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet</i>		-34 357	-32 685
Kassaflöde till/från uppbördsverksamhet		357	-1104

	Not	2022	2021
TRANSFERERINGSVERKSAMHET			
Lämnade bidrag		-6 635 777	-6 037 757
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder		1301	5 031
<i>Utbetalningar i transfereringsverksamhet</i>		-6 634 476	-6 032 726
Finansiering av transfereringsverksamhet			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		5 912 215	5 439 805
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag		42 580	66 588
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		690 275	528 713
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet</i>		6 645 070	6 035 106
Kassaflöde från/till transfereringsverksamhet		10 594	2 380
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL		242 286	58 228
SPECIFIKATION AV FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL			
Likvida medel vid årets början		535 243	477 015
Ökning (+) / minskning (-) av kassa och bank	1		0
Ökning (+) / minskning (-) av tillgodohavande RGK		8 462	50 098
Ökning (+) / minskning (-) av avräkning med statsverket		233 823	8 130
<i>Summa förändring av likvida medel</i>		242 286	58 228
Likvida medel vid årets slut		777 529	535 243

ANSLAGSREDOVISNING I TKR**REDOVISNING MOT ANSLAG**

Anslag (tkr)	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regl. brev	Omdisp. anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not
Uo 17 13:3 Ramanslag								
<i>Stöd till friluftorganisationer</i>								
ap.10 Stöd till friluftorganisationer	0	97785	0	0	97785	-97785	0	
Uo 20 1:1 Ramanslag								
<i>Naturvårdsverket</i>								
ap.1 Naturvårdsverket	12474	646033	0	0	658507	-656005	2501	
Uo 20 1:2 Ramanslag								
<i>Miljöövervakning m.m.</i>								
ap.1 Miljöövervakning	1347	236514	0	-1347	236514	-236509	5	
ap. 4 Klimatpolitiska handlingsplanen	6027	25000	0	-6027	25000	-11977	13023	40
ap.6 Bidrag till ideella miljöorganisationer	0	25000	0	0	25000	-25000	0	
Uo 20 1:3 Ramanslag								
<i>Åtgärder för värdefull natur</i>								
ap.2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.	55774	1938035	0	-55774	1938035	-1915100	22935	
Uo 20 1:4 Ramanslag								
<i>Sanering och återställning av förorenade områden</i>								
ap.1 Sanering och efterbehandling av förorenade områden	452894	898568	0	-452894	898568	-494742	403826	41
Uo 20 1:5 Ramanslag								
<i>Miljöforskning</i>								
ap.1 Miljöforskning	792	96825	0	-792	96825	-96821	4	
Uo 20 1:11 Ramanslag								
<i>Åtgärder för havs- och vattenmiljö</i>								
ap.1 Åtgärder för havs- och vattenmiljö – Avloppsrening – del till NV	3838	250000	0	-3838	250000	-200439	49561	
Uo 20 1:13 Ramanslag								
<i>Internationellt miljösamarbete</i>								
ap.1 Bilateralt miljösamarbete	1924	34400	0	-1924	34400	-34271	129	

Anslag (tkr)	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regl. brev	Omdisp. anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not
Uo 20 1:14 Ramanslag	12 668	1 670 700	0	-12 668	1 670 700	-1 669 951	749	
<i>Skydd av värdefull natur</i>								
ap.1 Skydd värdefull natur – till NV	12 668	820 700	0	-12 668	820 700	-819 951	749	
ap. 3 Skydd värdefull natur – till NV – RRF*	0	850 000	0	0	850 000	-850 000	0	
Uo 20 1:16 Ramanslag	287 329	2 709 000	0	-287 329	2 709 000	-2 452 489	256 511	
<i>Klimatinvesteringar</i>								
ap.1 Stöd till klimatinvesteringar	287 329	117 000	0	-287 329	117 000	1 851	118 851	42
ap. 2 Stöd till klimatinvesteringar – RRF*	0	2 542 000	0	0	2 542 000	-2 404 342	137 658	42
ap.6 Administration – del till Naturvårdsverket	0	50 000	0	0	50 000	-49 999	1	
Uo 20 1:23 Ramanslag								
<i>Laddinfrastruktur</i>								
ap.3 Laddinfrastruktur – till NV	0	500	0	0	500	-500	0	
Uo 23 1:7 Ramanslag								
<i>Ersättningar för viltskador m.m.</i>								
ap.1 Bidrag för att förebygga skador på annat än renar och fiske samt ersätta inträffade sådana skador	389	32 778	0	-389	32 778	-31 116	1 662	
Uo 27 1:1 Ramanslag								
<i>Avgiften till Europeiska unionen</i>								
ap. 2 Avgift baserad på icke materialåtervunnen plast	149 463	1 086 000	0	-149 463	1 086 000	-981 579	104 421	43
Summa	984 919	9 747 138	0	-972 445	9 759 612	-8 904 285	855 327	

* The Recovery and Resilience Facility (Faciliteten för återhämtning och resiliens).

ANSLAGSREDOVISNING I TKR**REDOVISNING MOT BEMYNDIGANDEN**

Anslag/ anslags- benämning	Tilldelad bemyndi- ganderam	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år			Not
				2022-01-01 *	2022-12-31	2023	
1:2,1	70 000	62 317	42 616	30 164	12 246	206	44
1:3,2	600 000	411 162	471 544	231 958	136 070	103 516	
1:4,1	1 996 600	819 421	592 371	355 166	136 056	101 149	45
1:5,1	102 000	85 950	84 254	46 891	24 004	13 359	
1:11,1	75 000	122 597	62 886	62 886	0	0	
1:13,1	4 000	0	0	0	0	0	46
1:14,1	100 000	19 614	16 114	15 027	1 057	30	47
1:16,1	6 175 000	3 818 939	6 157 579	3 247 446	1 764 771	1 145 362	
Summa	9 122 600	5 340 000	7 427 364	3 989 538	2 074 204	1 363 622	

* I årsredovisningen för 2021 angavs fel belopp (818 843 tkr) för utestående åtaganden för anslag 1:4, 1 vilket även påverkade summa utestående åtaganden per 2021-12-31. Uppgifterna för ingående åtaganden per 2022-01-01 har justerats till korrekta belopp.

REDOVISNING MOT INKOMSTITTEL I TKR

Inkomsttitel	Benämning	Beräknat belopp	Inkomster	Not
2394	Övriga ränteinkomster			
	127 Övriga ränteinkomster	0	5	
2537	Miljöskyddsavgift			
	124 Miljöskyddsavgift	11 000	16 413	48
	202 Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken	11 000	9 175	49
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter			
	506 Avgift för in- och utförsel av avfall	9 000	8 113	
	609 Ansökningsavgifter för typgodkännande av fångstredskap	0	0	
2714	Sanktionsavgifter m.m.			
	451 Avgifter enligt lagen om handel med utsläppsrätter	0	650	
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet			
	232 Övriga inkomster	0	1	
	Summa	31 000	34 357	

ANSLAGSREDOVISNING I TKR

FINANSIELLA VILLKOR 2022 ENLIGT REGLERINGSBREV

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall	Not
17 13:3, 10	Anslagskredit	2 933	0	
20 1:1,1	Räntekontokredit	18 000	0	
20 1:1,1	Anslagskredit	19 350	0	
20 1:1,1	Låneram för verksamhetsinvesteringar	145 000	86 713	
20 1:1,1	Högst 5 000 000 kronor får användas för bidrag till sådant av andra organiserat bedrivet utvecklingsarbete som främjar de verksamheter Naturvårdsverket ansvarar för.	5 000	1 288	
20 1:1,1	Högst 200 000 kronor får användas till kostnader för deltagande i sekretariatsfunktionen i nätverket European Network of the Heads of Environment Protection Agencies, NEPA.	200	95	
20 1:1,1	Högst 9 000 000 kronor får, efter rekvisition av Högskolan i Borås, användas för sista året för uppdraget om att etablera en plattform för hållbart mode och hållbara textilier (M2018/01095). Av dessa ska 1 000 000 kronor användas för att göra en särskild insats gentemot berörda högskolor och universitet kring design av textil för att möjliggöra reparation, återanvändning, återvinning och minskad spridning av mikroplast.	9 000	9 000	
20 1:1,1	<i>– av dessa ska 1 000 000 kronor användas för att göra en särskild insats gentemot berörda högskolor och universitet kring design av textil för att möjliggöra reparation, återanvändning, återvinning och minskad spridning av mikroplast.</i>	1 000	1 000	
20 1:1,1	Minst 25 000 000 kronor ska användas för att stärka myndighetens arbete nationellt, inom EU och internationellt för att en mer cirkulär plastanvändning samt för att minska plaster, inklusive mikro- och nanoplast, i hav och natur. Insatser ska omfatta hela livscykeln för plast, t.ex. hållbar design, standardisering, återanvändning, alternativa material, återvinning och minskat läckage av plast. Av medlen får högst 5 000 000 kronor användas för myndighetens arbete med nationell plastsamordning. Naturvårdsverket får även betala ut bidrag till andra inom detta område. Naturvårdsverket får betala ut högst 1 500 000 kronor till SMHI efter rekvisition för budgetåret 2022 för genomförande uppdrag om Analys av spridning av mikroplast från källa till hav mikroplast (M2021/02392).	25 000	25 398	
20 1:1,1	<i>– av medlen får högst 5 000 000 kronor användas för myndighetens arbete med nationell plastsamordning.</i>	5 000	4 828	
20 1:1,1	<i>– högst 1 500 000 kronor till SMHI efter rekvisition för budgetåret 2022 för genomförande uppdrag om Analys av spridning av mikroplast från källa till hav mikroplast (M2021/02392).</i>	1 500	1 500	
20 1:1,1	Högst 10 000 000 kronor får betalas ut som bidrag till Håll Sverige Rent för att genomföra insatser för att öka kunskap och medvetenhet om nedskräpning samt genomföra konkreta insatser för att minska nedskräpningen i Sverige.	10 000	10 000	
20 1:1,1	Högst 1 500 000 kronor ska betalas ut till Livsmedelsverket efter rekvisition för budgetåret 2022 för genomförande av uppdrag om att ta fram vägledning och riktlinjer för verksamheter gällande återanvändbara muggar och matlådor (M2021/02087).	1 500	1 500	
20 1:1,1	Minst 5 000 000 kronor ska användas för att stärka myndighetens arbete mot illegal avfallshantering.	5 000	5 106	
20 1:2,1	Högst 20 000 000 kronor får användas för en särskild satsning på övervakning av vilda pollinatörer.	20 000	7 887	
20 1:2,1	Högst 5 000 000 kronor får användas av berörda myndigheter för att genomföra uppdraget om kunskap om PFAS i livsmedel och miljö.	5 000	3 593	

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall	Not
20 1:2,1	Högst 1000 000 kronor får användas för delfinansiering av Klimatpolitiska rådets verktyg Panorama.	1 000	600	
20 1:2,4	Tillväxtanalys får rekvidera 2 000 000 kronor för genomförandet av uppdraget att ta fram underlag om näringslivets klimatomställning (N2021/01037).	2 000	2 000	
20 1:2,4	Trafikanalys får rekvidera 2 000 000 kronor för genomförandet av uppdraget att ta fram underlag om transportsektorns klimatomställning (I2021/01006).	2 000	1 254	
20 1:2,4	Länsstyrelsen i Uppsala län får rekvidera 2 000 000 kronor för genomförandet av uppdraget att ta fram underlag om den lokala och regionala klimatomställningen (M2021/00669).	2 000	1 000	
20 1:2,4	Skogsstyrelsen får rekvidera 500 000 kronor för att bistå Tillväxtanalys med uppdrag (N2021/01037).	500	500	
20 1:2,4	Statens jordbruksverk får rekvidera 500 000 kronor för att bistå Tillväxtanalys med uppdrag (N2021/01037).	500	500	
20 1:2,4	Boverket får rekvidera 500 000 kronor för att bistå Länsstyrelsen i Uppsala län med uppdrag (M2021/00669).	500	0	
20 1:2,4	Statens energimyndighet får rekvidera 1 000 000 kronor för att bistå Länsstyrelsen i Uppsala län i genomförandet av uppdrag (M2021/00669) och för att bistå Tillväxtanalys i genomförandet av uppdraget (N2021/01037).	1 000	0	
20 1:2,4	Trafikverket får rekvidera 1 000 000 kronor för att bistå Länsstyrelsen i Uppsala i genomförandet av uppdrag (M2021/00669) och för att bistå Trafikanalys i genomförandet av uppdrag (I2021/01006).	1 000	600	
20 1:2,4	Transportstyrelsen får rekvidera 2 000 000 kronor för genomförandet av uppdraget att analysera förutsättningarna för att utveckla registerföringen av arbetsmaskiner (M2021/00358).	2 000	1 350	
20 1:2,6	5 000 000 kronor ska betalas ut som bidrag till organisationen Håll Sverige Rent för arbete med att generera och förmedla kunskap och erfarenheter som bidrar till minskad nedskräpning.	5 000	5 000	
20 1:2,6	5 000 000 kronor ska betalas ut som bidrag till organisationen Luftförening- och klimatsekretariatet (AirClim) för dess arbete med att skapa och förmedla kunskap i syfte att minska utsläppen av luftföreningar, inklusive växthusgaser	5 000	5 000	
20 1:3,2	Anslagskredit	6 000	0	
20 1:3,2 v1	Anslagsposten får användas för kostnader samt visst arbete vid länsstyrelserna som avser skötsel, fastighetsförvaltning, byggnadsinvesteringar, samt uppföljning och övervakning av nationalparker, naturreservat, områden som ingår i eller föreslås ingå i nätverket Natura 2000, andra områden med områdesskydd, Kungliga nationalstadsparken, världsarv och Ramsarområden. En särskild satsning ska göras på skötsel av naturreservat med högst 100 000 000 kronor. Anslagsposten får även användas för kostnader för arbete med biosfärområden inklusive bidrag till kommuner och Stockholms universitet.	100 000	100 000	
20 1:3,2 v5	Anslagsposten får användas för kostnader för det statliga ledsystemet i fjällen samt för andra vandringsleder där staten är huvudman, där en särskild satsning ska göras på högst 70 000 000 kronor.	70 000	46 460	
20 1:3,2 v6	Anslagsposten får användas för statsbidrag till naturvårdsprojekt enligt 1 § 1–6 förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt. Högst 31 000 000 kronor får användas som en särskild satsning för att förstärka förutsättningar för vilda pollinatörer.	31 000	28 338	

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall	Not
20 1:3,2 v7, del 1	Högst 250 000 000 kronor får användas för statsbidrag till naturvårdsprojekt för att restaurera och anlägga våtmarker, inklusive förberedelsearbete, enligt 1 § 7 och 8 förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt eller som bidrag till länsstyrelserna för att restaurera och anlägga våtmarker.	250 000	208 919	
20 1:3,2 v7, del 2	Skogsstyrelsen får från anslagsposten rekvirera högst 70 000 000 kronor för genomförande av uppdrag att genomföra åtgärder för att återvåta utdikade våtmarker i skog.	70 000	56 121	
20 1:3,2 v7, del 3	Vidare får högst 5 000 000 kronor av anslagsposten användas för bidrag till Skogsstyrelsen för rådgivningen till skogsägare vad gäller att återvåta tidigare dikade eller torrlagda våtmarker.	5 000	5 000	
20 1:3,2 v9	Anslagsposten får användas för bidrag till Centrum för biologisk mångfald för arbete som avser lokal och traditionell kunskap. Till Sametinget får utbetalas 1 000 000 kronor för uppdraget som fokuspunkt för traditionell kunskap enligt konventionen för biologisk mångfald (CBD).	1 000	1 000	
20 1:3,2, v15	Högst 40 000 000 kronor av anslagsposten får användas för åtgärder inom naturvård, biologisk mångfald och friluftsliv som skapar gröna jobb.	40 000	37 749	
20 1:3,2, v16	Av anslagsposten får högst 5 000 000 kronor användas för regeringsuppdrag om att göra en fördjupad bedömning av vissa områdens betydelse för bevarandet av fåglar enligt fågeldirektivet (dnr M2021/01160).	5 000	5 000	
20 1:4,1	Anslagskredit	5 000	0	
20 1:4,1 v4	Högst 10 000 000 kronor får användas för att genomföra uppdraget om Bättre kunskap för hantering av förorenade sediment (dnr M2019/01427/Ke).	10 000	9 965	
20 1:4,1 v7, del 1	Högst 20 000 000 kronor får användas för att genomföra åtgärder av SGU på statligt förorenade områden som förorenats av PFAS som en del i uppdraget till SGI om Kunskap och teknikutveckling PFAS (dnr M2021/02281).	20 000	20 000	
20 1:4,1 v7, del 2	Högst 3 000 000 kronor får användas som bidrag till andra berörda myndigheters och aktörers deltagande för att genomföra uppdraget om PFAS-förorenade områden.	3 000	0	
20 1:4,1 v7, del 3	Högst 8 000 000 kronor får betalas ut som bidrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) för att genomföra uppdrag om insamling och destruktion av PFAS-släckskum på räddningstjänsterna (Ju2021/04162).	8 000	8 000	
20 1:4,1 v7, del 4	Högst 1 000 000 kronor ska utbetalas till MSB för stärkta vägledningsinsatser för hantering av släckvatten och skumvätskor.	1 000	1 000	
20 1:5,1, v4	17 000 000 kronor ska användas för bidrag till Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL).	17 000	17 000	
20 1:5,1, v5	Minst 1 500 000 kronor ska betalas till sekretariatet för den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES) avseende Sveriges bidrag till dess verksamhet	1 500	1 500	
20 1:5,1, v7	Högst 5 000 000 kronor får användas för särskilda insatser med anledning av det globala högnivåmötet Stockholm+50, varav 700 000 kronor ska betalas ut till Stockholm Resilience Center, 905 000 kronor till International Institute for Sustainable Development, 650 000 kronor till Chatham House, 1 250 000 kronor ska betalas ut till SEI för detta ändamål.	5 000	3 505	
20 1:5,1, v7	– varav 700 000 kronor ska betalas ut till Stockholm Resilience Center, 905 000 kronor till International Institute for Sustainable Development, 650 000 kronor till Chatham House, 1 250 000 kronor ska betalas ut till SEI för detta ändamål.	3 505	3 505	

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall	Not
20 1:5,1, v8	Högst 1500 000 kronor får användas för särskilda insatser inom ramen för Horisont Europa partnerskapsprogram "Partnership for the Assessment of Risk from Chemicals" (PARC).	1500	1200	
20 1:5,1, v9	3 000 000 kronor ska betalas ut till Formas för arbete med en internationell utvärdering av svensk ålförvaltning.	3 000	3 000	
20 1:13,1	Anslagskredit	1 032	0	
20 1:13,1 v1	5 000 000 kronor får särskilt användas för stärkt bilateralt miljösamarbete inom området kemikalier och avfall.	5 000	4 831	
20 1:13,1 v2	Högst 2 400 000 kronor får användas som bidrag till Stockholm Environment Institute för genomförande av den ledarskapsgrupp för industriomställning som Sverige lanserade vid FN:s klimattoppmöte i New York 2019.	2 400	2 400	
20 1:13,1 v3	Minst 2 000 000 kronor ska användas för insatser inom Barents Euro-Arktiska råd, Östersjöstaternas råd och Arktiska rådet.	2 000	3 384	
20 1:13,1 v4	Högst 1 500 000 kronor får användas för insatser och bidrag till China Council for International Cooperation on Environment and Development (CCICED).	1 500	1 000	
20 1:14,1	Anslagskredit	10 000	0	
20 1:14,1, v5	Högst 35 000 000 kronor får användas för genomförande av ett program med ersättningsmarker från Sveaskog.	35 000	296	
<i>Enligt separat regeringsbeslut N2021/02450</i>				
Viltvårdsfonden – viltforskning	Regeringen beviljar Naturvårdsverket bidrag för viltforskning m.m. 2022 med 23 000 000 kronor ur viltvårdsfonden	23 000	19 401	
	– varav 20 850 000 kronor avser forskning och finansiering av fleråriga forskningsprojekt inom forskningsstrategin Wildlife, Environment and Society – Research strategy for the period 2021–2026 for the Swedish Environmental Protection Agency's research funding from the Wildlife Management fund.	20 850	17 622	
	– varav 1 200 000 kronor avser sekretariat för forskningsfinansieringen	1 200	1 021	
	– varav 500 000 kronor avser insatser inom forskningskommunikation	500	360	
	– och 450 000 kronor avser medlemsavgift till Nordiskt Kollegium för Viltforskning och specifika omkostnader för denna verksamhet.	450	398	
<i>Enligt separat regeringsbeslut N2021/00013</i>				
Viltvårdsfonden – främja viltvården	För uppdraget får Naturvårdsverket årligen använda högst 38 000 000 kronor ur viltvårdsfonden, varav	38 000	20 993	
	– högst 2 400 000 kronor får användas till Naturvårdsverkets egna personalkostnader	2 400	1 940	
	– högst 16 800 000 kronor får användas till bidragsgivning enligt den nya förordningen om vissa bidrag ur viltvårdsfonden.	16 800	9 843	
<i>Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev</i>				
20 1:11,1, v2	Högst 15 000 000 kronor får användas för kostnader för inventeringar, undersökningar och juridiska bedömningar eller andra utredningar som krävs som underlag för att genomföra åtgärder samt för framtagande av underlag för prioriteringar för framtida insatser.	15 000	10 008	
20 1:11,1 v3	Högst 20 000 000 kronor får användas för bidrag i enlighet med förordningen (2018:58) om bidrag till strandstädning.	20 000	19 129	
<i>Kammarkollegiets regleringsbrev</i>				
27 1:1,2	Anslagskredit	108 600	0	

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER

Belopp är angivna i tkr om ej annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma. Belopp som anges inom parentes avser föregående år.

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

REDOVISNINGSPRINCIPER

Tillämpade redovisningsprinciper

Allmänt

Myndighetens redovisning följer god redovisningssed och årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt Ekonomistyrningsverkets, ESV:s, föreskrifter och allmänna råd till denna. Bokföringen följer förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna samt eventuella undantag till de ekonomiadministrativaregelverken som regeringen meddelat i årets regleringsbrev.

Ändrade redovisningsprinciper

Naturvårdsverket har från och med räkenskapsåret 2022 ändrat principerna avseende aktivering av interna kostnader för projektledning i samband med egenutveckling av datasystem. Principändringen är ett led i ett beslut om att växla från att köpa dessa tjänster externt till att i stället nyttja interna resurser för projektledning.

Upplysningar om avvikelser

Avvikelser från ekonomiadministrativa regler

Med undantag från vad som anges i 10 § förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter med mera, får Naturvårdsverket, inom ramen för sitt förvaltningsuppdrag och inom ramen för de ekonomiska resurser som myndigheten förfogar över, besluta om investeringar och förvärv när den beräknade utgiften för anskaffningen inte överstiger 20 000 tkr per projekt och detta är redovisat i investeringsplanen. Om den beräknade utgiften överstiger 20 000 tkr ska myndigheten lämna över frågan till regeringen för prövning.

Naturvårdsverket får, enligt 16 § förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter med mera, besluta om överföring av förvaltningsansvaret mellan Naturvårdsverket och andra fastighetsförvaltande myndigheter där berörda myndigheter är överens om villkoren för överföringen då marknadsvärdet inte överstiger 20 000 tkr. Överföringen ska ske till bokfört värde.

För avyttring av fastigheter gäller förordningen (1996:1190) om överlåtelse av statens fasta egendom med mera. Förordningen gäller vid försäljning eller byte av fast egendom och sådan byggnad som är lös egendom. Naturvårdsverket får, i egenskap av fastighetsförvaltande myndighet, besluta om försäljning eller byte av fast egendom om egendomens värde inte överstiger 15 000 tkr enligt 5 § förordning (1996:1190) om överlåtelse av statens fasta egendom med mera. Om värdet är högre krävs medgivande av regeringen. Med egendomens värde avses det vid en särskild värdering fastställda marknadsvärdet. Förordningen reglerar även i övrigt förberedande åtgärder, försäljningsförfarandet och ekonomiska villkor.

Investeringar i mark, markanläggningar, byggnader och pågående projekt ska inte finansieras genom lån i Riksgäldskontoret vilket framgår i Naturvårdsverkets regleringsbrev. Denna typ av investeringar finansieras i stället med statskapital som sedan skrivs ner med årets avskrivningar.

Brytdag

Enligt 10 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring ska myndigheter tillämpa en så kallad brytdag då den löpande redovisningen för perioden ska avslutas. Brytdagen infaller den 5 januari varje år. Efter brytdagen bokförs främst bokslutstransaktioner som till exempel periodavgränsningsposter.

Värderingsprinciper

Värdering av fordringar

Fordringar har tagits upp till de belopp varmed de beräknas inflyta. Övriga tillgångar har värderats till anskaffningsvärde alternativt verkligt värde om detta är lägre än anskaffningsvärdet, respektive nominellt värde, om inte annat anges i not.

Värdering av skulder

Skulderna är upptagna till nominellt belopp.

Värdering av varulager

Varulagret värderas normalt efter kalkyler per artikel eller artikelgrupp. I de fall detta värde överstiger ett nettoförsäljningsvärde sker värdering efter det senare. Inkuransnedskrivning sker således efter individuell värdering per artikel.

Värdering av periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs belopp överstigande 50 tkr.

Som upplupna bidragsintäkter redovisas bidragsinkomster som ännu inte erhållits men som motsvarar nedlagda kostnader. Som oförbrukade bidrag redovisas erhållna bidragsinkomster som periodiseras för att täcka framtida kostnader.

Transfereringar

Transfereringar redovisas enligt bokföringsmässiga grunder, dvs. det år som kostnaden hänförs sig till. I de flesta fall sammanfaller kostnaden med utbetalningen. Utgiften periodiseras när den tydligt går att hänföra till ett visst år. Utgifter för transfereringar redovisas kassamässigt mot anslag i enlighet med 12–13 §§ anslagsförordningen (2011:223). Även återbetalda bidrag redovisas kassamässigt mot anslag. Medlen får därmed disponeras för samma ändamål. Naturvårdsverkets tolkning bygger i dessa fall på att de återbetalda medlen reducerar årets faktiska utbetalningsvolym och därför kan utbetalas på nytt. I de fall det finns angivet i förordning eller annat beslut att återbetalda medel inte får disponeras redovisas återkravet mot inkomsttitel. Även i de fall återbetalningen avser ett uppdrag som Naturvårdsverket inte längre har, redovisas medlen mot inkomsttitel.

Värdering av avsättningar

Avsättningar redovisas som post på balansräkningens skuldsida för förpliktelser som är osäkra till belopp och/eller tidpunkt då de ska infrias.

För förorenade områden på fastigheter som ägs av Naturvårdsverket är myndigheten ansvarig för avhjälpande av miljöskada enligt 10 kap. miljöbalken (1998:808). Naturvårdsverket redovisar en avsättning för kostnader för avhjälpande av miljöskada när en tillförlitlig bedömning av skadans omfattning och tid för avhjälpandet kan ske, i regel när en undersökning av området har skett. I de fall där tillräcklig information saknas men där kännedom om miljöskada finns redovisas en uppskattning av kostnaden som en ansvarsförbindelse.

Avsättningar sker även för kostnader avseende markintrång i samband med bildandet av naturreservat. Avsättningar sker i följande fall; a) beslut om naturreservat har vunnit laga kraft men en stämning avseende ersättningsbelopp har inkommit, b) beslut om naturreservat har vunnit laga kraft men tiden för stämningsansökan har ej löpt ut och c) beslut om naturreservat har ännu inte vunnit laga kraft.

Värdering av ansvarsförbindelser

Förpliktelser där sannolikheten för att de ska infrias är låg redovisas som ansvarsförbindelser. Ansvarsförbindelser redovisas "inom linjen" (i anslutning till) i balansräkningen men tas inte med i balansräkningens beloppskolumner och räknas inte in i balanssumman. För Naturvårdsverkets del är det vanligen förpliktelser hänförliga till avhjälpande av miljöskador, ersättningar för markintrång samt stämningsansökningar som redovisas som ansvarsförbindelser vilket sker i de fall sannolikheten för infriande av förpliktelseerna är så pass osäker att de inte redovisas som avsättningar.

Värdering av anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar

För immateriella anläggningstillgångar används beloppsgränsen 300 tkr som riktmärke för redovisning som anläggningstillgång.

Maskiner och inventarier

Maskiner och inventarier redovisas som anläggningstillgång om de har ett anskaffningsvärde om minst ett halvt prisbasbelopp och en bedömd nyttjandeperiod som uppgår till lägst tre år. Ett objekt som understiger det fastställda beloppet men tillhör en fungerade enhet läggs ihop med övriga objekt och definieras som en tillgång.

Byggnader och markanläggningar

Gränsbeloppet för underhåll respektive investering för byggnader och markanläggningar är 250 tkr. Åtgärder som överstiger beloppet och som avser utbyte eller ny komponent ska redovisas som en anläggningstillgång.

Åtgärder som understiger gränsbeloppet redovisas som underhåll. Vissa åtgärder redovisas alltid som underhåll även om de överstiger gränsbeloppet. Det kan vara åtgärder som bevarar men inte höjer tillgångens värde, till exempel ommålning.

Förbättringsutgifter på annans fastighet

Beloppsgränsen för aktivering av förbättringsutgifter på annans fastighet är 100 tkr. Som grund för beräkning av avskrivningstiden ligger bedömd längd på hyreskontraktet eller bedömd nyttjandeperiod.

Avskrivningstider

Avskrivningstiderna är anpassade efter tillgångarnas nyttjandeperiod. Avskrivning sker från månaden efter leveransmånad.

Tillämpade avskrivningstider

3 år Datorer, servrar och övr. kringutrustning

5 år Immateriella anläggningstillgångar

5 år Förbättringsutgifter på annans fastighet *

5 år Maskiner och andra tekniska anläggningar

10 år Övriga inventarier

20–40 år Markanläggningar **

25–50 år Byggnader ***

* Eller enligt kontraktets längd.

** Markanläggningar anskaffade från och med 2016 skrivs av på 40 år. Markanläggningar anskaffade dessförinnan skrivs fortsatt av på 20 år, se även under rubriken Komponentredovisning nedan.

*** Byggnader anskaffade från och med 2016 och som inte delats upp på komponenter skrivs av på 40 år. Tidigare anskaffade övriga byggnader skrivs fortsatt av på 25 år och tidigare anskaffade bostadsfastigheter skrivs fortsatt av på 50 år, se även under rubriken Komponentredovisning nedan.

Komponentredovisning

I enlighet med övergångsreglerna som framgår i ESV:s föreskrifter till 5 kap. 1 § i förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, har Naturvårdsverket valt att inte dela upp värdet av anläggningstillgångar per den 31 december 2015 i komponenter. Detta med hänsyn till kostnaderna att göra uppdelningen i förhållande till mervärdet. Istället görs en nedskrivningsprövning för restvärdet av anläggningstillgångar i samband med utbyte av tillgångar (komponenter) som är < 5 år gamla och har ett bokfört värde om > 5 000 tkr.

En investering > 2 000 tkr delas upp i en eller flera komponenter enligt komponentlistan som framgår nedan:

Komponentlista med nyttjandeperioder

Byggnader

Stomme	75 år
Yttertak	40 år
Fasader	40 år
Stomkomplettering/invändigt ytskikt	25 år
Installationer	20 år

Markanläggningar

Markanläggningar	40 år
------------------	-------

Avskrivningstiderna är anpassade till tillgångarnas nyttjandeperiod.

STYRELSE- OCH/ELLER RÅDSLEDAMOTSUPPDRAG SAMT ERSÄTTNINGAR OCH ANDRA FÖRMÅNER TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Namn	Uppdrag	Belopp i kr
Björn Risinger, Gd	Generaldirektör Naturvårdsverket Ledamot i insynsrådet för Länsstyrelsen i Gotlands län	1674 887
<i>Ledamöter i insynsråd</i>		Arvodet i kr
Jakob Granit	Generaldirektör Havs- och vattenmyndigheten Ledamot i styrelsen för Arbetsgivarverket, t o m april 2022	1500
Johanna Sandahl	Ordförande i Naturskyddsföreningen Förlag AB Ordförande i AB Smålands Taberg Ledamot i insynsrådet för Strålsäkerhetsmyndigheten Ledamot i Internationella miljöinstitutet (IIIEE) vid Lunds universitet	
Lena Westerholm	Ledamot i Länsstyrelsen Västmanlands miljö- och klimatråd	
Jessica Rosencrantz	Riksdagsledamot (M) Ledamot i Riksdagsstyrelsen, fr o m oktober 2022	
Kristina Yngwe	Riksdagsledamot (C) t o m 26 september 2022 Ordförande i Kärntorps Lantbruks AB	
Malin Larsson	Riksdagsledamot (S) Ledamot i insynsrådet för Livsmedelsverket Ledamot i insynsrådet för Länsstyrelsen i Västernorrlands län Ledamot i insynsrådet för Gentekniknämnden	1500
Palle Borgström	Inga andra uppdrag	
Ulf Silvander	Inga andra uppdrag	1500
Tomas Kåberger Entledigad från uppdraget fr o m 2022-09-01	Ordförande Johanneberg Science Park AB, t o m maj 2022 Ledamot Vattenfall AB Ledamot AB Persson Invest Ledamot Tanke och Möda AB Ledamot i insynsrådet vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län	1500

NOTER (tkr)		2022-01-01– 2022-12-31	2021-01-01– 2021-12-31
Not 1	Intäkter av anslag		
20 1:1,1	Förvaltningsanslag	631 946	567 479
20 1:2,1	Miljöövervakning	220 146	223 987
20 1:3,2	Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.	348 231	299 242
20 1:4,1	Sanering och efterbehandling av förorenade områden	16 132	16 327
20 1:5,1	Miljöforskning	4 127	4 441
20 1:11,1	Åtgärder för havs- och vattenmiljö – Avloppsrening – del till NV	17 368	14 593
20 1:13,1	Bilateralt miljösamarbete	12 874	10 198
20 1:14,1	Skydd av värdefull natur – till NV	735 174	388 723
20 1:14,3	Skydd av värdefull natur – till NV – RRF	827 652	980 979
20 1:16,6	Klimatinvesteringar – Administration – del till Naturvårdsverket	49 999	40 000
20 1:23,3	Laddinfrastruktur längs större vägar – del till NV *	500	500
	Summa	2 864 148	2 546 469
	* Föregående år låg anslagspunkten som en del av anslag 1:5 inom UO 21. Villkor och tilldelat belopp är oförändrade.		
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2022-01-01– 2022-12-31	2021-01-01– 2021-12-31
	Ersättning för administration av NOx-avgifter	8 619	8 319
	Ersättning för administration av Kadmiumfonden	595	1 080
	Ersättning för administration av jägarexamen samt jägarregistret	15 474	14 821
	Intäkter av tjänsteexport med stöd av särskilt bemyndigande	3 399	8 274
	Intäkter av EU:s miljöledning- och miljörevisionsordning (EMAS)	108	114
	Offentligrättsliga avgifter	6	8
	Avgifter enligt 4§ avgiftsförordningen	13 532	13 393
	Reavinst byggnader och mark	12 679	2 387
	Övrigt (Intäkter av andra ersättningar)	1 577	2 213
	Summa	55 987	50 609

Intäkter av tjänsteexport avser de internationella uppdrag som finansieras av Sida som tjänsteköp. Dessa intäkter fortsätter att minska eftersom de uppdrag som har startat de senaste åren är bidragsfinansierade i stället för att vara avgiftsfinansierade.

Avgiftsintäkter enligt 4 § består främst av intäkter från Havs- och vattenmyndigheten för vissa uppdrag som Naturvårdsverket har utfört, 6 750 tkr, utlån av personal till andra myndigheter, 3 616 tkr, samt avgiftsintäkter för konferensen Miljöbalksdagarna, 1 628 tkr, som genomfördes under 2022. Även hyror och arrenden från verksamheter vid Åva gård i Tyresta naturreservat, 470 tkr, ingår bland intäkterna samt intäkter för elproduktion vid Torps vattenkraftverk, 2 818 tkr.

Den stora ökningen av posten *Reavinst byggnader och mark* är hänförlig till ett fastighetsbytesavtal mellan Naturvårdsverket och Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län (SSL). Bytet skedde som ett led i bildandet av nationalparken Nämndöskärgården där den fastighet som tidigare ägdes av SSL ingår. Bytestransaktionerna redovisas som köp och försäljning och den fastighet som "byttes bort", dvs såldes, anskaffades för ca 50 år sedan och hade ett bokfört värde på ca 930 tkr. Fastigheten värderades och såldes för 10 500 tkr vilket medförde en stor reavinst.

Not 3	Intäkter av bidrag	2022-01-01– 2022-12-31	2021-01-01– 2021-12-31
	Bidrag från statliga myndigheter	65 898	47 629
	Bidrag från andra organisationer	3 402	3 398
	Summa	69 301	51 027

Not 4 **Finansiella intäkter**
Finansiella intäkter uppgår till 1.446 tkr för 2022 jämfört med 228 tkr för 2021. Ökningen beror på det ändrade ränteläget som medfört att Naturvårdsverket fått ränteintäkter om 1.425 tkr (0 tkr) på tillgodohavande på räntekonto hos Riksgälden. Under 2021 erhöles inga ränteintäkter på tillgodohavandet då räntan uppgick till 0 %.

Not 5	Kostnader för personal	2022-01-01– 2022-12-31	2021-01-01– 2021-12-31
	Lönekostnader	406 325	368 313
	Arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	213 649	194 566
	Övriga personalkostnader	10 730	9 923
	Summa	630 704	572 803

I posten *Lönekostnader* avser 493 tkr (734 tkr) arvoden till ej anställd personal (uppdragstagare). Den totala ökningen av kostnader för personal beror främst på att medelantalet anställda ökat med drygt 7 % sedan 2021 vilket medfört ökade lönekostnader och tillkommande sociala avgifter. Resterande ökning beror på lönepåslag.

Not 6	Övriga driftkostnader	2022-01-01– 2022-12-31	2021-01-01– 2021-12-31
	Fastighetskostnader egna fastigheter	6 137	7 847
	Resor och information	17 466	5 386
	Köp av varor	9 870	5 032
	Köp av tjänster	794 509	756 111
	Intrångsersättningar	1469 878	1267 031
	Övrigt	3 323	237
	Aktiverade utgifter för egenutvecklade anläggningstillgångar	-16 720	-25 946
	Summa	2 284 463	2 015 698

Ökningen av övriga driftkostnader jämfört med föregående år är främst hänförlig till högre kostnader för intrångsersättningar vilka finansieras via anslag 1:14 ”Skydd av värdefull natur”. Anslagsnivån är i stort samma som för år 2021, men en högre andel av anslaget har i år gått till intrångsersättningar och en lägre andel till köp av mark samt bidrag till länsstyrelserna. I delposten *Intrångsersättningar* ingår även förändring av avsättningar för intrångsären (se not 31). Motsvarande belopp för 2021 ingick föregående år i delposten *Köp av tjänster*. För att uppgifterna mellan åren ska vara jämförbara har beloppen för delposterna *Intrångsersättningar* samt *Köp av tjänster* justerats för 2021.

Minskningen av delposten *Fastighetskostnader egna fastigheter* beror på att kostnaderna för utförda reparationer och underhållsarbeten varit lägre under 2022 än under 2021.

Delposten *Resor och information* har mer än tredubblats sedan 2021 och är nästan uppe i samma belopp som innan pandemin. Ökningen är främst hänförlig till resor mellan myndighetens kontor i Stockholm och Östersund men även internationella resor kopplat till olika miljösamarbeten har kommit igång igen.

Vad gäller *Köp av varor* hänger ökningen samman med en återgång till arbete på kontoren i stället för hemifrån vilket medfört ökade kostnader för förbrukningsartiklar och kontorsmaterial.

I posten *Köpta tjänster* ingår bland annat direkta kostnader (5 063 kr) till följd av det datainträng som myndigheten utsattes för under hösten 2022. Ökningen beror även på att köpta IT-tjänster och konsulttjänster generellt har ökat.

Ökningen av delposten *Övrigt* beror framför allt på en reaförlust till följd av en utrangering av en pågående egenutveckling av ett system, 2 654 tkr (0 tkr).

Aktiverade utgifter för egenutvecklade anläggningstillgångar har till skillnad från flertalet övriga delposter minskat sedan 2021. Anledningen är främst att ett budgeterat, större projekt fick avbrytas vilket medförde lägre inköp av tjänster som annars skulle aktiverats. En annan anledning är att en stor del av de konsulttjänster som köpts avseende egenutvecklingen av system har avsett förstudier som inte aktiveras. Även ett internt beslut om att använda interna projektledare i utvecklingsprojekten i stället för att köpa tjänsten av externa konsulter har minskat både köpta tjänster och aktiverbara utgifter.

Not 7 Finansiella kostnader

Finansiella kostnader uppgår till 1.220 tkr för 2022 jämfört med 95 tkr för 2021. Ökningen beror delvis på att det ändrade ränteläget har medfört att Naturvårdsverket under 2022 betalat ränta om 703 tkr (0 tkr) på lån i Riksgälden avseende verksamhetsinvesteringar men även på ett fastighetsärende som föll ut till nackdel för Naturvårdsverket och medförde att räntekostnader avseende ersättningar i samband med fastighetsärenden uppgår till 411 tkr (8 tkr). I övrigt består posten av kursförluster och räntekostnader hänförliga till leverantörsskulder.

Not 8	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2022-01-01– 2022-12-31	2021-01-01– 2021-12-31
	Miljösanktionsavgifter	16 413	15 536
	Övrig offentligverksamhet	8 113	8 008
	Avgifter enligt lagen om vissa utsläpp av växthusgaser *	650	0
	Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken	9 175	8 742
	Övriga ränteinkomster	5	88
	Övriga inkomster av statens verksamhet	1	302
	Summa	34 357	32 675

* Lag (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser trädde i kraft den 1 januari 2021. Samtidigt upphävdes lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter med stöd av vilken motsvarande avgifter tidigare togs ut.

Miljösanktionsavgifter avser straffavgifter som påförs verksamhetsutövare som åsidosätter de föreskrifter, tillstånd eller villkor som anges i 30 kap miljöbalken och i förordningen (2012:259) om miljösanktionsavgifter. Beslut om miljösanktionsavgifter fattas av olika tillsynsmyndigheter. Redovisade miljösanktionsintäkter ovan avser beslut som har fattats av flera tillsynsmyndigheter än Naturvårdsverket, exempelvis länsstyrelser och kommuner.

Övrig offentligverksamhet avser avgifter i samband med gränsöverskridande transporter av miljöfarligt avfall.

Avgifter enligt lagen om vissa utsläpp av växthusgaser avser försenings- och sanktionsavgifter som påförts verksamhetsutövare som inte fullgjort sina åtaganden enligt lag (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser och förordning (2020:1180) om vissa utsläpp av växthusgaser.

Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken avser avgifter som tas ut enligt enligt förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillstånd enligt miljöbalken. Avgifterna avser godkännande och tillsyn av insamlingsystem för elutrustning och förpackningar samt tillsynsavgifter för producentansvar för elutrustning, förpackningar samt batterier.

Not 9	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2022-01-01– 2022-12-31	2021-01-01– 2021-12-31
	Intäkter för NOx-avgifter	642 730	526 208
	Medel från internationella organisationer	44 358	609
	Intäkter från Batterifonden, kadmiumbatterier	1 702	1 897
	Summa	688 790	528 713

Not 10	Finansiella intäkter	2022-01-01– 2022-12-31	2021-01-01– 2021-12-31
	<i>Finansiella intäkter består endast av ränteintäkter fördelade på:</i>		
	NOx	192	0
	Batterifonden, blybatterier	77	0
	Batterifonden, småbatterier	960	0
	Batterifonden, kadmiumbatterier	255	0
	Summa	1485	0

Under 2021 var det 0 % ränta på de banktillgodohavanden som avser fonderna.

Not 11	Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	2022-01-01– 2022-12-31	2021-01-01– 2021-12-31
	NOx		
	Intäkter	642 922	526 208
	Kostnader	-636 251	-526 338
	<i>Från (-)/till (+) fonden</i>	<i>6 671</i>	<i>-130</i>
	Blybatterier		
	Intäkter	77	0
	Kostnader	0	0
	<i>Från (-)/till (+) fonden</i>	<i>77</i>	<i>0</i>
	Småbatterier		
	Intäkter	960	0
	Kostnader	0	0
	<i>Från (-)/till (+) fonden</i>	<i>960</i>	<i>0</i>
	Kadmiumbatterier		
	Intäkter	1958	1897
	Kostnader	-595	-1081
	<i>Från (-)/till (+) fonden</i>	<i>1363</i>	<i>816</i>
	Årets förändring i fonderna	9 071	686

Tecknet för årets förändring i fonderna (+) är spegelvänt det som framgår av resultaträkningen (-) av pedagogiska skäl eftersom resultatposten gäller fondernas förändring.

NOx

Naturvårdsverket ansvarar för att lagen om miljöavgifter på utsläpp av kväveoxider efterlevs. Det görs genom granskning av företagens NOx-deklarationer och revisioner. Avgifter tas in och återbetalas till de avgiftsskyldiga i proportion till varje produktionsenhets andel av den sammanlagda nyttiggjorda energiproduktionen. Systemet innebär att det totala avgiftsbeloppet omfördelas mellan de avgiftsskyldiga.

Batterifonderna

Det var tidigare en miljöavgift på blybatterier och småbatterier. Sedan den 1 januari 2009 är det producentansvar för batterier och fonderna tar inte längre in några avgifter. Återstående medel används till batteriforskning. Under 2022 har inga bidrag betalats ut till Energimyndigheten för batteriforskning. Intäkter avseende kadmiumbatterier grundas på de uppgifter producenterna rapporterat till Naturvårdsverket enligt förordning (2008:834) om producentansvar för batterier.

Not 12	Lämnade bidrag	2022-01-01– 2022-12-31	2021-01-01– 2021-12-31
	<i>Per mottagarkategori</i>		
	Bidrag till statliga myndigheter	2 170 602	2 087 539
	Bidrag till statliga bolag	28 720	22 481
	Bidrag till kommunala sektorn	770 127	786 336
	Bidrag till privata företag och privatägda föreningar	2 452 718	1 875 728
	Bidrag till internationella organisationer	20 284	17 349
	Bidrag till EU-institutioner	983 063	1 028 995
	Bidrag till övriga	210 229	180 547
	Bidrag till enskilda personer	35	38 781
	Summa	6 635 777	6 037 757
	<i>Per finansiär</i>		
	UO 20 Anslag 1:1 – Plast- och textilarbete	22 566	33 902
	UO 20 Anslag 1:2 – Miljöövervakning	16 364	44 338
	UO 20 Anslag 1:2 – Klimatpolitiska handlingsplanen	11 977	15 973
	UO 20 Anslag 1:2 – Bidrag till ideella miljöorganisationer	25 000	20 000
	UO 20 Anslag 1:3 – Åtgärder för värdefull natur	1 510 762	1 460 769
	UO 20 Anslag 1:4 – Sanering och efterbehandling av förorenade områden	478 610	439 497
	UO 20 Anslag 1:5 – Miljöforskning	92 695	93 592
	UO 23 Anslag 1:7 – Ersättning för viltskador	31 116	32 389
	UO 20 Anslag 1:11 – Åtgärder för havs- och vattenmiljö – Avloppsrening	183 071	166 649
	UO 20 Anslag 1:13 – Internationellt miljösamarbete	21 397	22 278
	SIDA – Internationellt miljösamarbete	11 005	13 838
	UO 20 Anslag 1:14 – Skydd av värdefull natur	37 289	90 962
	UO 20 Anslag 1:16 – Klimatinvesteringar	2 399 730	1 961 928
	UO 17 Anslag 13:3 – Stöd till friluftorganisationer	97 785	47 785
	UO 27 Anslag 1:1 – EU-avgift baserad på icke material-återvunnen plast	981 579	1 027 495
	Viltvårdsfonden – Viltvård	27 465	30 050
	Kväveoxidavgift (NOx) – tillgodoföring	636 251	526 338
	Horisont Europa, EUs forsknings- och innovationsprogram för 2021–2027	38 772	0
	Övrig förvaltning	12 344	9 974
		6 635 777	6 037 757

Noten *Lämnade bidrag* har från och med år 2022 kompletterats med en tabell över fördelning per finansiär. För att möjliggöra jämförelser mellan åren har även motsvarande siffror för 2021 tagits fram.

För anslag 1:3, *Åtgärder för värdefull natur*, uppgår lämnade bidrag till cirka 80 procent av anslaget, främst i form av bidrag till länsstyrelser. Områden där bidragen ökat jämfört med föregående år är främst inom skötsel av arter och naturtyper, exempelvis skötsel av naturreservat samt skötsel och restaurering av våtmarker.

Minskningen gällande anslag 1:14, *Skydd av värdefull natur* beror på att ett bidrag till länsstyrelser vad avser skydd av värdefulla naturområden som 2021 finansierades av Naturvårdsverkets anslag har flyttats till dispositionsrätt för länsstyrelserna 2022. Vidare har bidrag till kommuner för markåtkomstbidrag till kommunala reservat minskat under 2022 jämfört med 2021, 6 beslut 2022 jämfört med 10 beslut 2021.

Ökningen avseende anslag 1:16, *Klimatinvesteringar*, uppgår till 437 802 tkr och beror främst på att det har funnits ett högre utrymme att nyttja på bemyndigandet jämfört med 2021. Det högre bemyndigandet har möjliggjort ett större antal beslut och utbetalningar under 2022.

Utbetalning av bidraget från anslag 13:3, *Stöd till friluftorganisationer*, har skett i enlighet med Naturvårdsverkets regleringsbrev 2022.

Lämnade bidrag avseende Horisont Europa, EUs forsknings- och innovationsprogram för 2021–2027, avser projekt som pågår år 2022–2028. Naturvårdsverket är avtalstecknare för Sverige, och samarbetar med tolv andra svenska aktörer, däribland Kemikalieinspektionen.

Not 13	Årets kapitalförändring	2022-01-01– 2022-12-31	2021-01-01– 2021-12-31
	<i>Anslagsfinansierad verksamhet</i>		
	Saldo i transfereringsavsnittet	222	-3 337
	<i>Delsumma, Anslagsfinansierad verksamhet</i>	222	-3 337
	<i>Avgiftsfinansierad verksamhet</i>		
	Under-/Överskott i avgifter för EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)	-15	48
	Under-/Överskott i avgifter för administration av provavgifter vid jägarexamen	-672	1133
	<i>Delsumma, Avgiftsfinansierad verksamhet</i>	-687	1182
	<i>Bidragsfinansierad verksamhet</i>		
	Ej utbetald återbetalning avseende bidragsfinansierad verksamhet	-710	0
	<i>Delsumma, Bidragsfinansierad verksamhet</i>	-710	0
	<i>Övrigt</i>		
	Avskrivningar och bokförda värden på försäljningar och utrangeringar av byggnader och markanläggningar som finansierats med statskapital	-28 735	-28 025
	Avsättning för avhjälpande av miljöskador	350	0
	Saldo i uppbördsavsnittet	0	-10
	<i>Delsumma, Övrigt</i>	-28 385	-28 035
	Årets kapitalförändring	-29 560	-30 190
Not 14	Immateriella anläggningstillgångar	2022-12-31	2021-12-31
	Balanserade utgifter för utveckling		
	Ingående balans anskaffningsvärde	277 660	252 558
	Årets anskaffningar	16 573	25 912
	Årets försäljningar/utrangeringar	-18 708	-809
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	275 525	277 660
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-188 763	-172 462
	Årets avskrivningar	-18 930	-17 110
	Årets försäljningar/utrangeringar	14 888	809
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	-192 806	-188 763
	Ingående balans ackumulerade nedskrivningar	-12 655	-12 655
	Årets nedskrivningar	-13 159	0
	Årets försäljningar/utrangeringar	1167	0
	<i>Summa ackumulerade nedskrivningar</i>	-24 647	-12 655
	Totalt utgående bokfört värde immateriella anläggningar	58 072	76 242

Immateriella anläggningstillgångar består främst av egenutvecklade datasystem. Under året har nedskrivningar gjorts av ett flertal tillgångar. Nedskrivningarna beror främst på en utvecklingsstrategi med gemensamma komponenter som skulle kunna användas inom flera områden på myndigheten men som inte fungerade. Trots omstart och återanvändning av redan utfört arbete visade sig systemet inte fungera och fick till slut skrivas ned. En annan orsak till att nedskrivningar gjorts är ett byte av driftleverantör som medfört att vissa av Naturvårdsverkets e-handelstjänster inte gått att använda längre utan behöver utvecklas på nytt.

Not 15	Materiella anläggningstillgångar	2022-12-31	2021-12-31
	Byggnader, mark och annan fast egendom		
	Byggnader		
	Ingående balans anskaffningsvärde	491 263	486 572
	Årets anskaffningar	430	0
	Årets färdigställda anläggningar	17 511	4 691
	Årets försäljningar/utrangeringar	-1 227	0
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>507 977</i>	<i>491 263</i>
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-187 203	-164 855
	Årets avskrivningar	-21 335	-22 348
	Årets försäljningar/utrangeringar	490	0
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-208 048</i>	<i>-187 203</i>
	Utgående bokfört värde	299 929	304 059
	Mark		
	Ingående balans anskaffningsvärde	11 804 167	11 598 863
	Årets anskaffningar	78 613	213 132
	Årets försäljningar	-9 343	-7 829
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>11 873 437</i>	<i>11 804 167</i>
	Utgående bokfört värde	11 873 437	11 804 167
	Annan fast egendom (markanläggningar)		
	Ingående balans anskaffningsvärde	204 366	196 783
	Årets anskaffningar	0	1 426
	Årets färdigställda anläggningar	10 777	6 158
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>215 143</i>	<i>204 366</i>
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-69 819	-62 645
	Årets avskrivningar	-7 354	-7 174
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-77 174</i>	<i>-69 819</i>
	Utgående bokfört värde	137 969	134 547
	Totalt utgående bokfört värde byggnader, mark och annan fast egendom	12 311 334	12 242 773
	Taxeringsvärden		
	Mark	4 394 745	4 311 667
	Byggnader	75 291	76 517
	Summa taxeringsvärde	4 470 036	4 388 184

Förbättringsutgifter på annans fastighet			
	Ingående balans anskaffningsvärde	18 536	18 485
	Årets anskaffningar	1 135	51
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>19 671</i>	<i>18 536</i>
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-8 988	-5 677
	Årets avskrivningar	-3 368	-3 311
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-12 356</i>	<i>-8 988</i>
	Utgående bokfört värde	7 315	9 548
Maskiner, inventarier, installationer m m			
	Ingående balans anskaffningsvärde	62 222	61 116
	Årets anskaffningar	2 104	1 106
	Årets utrangeringar	0	0
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>64 325</i>	<i>62 222</i>
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-39 752	-37 107
	Årets avskrivningar	-2 840	-2 645
	Årets utrangeringar	0	0
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-42 593</i>	<i>-39 752</i>
	Utgående bokfört värde	21 733	22 469
Pågående nyanläggningar			
	Ingående balans anskaffningsvärde	45 556	29 581
	Årets anskaffningar	57 425	26 823
	Årets nedskrivningar	-806	0
	Årets färdigställda anläggningar	-28 288	-10 849
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>73 886</i>	<i>45 556</i>
	Utgående bokfört värde	73 886	45 556
	Totalt utgående bokfört värde materiella anläggningstillgångar	12 414 268	12 320 346
Not 16	Andra långfristiga värdepappersinnehav		
	Posten består av en aktie i Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB med ett nominellt värde om 100 kr samt bokfört värde om 800 kr.		
Not 17	Varulager och förråd		
	Nytryckning av informationsmaterial har skett under året men efterfrågan har minskat även detta år vilket resulterat i ökat lager.		
Not 18	Kundfordringar		
	Vid genomgång av posten <i>Kundfordringar</i> har fordringar avseende uppbörds- och transfereringsverksamhet klassats om till <i>Övriga kortfristiga fordringar</i> . Motsvarande omklassificering gjordes förra året. I totalsumman för <i>Kundfordringar</i> ingår nedskrivna kundfordringar om 1 258 tkr (129 tkr). Ökningen av de nedskrivna fordringarna beror främst på att fordringar avseende illegala avfallstransporter har bedömts som osäkra och därför skrivits ned.		
Not 19	Fordringar hos andra myndigheter	2022-12-31	2021-12-31
	Kundfordringar hos andra myndigheter	600	7 895
	Skattekonto	33	49
	Mervärdesskattfordran	27 423	24 963
	Summa	28 056	32 907

Balansposten har minskat med 4 851 tkr sedan 2021 vilket främst beror på att en enskilt stor fordran om 6 750 tkr har betalats under året samtidigt som fordringar avseende moms ökat med ca 2 460 tkr.

Not 20	Övriga kortfristiga fordringar	2022-12-31	2021-12-31
	Uppbördsfordringar	2 442	3 102
	Fordringar transfereringar	1 211	1 867
	Övriga fordringar	1 496	3 073
	Nedskrivna fordringar	-2 499	-4 249
	Summa	2 649	3 793

Vid genomgång av posten *Kundfordringar* har fordringar avseende uppbörds- och transfereringsverksamhet klassats om till *Övriga kortfristiga fordringar*. Motsvarande omklassificering gjordes förra året. *Fordringar transfereringar* avser återkrav av bidrag som ännu inte betalats. Förra året ingick nedskrivna bidragsåterkrav om 1 445 tkr i posterna *Övriga fordringar* och *Nedskrivna fordringar*. Efter konstaterade konkurser har dessa fordringar bokats bort 2022 vilket är den huvudsakliga förklaringen till förändringen av dessa poster. De resterande nedskrivna fordringarna består av uppbördsfordringar och bidragsåterkrav.

Not 21	Förutbetalda kostnader	2022-12-31	2021-12-31
	Förutbetalda hyreskostnader	8 967	8 050
	Övriga förutbetalda kostnader	16 923	8 556
	Summa	25 891	16 605

Ökningen av övriga förutbetalda kostnader beror främst på att en halvårsvis återkommande faktura om 6 465 tkr från Svenska Jägareförbundet kom in till myndigheten före brytdagen den 5 januari 2023 och därför fick periodiseras. Ökningen i övrigt utgörs framför allt av ökade förutbetalda licenskostnader kopplade till Naturvårdsverkets IT-verksamhet.

Not 22	Upplupna bidragsintäkter	2022-12-31	2021-12-31
	Beslutade, ej betalda återkrav av bidrag	6 415	1 528
	Upplupna bidragsintäkter – inomstatliga	949	154
	Upplupna bidragsintäkter – utomstatliga	2 431	796
	Summa	9 794	2 478

Ökningen av Upplupna bidragsintäkter beror främst på en ökning av återkrav avseende tidigare lämnade bidrag där själva återkravsbeslutet fattades sent på året och återbetalning därför inte hann ske under 2022. Ökningen beror också på att balansposten Oförbrukade bidrag 2022 innehöll fler positiva saldon som förts om till Upplupna bidragsintäkter. Positiva saldon uppstår när kostnader bokförs innan bidraget erhålls.

Not 23	Övriga upplupna intäkter	2022-12-31	2021-12-31
	Upplupna avgiftsintäkter – inomstatliga	364	393
	Övriga upplupna intäkter – inomstatliga	8 028	5 852
	Summa	8 392	6 245

Upplupna avgiftsintäkter – inomstatliga avser upparbetade kostnader i de internationella uppdragen (tjänsteexport) som ännu inte har fakturerats. I och med att finansieringen av dessa uppdrag under de senaste åren har ändrats från att vara avgiftsfinansierad till att finansieras med bidrag har de upplupna avgiftsintäkterna ytterligare minskat något år 2022.

Övriga upplupna intäkter – inomstatliga avser både år 2021 och 2022 främst medel som äskas ur Viltvårdsfonden för att täcka Naturvårdsverkets kostnader för hanteringen av jaktkort, 6 979 tkr (5 337 tkr). I övrigt består posten främst av upplupna intäkter från elproduktion samt upplupna arrendeintäkter.

Not 24	Avräkning med statsverket	2022-12-31	2021-12-31
	Uppbörd		
	Ingående balans	-2 704	230
	Redovisat mot inkomsttitel	-34 357	-32 685
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	34 613	29 751
	Skulder avseende uppbörd	-2 448	-2 704
	Anslag i icke räntebärande flöde		
	Ingående balans	225 755	153 563
	Redovisat mot anslag	8 248 280	7 615 971
	Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-8 033 214	-7 543 779
	Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	440 821	225 755
	Anslag i räntebärande flöde		
	Ingående balans	-12 474	-7 877
	Redovisat mot anslag	656 005	603 014
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-646 033	-607 611
	Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-2 501	-12 474
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	Ingående balans	1 110	1 500
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-204	-390
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	906	1 110
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
	Ingående balans	13 022	69 164
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde	412 024	537 819
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-8 401 892	-8 107 988
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	7 998 602	7 514 028
	Övriga fordringar på statens centralkonto i Riksbanken	21 756	13 022
	Summa Avräkning med statsverket	458 533	224 710
Not 25	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		
	Behållningen på räntekontot i Riksgäldskontoret har ökat med 6 353 tkr sedan 2021 vilket främst beror på att saldot i NOx-fonden under året har ökat med 6 671 tkr. In- och utbetalningar avseende NOx-fonden sker via räntekontot.		
	Naturvårdsverket har en beviljad kredit om 18 000 tkr (18 000 tkr) på räntekontot.		
Not 26	Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2022-12-31	2021-12-31
	Batterifonden - blybatterier	10 135	10 057
	Batterifonden - småbatterier	125 629	124 669
	Batterifonden - kadmiumbatterier	33 444	32 372
	Summa	169 207	167 098

Not 27 Myndighetskapital (inklusive Statskapital och Balanserad kapitalförändring)

	Statskapital	Balanserad kapitalförändring, anslagsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring, avgiftsbelagd verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2021-12-31	12 288 849	6 804	603	-30 190	12 266 066
Rättelse/ändring av redovisningsprincip	0	0	0	0	0
Ingående balans 2022-01-01	12 288 849	6 804	603	-30 190	12 266 066
Föregående års kapitalförändring	-28 025	-3 347	1 182	30 190	0
Anslagsmedel som finansierat anläggningstillgångar	127 718	0	0	0	127 718
Fondöverföringar av fastigheter från/till annan myndighet	-593	0	0	0	-593
Årets kapitalförändring	0	0	0	-29 560	-29 560
<i>Summa årets förändring</i>	<i>99 100</i>	<i>-3 347</i>	<i>1 182</i>	<i>630</i>	<i>97 565</i>
Utgående balans 2022-12-31	12 387 950	3 456	1 785	-29 560	12 363 631

Not 28 Fonder	2022-12-31	2021-12-31
NOx-fonden	26 989	20 318
Batterifonden - blybatterier	10 135	10 057
Batterifonden - småbatterier	125 629	124 669
Batterifonden - kadmiumbatterier	34 551	33 188
Summa	197 304	188 233

Not 29 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2022-12-31	2021-12-31
Ingående avsättning	1 384	2 801
Årets pensionskostnad	337	-171
Årets pensionsutbetalningar	-807	-1 245
Utgående avsättning	914	1 384

Not 30 Avsättningar för avhjälpande av miljöskador	2022-12-31	2021-12-31
Ingående avsättning	350	350
<i>Årets upplösning:</i>		
– betning av säd	-350	
Utgående avsättning	0	350

Avsättningar för avhjälpande av miljöskador avser framtida utgifter för avhjälpande av en miljöskada som uppstått på Naturvårdsverkets fastigheter enligt 10 kap. miljöbalken (1998:808). Avsättningen (och upplösningen av den) har inte redovisats mot anslag utan som en del i årets kapitalförändring. År 2022 redovisas en avsättning på 0 kr, eftersom den miljöskada som redovisats som ingående belopp har sanerats under året.

Se även not 37 Ansvarsförbindelser.

Not 31	Övriga avsättningar	2022-12-31	2021-12-31
	Avsättning för lokalt omställningsarbete		
	Ingående avsättning	5 738	5 218
	Årets avsättning	1 210	1 105
	Ianspråktaga medel	-1 004	-585
	Utgående avsättning	5 944	5 738

Posten avser avsättning för kompetensväxlings- och kompetensutvecklingsåtgärder enligt avtal om lokalt aktivt omställningsarbete.

Under 2022 har medel framför allt använts för utbildningar inom samarbetet Rörlighet i Staten (RiS). RiS är ett gränsöverskridande samarbete mellan 16 myndigheter vars syfte är att erbjuda större utvecklings- och karriärmöjligheter för statligt anställda.

Under 2023 beräknas cirka 350 tkr av avsättningen att nyttjas till fortsatt arbete med kompetensutveckling inom ramen för RiS:s program "Leda utan att vara chef". Bedömningen är att myndigheten under 2023 använder en större del av avsättningen jämfört med tidigare år då ytterligare aktiviteter planeras.

	2022-12-31	2021-12-31
Andra avsättningar		
Ingående avsättning	26 129	14 803
Årets upplösning	-8 604	-13 153
Årets avsättning	28 586	24 479
Utgående avsättning	46 111	26 129
Summa Övriga avsättningar	52 055	31 867

Andra avsättningar består av avsättningar om 46 111 tkr (25 679 tkr) för den ersättning en fastighetsägare har rätt till när fastigheten ingår i ett nybildat naturreservat, s.k. intrångsersättning. Avsättning sker på tre olika grunder; a) naturreservatet har vunnit laga kraft men det finns en stämning avseende ersättningsbeloppet, b) naturreservatet har vunnit laga kraft men tiden för stämningsansökan avseende ersättningsbelopp har ej löpt ut och c) naturreservatet har vid årsskiftet ännu inte hunnit vinna laga kraft. Bedömningen är att minst 20 % men upp till 60 % av posten kommer att regleras under det kommande räkenskapsåret. Osäkerheten i uppskattningen beror på att det är svårt att bedöma hur lång tid det tar innan domstolen, i stämningsärenden, avlämnar ett domslut och om motparten därefter överklagar eller inte.

Under året har en tidigare avsättning om 450 tkr för flexitid inklusive sociala avgifter lösts upp.

Not 32	Lån i Riksgäldskontoret	2022-12-31	2021-12-31
	Ingående balans	106 930	102 068
	Nyupptagna lån	20 728	27 927
	Årets amorteringar	-40 944	-23 065
	Utgående balans	86 713	106 930

Beviljad låneram

145 000

125 000

Balansposten avser lån för verksamhetsinvesteringar i anläggningstillgångar. Investeringar i mark, markanläggningar, byggnader och pågående projekt finansieras dock inte genom lån i Riksgäldskontoret som en följd av en bestämmelse i verkets regleringsbrev.

Not 33	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2022-12-31	2021-12-31
	Leverantörsskulder – inomstatliga	189 158	125 187
	Arbetsgivaravgifter	12 044	10 298
	Mervärdesskatt	3 574	2 078
	Övrigt	39	813
	Summa	204 815	138 376

Ökningen av *Leverantörsskulder – inomstatliga* beror främst på att fakturering av ett antal uppdragsavtal har skett sent på året och därför inte hunnit betalas innan årsskiftet. En annan förklaring till ökningen är att länsstyrelser med stora pågående projekt på Naturvårdsverkets fastigheter har fakturerat Naturvårdsverket sent på året för att få med så stor del av upparbetade kostnader som möjligt.

Not 34	Leverantörsskulder och övriga kortfristiga skulder	2022-12-31	2021-12-31
	Leverantörsskulder		
	I posten Leverantörsskulder 2022 återfinns flera större poster som avser intrångsersättningar. För 2021 uppgår inte skulder för intrångsersättningar till lika stora belopp vilket förklarar skillnaden mellan åren.		
	Övriga kortfristiga skulder		
	Personalens källskatt	10 974	9 329
	Övrigt	345	1 110
	Summa	11 319	10 438

Not 35	Upplupna kostnader	2022-12-31	2021-12-31
	Upplupna löner och semesterlöner inklusive sociala avgifter	46 224	41 961
	Övriga upplupna kostnader – inomstatliga	9 140	815
	Övriga upplupna kostnader – utomstatliga	10 671	7 037
	Summa	66 035	49 813

Posten *Upplupna löner och semesterlöner inklusive sociala avgifter* har ökat med ca 10 % från förra året vilket främst förklaras av en ökning av medelantalet anställda med ca 7 %. Resterande ökning beror främst på löneökningar.

Den stora ökningen av *Övriga upplupna kostnader – inomstatliga*, beror främst på några stora fakturor från länsstyrelser som ansvarar för samt utför stora pågående projekt på Naturvårdsverkets fastigheter och där fakturan avseende upparbetade kostnader för 2022 kom fram efter brytdagen den 5 januari 2023. Den främsta förklaringen till ökningen av *Övriga upplupna kostnader – utomstatliga*, är att ett antal bidrag som beslutades sent 2022 inte hann betalas ut före årsskiftet och därför periodiserades i redovisningen.

Not 36	Oförbrukade bidrag	2022-12-31	2021-12-31
	Oförbrukade bidrag – inomstatliga	62 448	60 271
	Oförbrukade bidrag – utomstatliga	5 147	2 813
	Summa	67 596	63 084
	<i>varav bidrag från statlig myndighet som förväntas tas i anspråk:</i>		
	inom tre månader	10 619	9 631
	mer än tre månader till ett år	27 108	24 420
	mer än ett år till tre år	2 996	2 996
	mer än tre år	21 725	23 223
	Summa	62 448	60 271

Ökningen av Oförbrukade bidrag, 4 512 tkr, beror till största del av skillnader mellan åren vad gäller tidpunkterna för när bidragen erhålls och när kostnaderna uppstår inom de olika uppdragen. Avskrivningen av Naturum Laponia minskar också de Oförbrukade bidragen med 1498 tkr varje år.

Naturvårdsverkets anläggning Naturum Laponia har finansierats dels genom bidrag, dels genom anslag. Den bidragsfinansierade delen redovisas som Oförbrukade bidrag och löses upp i samma takt som tillgången skrivs av. Finansiering genom anslag har redovisats direkt mot statskapital.

Not 37	Ansvarsförbindelser	2022-12-31	2021-12-31
	Avhjälpan av miljöskador	104 000	104 000
	Intrångsersättningar	69 041	40 127
	Skadestånd	6 172 711	6 172 133
	Summa	6 345 752	6 316 260

Ansvarsförbindelse för avhjälpan av miljöskador på förorenade områden som ägs av Naturvårdsverket och där Naturvårdsverket är ansvarig för sanering enligt 10 kap. miljöbalken (1998:808) bedöms till 104 000 tkr för år 2022 vilket är oförändrat jämfört med år 2021. De berörda områdenas skador ska ha uppkommit vid verksamheter såsom gruva och upplag, avfallsdeponi, sågverk samt betning av säd. Beloppet för årets ansvarsförbindelse kan antas variera mellan 33 000 tkr och 175 000 tkr.

I samband med beslut om nybildande av naturreservat har en fastighetsägare rätt till ersättning för det markintrång som naturreservatet innebär. Ärenden avseende beslut om naturreservat som ännu inte vunnit laga kraft och där fastighetsägaren bestrider beslutet inom tidsfristen redovisas som ansvarsförbindelser.

Under 2021 inkom en stämning mot staten avseende skador på skogen orsakade av barkborrar i närliggande naturreservat och Naturvårdsverket fick i uppdrag av Justitiekanslern att föra statens talan i ärendet. Under 2022 har bolaget som ligger bakom stämningen förlorat i första instans men överklagat domslutet. Det yrkade ersättningsbeloppet uppgick innan överklagande till ca 7 000 tkr inklusive ränta och rättegångskostnader men ökar med en utdragen process. Det är emellertid fortfarande oklart om det är Justitiekanslern, Naturvårdsverket eller berörd länsstyrelse som ska stå för kostnaden i det fall domstolen inte dömer till statens fördel. Beloppet tas därför upp som en ansvarsförbindelse hos Naturvårdsverket.

I december 2022 inkom ytterligare en markägare med en stämning mot staten avseende skador på skogen orsakade av granbarkborrar som man anser har kommit från ett naturreservat på grannfastigheten. Det yrkade beloppet uppgår till ca 578 tkr, därutöver tillkommer ränta och eventuellt rättegångskostnader. Även i detta fall är det oklart om det är Justitiekanslern, Naturvårdsverket eller berörd länsstyrelse som ska stå för kostnaden om domstolen inte dömer till statens fördel. Beloppet tas därför upp som en ansvarsförbindelse hos Naturvårdsverket.

I augusti 2015 beslutade Sveriges regering att området med Ojnareskogen kring Bäste-träsk på Gotland skulle utökas som Natura 2000-område. Till följd av detta stämde två bolag, som äger mark i området, staten då de anser sig ha lidit skada av denna utökning av Natura 2000. Staten har avvisat alla krav på ersättning. Målen skickades därefter in till mark- och miljödomstolen (MMD) som utfärdade stämning. Under 2022 förlorade det ena bolaget i MMD och har därefter överklagat till Mark- och miljööverdomstolen (MÖD). För det andra bolaget kommer huvudförhandling i MMD att inledas under 2023. Den ersättning som yrkas uppgår sammanlagt till ca 6 165 133 tkr, därutöver tillkommer ränta och eventuellt rättegångskostnader. Om domstolen dömer ut intrångsersättning kommer Naturvårdsverket att få stå för den kostnaden, varför beloppet tas upp som en ansvarsförbindelse. Blir det ersättning enligt någon annan grund är det mer oklart vem som ska stå för kostnaden.

Vid avlämnande av denna årsredovisning har huvudförhandlingen som inleddes i början av 2023 hunnit avslutas. Dom förväntas komma den 14 mars 2023.

NOTER TILL FINANSIERINGSANALYS

Not 38	Kostnader	2022	2021
	Summa enligt resultaträkningen	3 020 664	2 675 177
	Realisationsförlust vid utrangering av anläggningstillgångar	-3 548	-405
	Avskrivningar	-67 793	-52 589
	Avsättningar	-19 368	-10 430
	Belopp i finansieringsanalys	2 929 955	2 611 752
Not 39	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2022	2021
	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	55 987	50 609
	Realisationsvinst vid försäljning av anläggningstillgångar	-12 679	-2 387
	Belopp i finansieringsanalys	43 309	48 222

NOTER TILL ANSLAGSREDOVISNING

- Not 40** Av Naturvårdsverkets regleringsbrev framgår att medlen på anslagsposten får nyttjas först efter beslut av regeringen. Av de tilldelade medlen om 25 000 tkr beslutade regeringen i regleringsbrevet om 11 500 tkr och under året har beslutats om ytterligare 3 858 tkr, totalt 15 358 tkr. Beslutade medel har sedan inte kunnat nyttjas fullt ut av mottagande myndigheter. Medel har återbetalats eller ej rekvirerats vilket medfört att 13 023 tkr återstår som ej förbrukade medel vid årets slut.
- Not 41** Anslaget har inte kunnat nyttjas fullt ut under året till följd av att länsstyrelserna fortsatt har behövt omprioritera arbetet med sanering till förmån för arbete med pandemin. Den fortsatta pandemin har återigen påverkat tidplaner och genomförande av upphandlade entreprenader samt orsakat resursbrist hos olika huvudmän. Detta har i sin tur lett till försenade projekt och ett mindre nyttjande av anslaget under innevarande år. Det försenade införandet av de nya förordningarna har lett till att ansökningar skjutits på framtiden.
- Not 42** Bemyndiganderamen utökades under 2022 vilket har medfört ökade möjligheter att bevilja och betala ut stöd till olika åtgärder. Samtidigt har en kvarstående pandemi-effekt kombinerat med inflation och störningar i leveranskedjor inneburit att många åtgärder behövt mer tid för att kunna genomföras, att de har avbrutits, eller att aktörer inte haft möjlighet att ansöka om stöd. Detta har medfört att delar av årets planerade utbetalningar genomförts i mindre utsträckning än förväntat samt färre utbetalningar till nya åtgärder.
- Not 43** Utfall på anslaget är vad som begärts från EU-kommissionen.

NOTER TILL REDOVISNING AV BEMYNDIGANDEN

- Not 44** Bemyndigandet har ej utnyttjats i större utsträckning på grund av att avtalen för miljöövervakning luft inte kunnat förlängas i god tid. Detta beror på osäkerheter i anslagsnivåerna då regleringsbrevet kommer för sent för att besluta om förlängningarna. Generellt har fleråriga avtal inte skrivits i så stor utsträckning som vi brukar till följd av osäkerheter i nivån på anslaget.
- Not 45** Bemyndigandet nyttjades inte fullt ut vilket delvis beror på att det fortsatta pandemi-arbetet vid länsstyrelserna har prioriterats före saneringsansökningar. Förseningarna med de nya förordningarna som infördes i mars har gjort att arbetet med ansökningar inte har kommit igång ordentligt.
- Not 46** Under 2022 fanns inget behov av att utnyttja bemyndigandet.

- Not 47** Under 2021 genomfördes en utredning om huruvida bemyndiganderamen ska omfatta ersättningar till markägare för skydd av värdefull natur (beslutade, men inte utbetalda ersättningar). Utredningen resulterade i ett förtydligande om att dessa inte ska ingå i anslagets bemyndiganderam, vilket är en del av förklaringen till det låga nyttjandet av bemyndigandet. Vidare har några fleråriga avtal med länsstyrelser tagits bort till följd av att villkor 5 (*bidrag till länsstyrelserna för en tillfällig insats för att slutföra ärenden och fatta beslut om naturreservat i syfte att minska länsstyrelsernas ärendebalanser vad avser skydd av värdefulla naturområden*) till anslagspost 1 i regleringsbrevet för 2021 har flyttats till anslagspost 2 som disponeras av länsstyrelserna i regleringsbrevet för 2022. Tilldelad bemyndiganderam för år 2022 ligger kvar på samma höga nivå som för 2021. För 2023 har bemyndiganderamen sänkts till 80 miljoner kronor och Naturvårdsverket kommer att föreslå att den ska sänkas ytterligare inför år 2024 till 50 miljoner kronor.

NOTER TILL REDOVISNING MOT INKOMSTITTLAR

- Not 48** Miljösanktionsavgiften är en straffavgift som beslutas av olika tillsynsmyndigheter då verksamhetsutövare åsidosätter sina åtaganden enligt lagstiftningen. De miljö-sanktionsavgifter som redovisas av Naturvårdsverket utgör även avgifter som beslutats av andra än Naturvårdsverket. I och med detta är den svårbudgeterad.
- Not 49** Avgifter för prövning och tillstånd tas ut enligt 7 kap 8e-8k §§ förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Avgifterna avser godkännande och tillsyn av insamlingsystem för elutrustning och förpackningar samt tillsynsavgifter för producentansvar för elutrustning, förpackningar och batterier.

Intern styrning och kontroll

Naturvårdsverket omfattas av förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll samt internrevisionsförordningen (2006:1228). Detta innebär särskilda krav när det gäller den interna styrningen och kontrollen.

I arbetet med intern styrning och kontroll är riskhantering en central del. Naturvårdsverkets övergripande riskanalys ses över årligen i samband med verksamhetsplaneringen, och väsentliga risker fastställs av generaldirektören i Naturvårdsverkets verksamhetsplan. Utifrån riskanalyser beslutas om kontrollåtgärder, vilka följs upp för att utvärdera om förväntade effekter har uppnåtts. Arbetet med risker är en integrerad del av planerings- och uppföljningsprocessen och omfattar hela verksamheten.

Ledningsgruppen gör en gång i månaden en ekonomisk uppföljning och tar upp behov av omprioriteringar. En fördjupad uppföljning av hela verksamheten görs tre gånger per år, i maj, september och februari. I uppföljningen ingår även uppföljning av riskhanteringen. Vid behov beslutar generaldirektören om ändringar av och/eller tillägg till verksamhetsplanen.

Naturvårdsverkets avdelningar har ansvar för att inom sina respektive sakområden följa upp verksamheten. I samband med upprättandet av årsredovisningen genomförs en särskild redogörelse för omständigheter av betydelse. Samtliga avdelningschefer samt stabschefen intygar dessutom att de har en betryggande intern styrning och kontroll inom sina ansvarsområden.

Internrevisionen har arbetat enligt den revisionsplan som generaldirektören beslutat om och ett antal revisioner har genomförts. Granskningsrapporter som publicerats under 2022 är Verksamhetsstyrd it, Systematiskt arbetsmiljöarbete, Bemyndiganderedovisning samt en utvärdering av den interna styrningen och kontrollen för Naturvårdsverkets relationer med tre närstående organisationer, Stiftelserna Håll Sverige Rent, Institutet för vatten och luftvårdsforskning (SIVL) samt Tyrestaskogen. Ledningen har tagit del av resultatet från dessa granskningar och vidtagit nödvändiga åtgärder.

Av betydelse för systemet för intern styrning och kontroll är också arbetet med stärkt säkerhet och beredskap, se sidan 9, samt dataskyddsombudet som övervakar den interna efterlevnaden av dataskyddsförordningen och övriga dataskyddsbestämmelser.

Årsredovisningens undertecknande

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period årsredovisningen avser. Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av dess kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Den 20 februari 2023

Björn Risinger,
Generaldirektör

En samordnande och drivande kraft i miljöarbetet

www.naturvardsverket.se